

Tussen politie

en krijgsmacht

Tussen politie en krijgsmacht

*Een onderzoek naar de positie van de Koninklijke
Marechaussee binnen het politiebestedel*

Door

M.F.S. ter Heide

(ANR 92.42.06)

Scriptie in het kader van de Master grondslagen en methoden van
rechtswetenschap
te verdedigen tegenover de
Examencommissie van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid
van de Universiteit van Tilburg

Prof. Mr. Th.A. de Roos & Mr. Dr. J.B.H.M. Simmelink

*Mannen, vrouwen van het Wapen
Met zijn Koninklijke naam
Houdt Uw Wapenspreuk in ere
"Zonder vrees en zonder blaam"
Weest bereid tot al uw taken
't Zij in oorlog, 't zij in vree
Draagt met moed en trots Uw Nestel
Koninklijke Mar'chaussee
Draagt met moed en trots Uw Nestel
Koninklijke Mar'chaussee*

*Door Uw naam zijt Gij verbonden
Aan ons Koninklijk gezin
Met onbreekb're gouden banden
Wat ligt daar veel ere in
Deed G'uw dienst binnen de grenzen
Soms zelfs zeer ver over zee
Immer werd Uw naam geprezen
Koninklijke Mar'chaussee
Immer werd Uw naam geprezen
Koninklijke Mar'chaussee*

*Gaat zo voorwaarts in de toekomst
Zij de standaard steeds Uw tolk
Van hetgeen Gij hebt betekend
Voor Uw vorstenhuis en volk
Handhaaf immer Neerlands wetten
't Zij in oorlog, 't zij in vree
Blijft de steun van onze natie
Koninklijke Mar'chaussee
Blijft de steun van onze natie
Koninklijke Mar'chaussee*

Het Wapenlied, marslied der Koninklijke Marechaussee

Geschreven door J.G. Bosch, kapitein der Koninklijke Marechaussee, en J.A. Reijnhoudt, kapelmeester der Huzaren. De mars is voor het eerst ten gehore gebracht tijdens de Wapendag op het Depot in 1964. De eerste regel luidde oorspronkelijk *Mannen van het oude Wapen*, maar werd gewijzigd in 1980 toen vrouwen hun intrede deden binnen de Koninklijke Marechaussee.

Voorpagina: Logo van de Koninklijke Marechaussee op een mobiel bureau. Foto: M.F.S. ter Heide

Inhoudsopgave

Lijst van afkortingen	6
Inleiding	7
Hoofdstuk 1 De geschiedenis van de Koninklijke Marechaussee	11
1.1 De oprichting van de Koninklijke Marechaussee: 1813-1850	11
1.2 Het eerste Rijkspolitiebesluit en de Rijksveldwacht: 1851-1900	12
1.3 Oorlogsvoorbereiding, interbellum en economische malaise: 1901-1940	13
1.4 Wederopbouw van het politiebestedel: 1944-1957	15
1.5 Betrekkelijke rust: 1958-1977	17
1.6 De omslag: 1978 – heden	18
1.7 Samenvatting	20
Hoofdstuk 2 Het juridisch kader	22
2.1 De taken	22
2.1.1 Samenwerking, bijstand en assistentieverlening	24
2.1.2 Overige wetgeving	25
2.2 De opsporingsbevoegdheid	26
2.2.1 De oude regeling	26
2.2.2 De nieuwe regeling	28
2.2.3 Bijzondere opsporingsbevoegdheden	29
2.3 Het gezag en het beheer	29
2.3.1 Het gezag	30
2.3.2 Het beheer	31
2.4 Conclusie	31
Hoofdstuk 3 Buitenlandse voorbeelden	33
3.1 Italië	33
3.1.1 Civiele politiekorpsen	33
3.1.2 Corpo della Guardia di Finanza	34
3.1.3. L'Arma dei Carabinieri	36
3.2 België	38
3.2.1 De Rijkswacht	38
3.2.2 Het Belgische politiebestedel	39
3.3 Samenvatting	41

Hoofdstuk 4 De meerwaarde	43
4.1 Specialist in beveiliging	43
4.1.1 Beveiliging van de burgerluchtvaart	44
4.2 Opereren in hoger geweldsspectrum	45
4.2.1 Bijstandseenheden	45
4.2.2 Brigade Speciale Beveiligingsopdrachten	46
4.2.3 Dienst Speciale Interventies	47
4.3 Ondersteuning van de politie	49
4.4 Civiele internationale en vreedstaken	51
4.5 Conclusie	53
Hoofdstuk 5 De Kmar: militair én civiel?	54
5.1 Waarom?	54
5.1.1 Een politie	54
5.1.2 Aansluiting op de praktijk	55
5.1.3 Centralisering van beheer	56
5.1.4 Taakconcentratie en specialisatie	57
5.1.5 Faciliteren van samenwerking	57
5.1.6 Noodzaak van militaire status	58
5.2 Bezwaren	60
5.2.1 De politie moet civiel zijn	61
5.2.2 Scheiding tussen politie en krijgsmacht	62
5.3 Conclusie	63
Conclusie	64
Literatuurlijst	68
Jurisprudentielijst	77
Bijlage A – Persbericht regionaal politiekorps Limburg Zuid	78
Bijlage B – Bijstandseenheden	79
Bijlage C – Projecten uitgaansgebieden	82

Lijst van afkortingen

Ambtsinstructie	Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke Marechaussee en de buitengewoon opsporingsambtenaar
AOE	Aanhoudings- en Ondersteuningseenheid
APB	Algemeen Politieblad
BBE-Krijgsmacht	Bijzondere Bijstandseenheid Krijgsmacht
BBE-Mariniers	Bijzondere Bijstandseenheid Mariniers
BBE-Politie	Bijzondere Bijstandseenheid Politie
BBE-SIE	Bijzondere Bijstandseenheid – Snelle Interventie Eenheid
BSB	Brigade Speciale Beveiligingsopdrachten
DD	Delikt & Delinkwent
DKDB	Dienst Koninklijke en Diplomatieke Beveiliging
DSI	Dienst Speciale Interventies
EUFOR	European Union Force
FIOD-ECD	Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst – Economische Controle Dienst
KFOR	Kosovo Force
KLPD	Korps Landelijke Politiediensten
KMAR	Koninklijke Marechaussee
MRT	Militair Rechterlijk Tijdschrift
NCTb	Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding
Sv	Wetboek van Strafvordering
TvPol	Tijdschrift voor de Politie
UE&OO	Unit Expertise & Operationele Ondersteuning
UIM	Unit Interventie Mariniers
WGP	Wet tot organisatie van een geïntegreerde politiedienst, gestructureerd op twee niveaus

Inleiding

“Dronken motorrijder met 220 km/u over de A2”, zo luidt de kop van een persbericht van 30 mei 2007 van het regionale politiekorps Limburg Zuid over een aanhouding.¹ Op het eerste gezicht lijkt dit geen bijzondere zaak te zijn: een motorrijder pleegt een aantal strafbare feiten en wordt naar aanleiding daarvan aangehouden. Toch kleeft aan deze zaak een bijzonder aspect. De aanhouding is namelijk niet verricht door politieambtenaren, maar door twee motorrijders van de Koninklijke Marechaussee (KMar), kortom twee militairen.

De KMar maakt samen met de Koninklijke Landmacht, de Koninklijke Luchtmacht en de Koninklijke Marine deel uit van de Nederlandse krijgsmacht. Deze heeft drie hoofdtaken aldus de Defensienota 2000, namelijk het waarborgen van de integriteit van het grondgebied en dat van haar bondgenoten, het leveren van een bijdrage aan de handhaving van de internationale rechtsorde en het ondersteunen van civiele autoriteiten bij rechtshandhaving, rampenbestrijding en humanitaire hulp.² De eerste en tweede taak zijn met name het domein van de Koninklijke Landmacht, de Koninklijke Luchtmacht en de Koninklijke Marine. De derde taak behoort voor een aanzienlijk deel toe aan de Koninklijke Marechaussee. Zij zal centraal staan in deze scriptie.

De KMar kent al een lange geschiedenis. In 1814 werd zij opgericht als een militair georganiseerd politiekorps met civiele en militaire taken. De civiele taken vormden in ieder geval tot de Eerste Wereldoorlog de kern en daarbij stond de handhaving van de (rechts)orde en de beveiliging van de grenzen en de grote wegen voorop. In grote lijnen is aan deze algemene structuur niet veel veranderd. Uiteraard hebben gedurende haar bijna 200-jarige bestaan wel vele ontwikkelingen plaatsgevonden. De nadruk ligt daarbij op de eerste jaren na de Tweede Wereldoorlog en de periode eind jaren '80, begin jaren '90. Een van die belangrijke ontwikkelingen is het feit dat de politietaken van de KMar in 1988 werden opgenomen in de Politiewet 1957³ en later ook in de Politiewet 1993.

Hoewel de Politiewet 1993 de politietaken van de KMar regelt, vormt de KMar geen onderdeel van de politie, zijn haar militairen geen ambtenaren van politie en is de algemene politietaak niet op haar van toepassing. De KMar komt namelijk slechts een aantal specifieke politietaken toe. Toch is ook aan militairen van de KMar een algemene opsporingsbevoegdheid toegekend, zoals ook aan de ambtenaren van politie. In het verleden leidde deze regeling nog tot allerlei praktische problemen, getuige de zeker elf rechterlijke uitspraken over deze

¹ Zie bijlage A.

² Defensienota 2000, p. 41.

³ *Stb.* 1957, 244.

regeling in 2005 en 2006.⁴ Sinds juli 2007 zou dat niet langer meer het geval moeten zijn. Toch blijft de kwestie van de opsporingsbevoegdheid een onderdeel van een veel omvangrijker vraagstuk.

Door het feit dat de KMar een militair politiekorps is met civiele en militaire taken neemt zij een bijzondere positie in binnen het Nederlandse politiebestedel. De Politiewet 1993 lijkt dat te bevestigen doordat de KMar volgens deze wet geen deel uitmaakt van de politie, maar de KMar wel specifieke civiele politietaken toegewezen krijgt. Sinds 1993 vormen die civiele taken het grootste deel van de activiteiten van de KMar.⁵ In 2001 werd zelfs gesteld dat 85% van de activiteiten bestond uit civiele taken.⁶ Men kan zich dus afvragen in hoeverre de huidige wettelijke regeling nog wel aansluit op de feitelijke positie van de KMar binnen het politiebestedel. Daarbij kan ook nog worden opgemerkt dat de assistentieverlening en bijstand aan en samenwerking met de regionale politiekorpsen en het Korps Landelijke Politiediensten (KLPD) wezenlijk veranderd lijkt. Oorspronkelijk lag de nadruk namelijk op bijstand in bijzondere gevallen en dan met name op de “harde bijstand”. Recente voorbeelden daarvan zijn de inzet van pantserwagenpelotons bij vier verkeerstunnels in 2001 in verband met een terroristische dreiging, de inzet van de Brigade Speciale Beveiligingsopdrachten (BSB) en pantserwagenpelotons ter beveiliging van de Extra Beveiligde Inrichting te Vught tijdens de millenniumnacht in verband met een aangekondigde bevrijdingsactie en de inzet van pantserwagenpelotons bij de veiligheidsinspectie in woonwagenkamp Vinkenslag. Via de assistentieverlening, bijstand en samenwerking krijgt de KMar echter ook andere taken waarbij men zich kan afvragen in hoeverre die bij de KMar zouden moeten liggen, gelet op haar specifieke positie binnen het politiebestedel. Het gaat dan bijvoorbeeld om noodhulp en andere taken die van oorsprong geacht werden toe te behoren aan de politie.

Gelet op het voorgaande kan men zich kortom afvragen in hoeverre de feitelijke positie van de KMar binnen het politiebestedel en de terughoudende wettelijke regeling daarvan nog wel op elkaar aansluiten. Zo is het de vraag of de KMar niet gewoon een algemeen politiekorps met een militair tintje is geworden. Dergelijke vragen zijn uitermate actueel, om twee redenen. Allereerst lijkt de KMar zelf zich nog nadrukkelijker te willen profileren als een gewoon politiekorps met een militaire achtergrond.⁷ Daarnaast gaan ook stemmen op om de KMar verder te integreren in het politiebestedel. Sommigen kiezen ervoor om de KMar in haar

⁴ Talsma 2007, p. 33.

⁵ De Weger 2006, p. 340.

⁶ Homan 2001, p. 11.

⁷ Van Rijen-Bos 2005, p. 5.

huidige staat te laten, maar haar wel als zijnde politie op te nemen in de Politiewet 1993. Anderen betogen zelfs dat de KMar op zou moeten gaan in het KLPD.⁸

Al met al lijkt een onderzoek naar een mogelijke herdefiniëring van de positie van de KMar binnen het politiebestedel noodzakelijk. Enerzijds zou daarbij aandacht moeten worden besteed aan de huidige wettelijke regeling en de toekomst daarvan. Anderzijds verdient ook de feitelijke positie van de KMar de aandacht, aangezien deze op het eerste gezicht lijkt af te wijken van wat de wet stelt.

Probleemstelling en deelvragen

Uit het voorgaande kan de volgende probleemstelling worden gedestilleerd:

Moet de Koninklijke Marechaussee worden opgenomen als zelfstandig en militair onderdeel van de politie in artikel 4 van de Politiewet 1993?

Doel van deze probleemstelling is om te komen tot een overzicht van de huidige wetgeving en praktijk en om een mogelijk toekomstscenario nader te onderzoeken. Een aantal deelvragen zal beantwoord worden om te komen tot een antwoord op de probleemstelling:

- 1) Hoe hebben de taken van de Koninklijke Marechaussee en haar positie binnen het politiebestedel zich ontwikkeld sinds haar oprichting in 1814?
- 2) Op welke wijze is de positie van de Koninklijke Marechaussee binnen het politiebestedel thans wettelijk geregeld?
- 3) Welke alternatieven zijn er voor de huidige positie van de Koninklijke Marechaussee binnen het politiebestedel?
- 4) Wat is de meerwaarde van de Koninklijke Marechaussee binnen het politiebestedel?
- 5) Waarom zou de Koninklijke Marechaussee onderdeel moeten zijn van zowel de politie als de krijgsmacht?

Methoden en plan van aanpak

Bij de beantwoording van de deelvragen en de probleemstelling zal met name gebruik worden gemaakt van de studie van wetgeving, jurisprudentie en literatuur. In hoofdstuk 3 zal daarnaast gebruik worden gemaakt van rechtsvergelijking. De wijze waarop militaire politiekorpsen in het buitenland deel uitmaken van het politiebestedel kan immers als voorbeeld die-

⁸ De Weger 2002.

nen voor de Nederlandse situatie. Gekozen is daarbij voor Italië en België, aangezien deze twee landen de uitersten vormen van hoe aan militaire politiekorpsen een plaats wordt gegeven in het politiebestedel.

Elk van de deelvragen zal in een apart hoofdstuk worden uitgewerkt. In hoofdstuk 1 zal de historische ontwikkeling van de KMar binnen het Nederlandse politiebestedel worden geschetst, als achtergrond van de huidige wetgeving en praktijk.

Hoofdstuk 2 bespreekt de huidige wet- en regelgeving met betrekking tot de positie van de KMar binnen het politiebestedel. Ook jurisprudentie zal hierbij aan bod komen, vooral waar het gaat om de opsporingsbevoegdheid.

Hoofdstuk 3 onderzoekt de alternatieven voor de positie van de KMar binnen het politiebestedel. Daartoe zullen de Italiaanse en Belgische militaire politiekorpsen en hun positie binnen het politiebestedel nader worden bestudeerd.

Hoofdstuk 4 zal vervolgens ingaan op de meerwaarde die de KMar op dit moment heeft binnen het politiebestedel. Gekeken wordt naar wat de KMar wel te bieden heeft wat de politie en de krijgsmacht niet kunnen.

In hoofdstuk 5 wordt vervolgens bekeken wat nu de argumenten voor en tegen zijn om de KMar deel uit te laten maken van zowel de politie als de krijgsmacht. Met dit laatste hoofdstuk is dan alle informatie verzameld om een antwoord te kunnen geven op de probleemstelling.

Hoofdstuk 1 De geschiedenis van de Koninklijke Marechaussee

Hoewel de huidige Koninklijke Marechaussee pas in 1814 wordt opgericht en de geschiedenis van de KMar dan pas echt begint, bestonden er in Nederland al sinds 1796 militaire politiekorpsen. Zo zou vanaf de Franse annexatie in 1795 in het huidige Limburg en Zeeuws-Vlaanderen een korps Gendarmerie bestaan tot de Franse aftocht in 1813. De daadwerkelijke voorganger van de huidige KMar werd echter op 27 februari 1814 in de Belgische provincies opgericht door het voorlopige bestuur.⁹ Van daaruit zou zich de KMar ontwikkelen zoals we die thans kennen. In dit hoofdstuk zal de ontwikkeling van de KMar binnen het politiebestedel geschetst worden vanaf de oprichting in 1814 tot heden. Daarbij wordt de nadruk gelegd op de taken van de KMar en haar positie binnen het politiebestedel.

1.1 De oprichting van de Koninklijke Marechaussee: 1813-1850

Op 6 december 1813 aanvaardt prins Willem van Oranje, de latere koning Willem I, de soevereiniteit over de Verenigde Nederlanden. Op 31 juli 1814 neemt hij ook het bestuur over de Belgische provincies over. Op 21 september 1815 wordt hij ten slotte ingehuldigd als koning van het Koninkrijk der Nederlanden.

Wanneer Willem van Oranje het bestuur van de Belgische provincies overneemt, is de oprichting van een korps Marechaussee door het voorlopige bestuur nog niet voltooid. Omdat het dringend noodzakelijk is om de organisatie te verbeteren, wordt een commandant benoemd en wordt het besluit van 27 februari 1814 vervangen.¹⁰ Bij besluit van 26 oktober 1814 wordt door Willem van Oranje dan ook een korps Marechaussee opgericht, de huidige Koninklijke Marechaussee.¹¹ Met deze oprichting ontstaat het eerste algemene politiekorps naast de plaatselijke politiekorpsen. Waarom nu precies een korps Marechaussee is opgericht, is niet duidelijk. Sommigen wijzen op de onveiligheid op het Zuid-Nederlandse platteland. Anderen zien het als een stap in het creëren van een gecentraliseerd bestuur.¹²

Het korps Marechaussee krijgt drie taken, aldus het eerste artikel van het oprichtingsbesluit, namelijk het handhaven van de orde, het verzekeren van de uitvoering der wetten en het waken voor de veiligheid van de grenzen en de grote wegen. Deze taken worden verder uitgewerkt in het “Reglement op de policie, de discipline en den dienst der marechaussee”, verdeeld in de gewone dienst en de buitengewone dienst.¹³ Artikel 11 definieert de gewone

⁹ Van den Hoek 1963, p. 22-70.

¹⁰ Paul 1981a, p. 128.

¹¹ Soeverein Besluit van 26 oktober 1814, nr. 498.

¹² Van Putten & Van der Zee 1998, p. 404.

¹³ Soeverein Besluit van 30 januari 1815, nr. 1071.

dienst in een opsomming van 31 taken van zowel civiele als militaire aard. De militaire taken betreffen met name het opsporen en aanhouden van deserteurs en van militairen zonder verlofpas of ontslagbewijs. De buitengewone dienst wordt geregeld in de artikelen 23 tot en met 27 van het Reglement en bestaat uit het op verzoek verlenen van bijstand aan de burgerlijke en militaire autoriteiten. In oorlogstijd zou de Marechaussee daarnaast belast zijn met de ordehandhaving in de militaire kampementen en kantonnementen. Tot het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog zou in grote lijnen niets veranderen aan de taken van de Marechaussee. De positie binnen het politiebestedel is zich echter blijven ontwikkelen.

1.2 Het eerste Rijkspolitiebepsluit en de Rijksveldwacht: 1851-1900

Vanaf haar oprichting was de KMar het enige algemene politiekorps in Nederland. Naast haar stond de plaatselijke politie, die gemeentelijk georganiseerd was. Halverwege de 19^e eeuw zou daar echter verandering in komen.

Nadat in 1848 een nieuwe Grondwet ingevoerd wordt, komt vervolgens ook de Gemeentewet 1851 tot stand.¹⁴ Deze wet regelt de gemeentepolitiezorg, maar erkent ook de rijkspolitiezorg. Daarmee wordt het noodzakelijk om de rijkspolitiezorg nader te regelen. Daaraan wordt voldaan met het Rijkspolitiebepsluit 1851.¹⁵ Volgens artikel 5 van dit bepsluit bestaat de rijkspolitiezorg uit het waken voor de handhaving van de wet- en regelgeving, de rust en veiligheid van de staat en de bescherming van personen en goederen, alsmede voor de handhaving van de Vreemdelingenwet. Daarnaast zou ook assistentie moeten worden verleend aan justitie bij de opsporing van misdrijven. Hiermee is de rijkspolitiezorg dan wel geregeld, gezien het ontbreken van een algemeen politiekorps is er echter geen sprake van een rijkspolitieapparaat. Immers, de KMar kan wel worden gezien als een landelijke politiedienst, maar was niet als zodanig aangewezen als rijkspolitiedienst. De commissie-Próvo Kluit wordt in 1852 ingesteld om te komen tot de meest passende politiewet. Volgens de commissie zou de rijkspolitiezorg moeten worden georganiseerd langs de lijnen van de gerechtshoven. De KMar zou klein en bereden moeten blijven en alleen in de grenskantons ingezet moeten worden.¹⁶ Het rapport leidt echter nergens toe.

Pas in 1854 begint de ontwikkeling van een rijkspolitieapparaat wanneer de Minister van Justitie de mogelijkheid krijgt om bijvoorbeeld gerechtsdienaren en jachtopzieners tot rijks-

¹⁴ *Stb.* 1851, 160.

¹⁵ *Stb.* 1851, 166.

¹⁶ Smeets 2007, p. 53-54.

veldwachters te benoemen.¹⁷ Zij zouden de rijkspolitietaken uitvoeren naast hun eigenlijke functie. Later worden ook gemeentepolitieambtenaren benoemd tot rijksveldwachters. In 1856 wordt het ambt van rijksveldwachter een zelfstandige functie en wordt de Rijksveldwacht opgericht.¹⁸ Deze is belast met patrouilles ter handhaving van de openbare orde, ter beveiliging van personen en goederen en ter voorkoming van misdrijven en met het verlenen van bijstand. Zo ontstaat een tweede algemene politiedienst naast de KMar.

De verhouding tussen de KMar en de Rijksveldwacht is vanaf de oprichting van de Rijksveldwacht tot het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog echter problematisch geweest. Zo is regelmatig sprake van strijd tussen de twee korpsen over ieders taken en bevoegdheden. Al in 1858 wordt dan ook een staatscommissie ingesteld om een goed verband te leggen tussen beide korpsen en de beste manier te bepalen om te komen tot een meer evenwichtige verdeling van de rijkspolitie over de provincies. Haar conclusie is dat de korpsen zouden moeten fuseren tot één korps, maar dit rapport heeft nergens toe geleid. Een tweede staatscommissie in 1881 oordeelt juist dat de rijkspolitiezorg het beste kan worden verbeterd door uitbreiding van de KMar ten koste van de Rijksveldwacht.¹⁹

Tegen het eind van de 19de eeuw wordt er weer een staatscommissie ingesteld. Deze staatscommissie, de commissie-Kist, moet onderzoeken hoe het politiebesteding verbeterd kan worden. Met betrekking tot de KMar pleit de commissie ervoor om deze te laten opgaan in de Rijksveldwacht. Mocht dat niet lukken, dan zou Justitie wel de personele zaken moeten gaan regelen.²⁰ Dit standpunt oogst veel kritiek, maar uiteindelijk zou ook dit rapport nergens toe leiden doordat de regering viel.

Al met al was de periode van 1851 tot 1901 er een van vele onderzoeken, maar weinig daadwerkelijke veranderingen met betrekking tot de rol van de KMar binnen het politiebesteding. Wel moest zij sinds 1854 de Rijksveldwacht naast zich dulden als algemene politiedienst.

1.3 Oorlogsvoorbereiding, interbellum en economische malaise: 1901-1940

In 1906 komt er verandering in de taken van de KMar. Ze krijgt namelijk een taak bij de mobilisatie die ten koste zou gaan van haar civiele taken. De Minister van Oorlog is echter niet bereid aan te geven wat die taak precies zou inhouden. De minister geeft wel enkele

¹⁷ Besluit van 17 januari 1854 betreffende, onder anderen, het uitreiken van commissien als Rijksveldwachter aan de daarbij bedoelde beamten, *Stb.* 1854, 3.

¹⁸ Besluit van 11 november 1856 houdende bepalingen omtrent de dienst der Rijksveldwachters, *Stb.* 1856, 114.

¹⁹ Van den Hoek 1963, p. 194-195, 242-243.

²⁰ Smeets 2007, p. 104-105.

voorbeelden, zoals het bewaken van sluizen en het in veiligheid brengen van de financiële middelen van gemeenten en het Rijk in bedreigde gebieden.²¹

Wanneer op 31 juli 1914 de algemene mobilisatie plaatsvindt, komt ongeveer de helft van de totale sterkte van de KMar ter beschikking te staan van het leger. Binnen enkele maanden kunnen velen weer terugkeren naar hun standplaats, maar het politietoezicht over het gemobiliseerde leger neemt wel veel capaciteit van de KMar in. Daardoor neemt tijdens de Eerste Wereldoorlog de druk toe om de KMar snel uit te breiden. Een van de stappen om hiaten in het politietoezicht te dichten, is de oprichting van politieafdelingen bij het leger die een deel van de militaire politietaken op zich zouden nemen.²² Na de demobilisatie van het leger denkt men in eerste instantie aan opheffing van deze afdelingen, maar uiteindelijk besluit men tot de omzetting van deze afdelingen in een Korps Politietroepen. In de taken van dit korps ligt de nadruk op de bewaking van militaire objecten en het politietoezicht over militairen. Later volgen ook de grensbewaking en de strategische beveiliging van vooral bruggen.²³

De beurskrach van oktober 1929 maakt forse bezuinigingen noodzakelijk. Een van de terugkerende vragen is of de samenvoeging van de verschillende politiekorpsen daarin een bijdrage kan leveren. Dat was een van de vele vragen waarmee de commissie-Welter zich zou bezighouden. Haar conclusie op dit punt is dat het naast elkaar opereren van de Gemeenteveldwacht, de Rijksveldwacht en de KMar inefficiënt is. De commissie wil echter niet tornen aan de KMar. Wel stelt zij voor de Rijksveldwacht en de Gemeenteveldwacht samen te voegen tot één korps gewestelijke politie.²⁴ Uiteindelijk blijft het echter weer stil.

Pas in 1935 worden daadwerkelijk stappen gezet om de rijkspolitiezorg te reorganiseren. Het Rijkspolitiebesluit 1851 wordt vervangen door het Rijkspolitiebesluit 1935.²⁵ De rijkspolitiezorg omvat nu alle politiezorg met uitzondering van de gemeentelijke politiezorg. De rijkspolitiezorg wordt opgedragen aan onder andere de Rijkspolitie die bestaat uit onder meer de KMar en de Rijksveldwacht. Voor het eerst sinds haar oprichting in 1814 wordt de KMar nu officieel aangemerkt als onderdeel van het politiestelsel, waarvan zij in de praktijk eigenlijk al sinds haar oprichting deel uitmaakte. Dat maakt echter nog geen einde aan de strijd tussen de KMar en de Rijksveldwacht. Tot de Duitse inval op 10 mei 1940 zou daar ook niets meer aan veranderen.

²¹ Van den Hoek 1963, p. 293-294.

²² Van Putten & Van der Zee 1998, p. 404.

²³ Van den Hoek 1963, p. 383-394; Smeets 1997.

²⁴ Groeneweg & Hallema 1976, p. 205; Smeets 2007, p. 106-107.

²⁵ *Stb.* 1935, 497.

1.4 Wederopbouw van het politiebestedel: 1944-1957

Gedurende de Tweede Wereldoorlog wordt het politiebestedel door de Duitse bezetter geheel gereorganiseerd. Na de Tweede Wereldoorlog moet het politiebestedel dan ook weer volledig opgebouwd worden. Voor de bevrijding van Nederland wordt daar dan ook al aan gewerkt. Op 12 september 1944 geeft de Chef Staf van het Militair Gezag de Verordening Organisatie Politie uit.²⁶ Hierin wordt bepaald dat elke ambtenaar van politie deel zal uitmaken van één algemene politie. Dat is een voorlopige regeling om de periode te overbruggen totdat er een meer definitieve oplossing komt van het politievraagstuk. Op 27 september 1944 volgt het Buitengewoon Politiebestedel dat eveneens tot doel heeft te voorkomen dat de politie na de bevrijding weer uiteen valt in allerlei korpsen.²⁷ Alle politiezorg moet dan ook worden aange-merkt als rijkspolitiezorg en alle ambtenaren van politie staan onder leiding van de Minister van Justitie.

Twee weken na de bevrijding wordt vervolgens de commissie-Van Mourik Broekman ingesteld, die moet onderzoeken welke maatregelen dringend noodzakelijk zijn met betrekking tot de politie om de handhaving van de openbare orde te garanderen. Het grootste probleem, aldus de commissie, is het Buitengewoon Politiebestedel. De beschikkingsmacht over de politie is daarin niet of onvoldoende geregeld, waardoor net zoals voor de Duitse inval alle betrokkenen weer hun aanspraken kunnen doen gelden. De commissie gaat ook in op het herstel van de KMar, aangezien het haar onmogelijk lijkt om de beslissing over de taakstelling van de KMar nog langer uit te stellen. De taken van de KMar zouden moeten bestaan uit de bijstand aan de civiele politie, de bewaking van het Koninklijk Huis en indien nodig, de grensbewaking en de militaire politietaken. De opsporingsbevoegdheid zou verder moeten worden beperkt tot voor zover nodig zou zijn voor de taakuitoefening. Wel laat de commissie de mogelijkheid open dat de KMar eventueel weer belast zou worden met haar vooroorlogse taken, mocht dat wenselijk zijn.²⁸

Op basis van het oordeel van de commissie komen de Ministers van Oorlog en Justitie met een besluit waarin de KMar wordt aangewezen als militair politiekorps met als taken militaire bijstand aan de politie, grensbewaking en de militaire politiezorg.²⁹ Daarmee wordt de rol van de KMar binnen het politiebestedel al vrij ver teruggebracht, maar de definitieve be-

²⁶ Beschikking van 12 september 1944 houdende een Verordening Organisatie Politie, nr. 23.

²⁷ *Stb.* 1944, E123

²⁸ Smeets 2007, p. 411; Van den Hoek 1963, p. 443-445.

²⁹ Beschikking van 1 augustus 1945 nopens het Wapen der Koninklijke Marechaussee (ministerie van justitie, afd. politie nr. 5 kabinet).

slissing volgt in het Politiebesluit 1945.³⁰ Dit besluit vervangt het Rijkspoliebesluit 1935 en het Buitengewoon Politiebesluit. Het belangrijkste onderdeel van het besluit is artikel 1 dat vastlegt waaruit de politie bestaat. Dat zijn de Rijks- en gemeentepolitie, andere daartoe aangewezen korpsen en bijzondere ambtenaren van Rijkspolitie. De KMar maakt dus niet langer deel uit van de politie. Alleen in geval van bijstand kan de KMar nog betrokken worden in het politiestel. Uiteraard leidt dit tot kritiek van de KMar, maar ook de Raad van State is teleurgesteld.³¹

Het Politiebesluit 1945 kan echter ook geen einde maken aan de discussie over de positie van de KMar. Al in 1945 volgen besprekingen tussen de Ministers van Oorlog, Justitie en Binnenlandse Zaken. Eind 1946 leidt dit tot het “Ontwerpbesluit Koninklijke Marechaussee 1946”. De KMar krijgt daarin de militaire politietaak, de beveiliging van het Koninklijk Huis, grensbewaking en bijstand aan de politie toegewezen. Hoewel het besluit uiteindelijk nooit tot stand zou komen heeft het tot 1954 gegolden als grondslag voor de positie en de taken van de Koninklijke Marechaussee.³² Een poging om de KMar ook te doen aanwijzen als verkeerspolitie faalt.³³

Het Politiebesluit 1945 had als belangrijk nadeel dat het tot stand gekomen was voordat de Staten-Generaal hun werkzaamheden zouden hervatten en dus niet als wetsontwerp de Eerste en Tweede Kamer had gepasseerd. Nadat de Staten-Generaal hun werkzaamheden hebben hervat, gaan dan ook al snel stemmen op voor een Politiewet. In 1948 wordt daarom de commissie-Langemeijer ingesteld die tot taak krijgt het politievraagstuk te bestuderen. Het ontbreekt deze commissie echter aan eensgezindheid en uiteindelijk komt zij dan ook met vijf verschillende voorstellen voor een Politiewet.³⁴ Pas in 1954 dient de regering vervolgens een voorstel voor een Politiewet in bij de Tweede Kamer.³⁵ Op hoofdlijnen stemt dit voorstel overeen met het Politiebesluit 1945. In hetzelfde jaar komt ook het zogenaamde Takenbesluit tot stand waarin de taken van de KMar worden vastgelegd.³⁶ Inhoudelijk komt dit besluit overeen met het ontwerpbesluit van 1946. Aan de KMar worden opgedragen de beveiliging van het Koninklijk Huis, de militaire politietaak, grensbewaking, bijstandsverlening aan de civiele politie en de handhaving van bijzondere wetgeving. De KMar krijgt dus wel civiele taken, maar maakt nog altijd geen deel uit van de politie. Een amendement daartoe tijdens de

³⁰ *Stb.* 1945, F250.

³¹ Smeets 2007, p. 418.

³² Van den Hoek 1963, p. 461-462; Paul 1981a, p. 131.

³³ Hoffenaar 1997, p. 405-406.

³⁴ Paul 1981b, p. 160.

³⁵ *Kamerstukken II* 1953/54, 3525, nr. 1-2.

³⁶ Takenbesluit Koninklijke Marechaussee 1954, *Stb.* 1954, 45.

behandeling van de Politiewet wordt afgewezen.³⁷ Uiteindelijk komt in 1957 de Politiewet tot stand. De KMar komt alleen voor in artikel 47 dat aangeeft dat de KMar in bijzondere gevallen bijstand kan verlenen aan de politie. De wet wijzigt eveneens artikel 141 Wetboek van Strafvordering (Sv) waardoor het personeel van de KMar niet langer een algemene opsporingsbevoegdheid heeft, maar alleen in de door de minister aangewezen gevallen. Deze gevallen worden uitgewerkt in de Aanwijzingsbeschikking opsporingsambtenaren en hulpofficieren van justitie³⁸, waarin wordt aangegeven dat de opsporingsbevoegdheid bestaat in de uitoefening van hun taken en als ze stuiten op feiten begaan jegens hen in de uitoefening van hun taken.

Met de Politiewet 1957 en de daaropvolgende Aanwijzingsbeschikking komt een eind aan misschien wel de meest roerige periode in het bestaan van de KMar. Ook nu nog drukt deze periode een stempel op de positie van de KMar binnen het politiebestedel.

1.5 Betrekkelijke rust: 1958-1977

Na een drukke periode in het bestaan van de KMar lijken de jaren 1958-1977 betrekkelijk rustig. Op het vlak van wet- en regelgeving zou dit zeer zeker het geval zijn. Toch zouden er in de praktijk nog wel enige veranderingen plaatsvinden.

Als het gaat om de wetgeving hebben twee wijzigingen plaatsgevonden van het Takenbesluit 1954 gedurende de jaren '60. In 1967 wordt allereerst de militaire politietaak uitgebreid tot andere strijdkrachten en internationale militaire hoofdkwartieren. Ook kan de KMar in het kader van de grensbewaking voortaan op verzoek medewerking verlenen aan de aanhouding en voorgeleiding van verdachten en de tenuitvoerlegging van strafvonnissen.³⁹ In 1968 krijgt de KMar ook de beveiliging van De Nederlandsche Bank tot taak. Dat omvat zowel de statische als mobiele beveiliging.⁴⁰ Daarbij moet wel worden opgemerkt dat dit slechts een bevestiging is van een sinds 1918 geldende praktijk.⁴¹

De feitelijke veranderingen lijken te beginnen in 1960, wanneer de grensbewaking aan de zuidgrens wordt afgeschaft en daarna een deel van de persoonscontrole aan de oostgrens

³⁷ *Kamerstukken II 1956/57*, 3525, nr. 15.

³⁸ *Stcrt.* 1958, 1, p. 3.

³⁹ Besluit van 9 mei 1967 houdende wijziging van het Koninklijk besluit van 6 februari 1954, *Stb.* 45, betreffende de taken van de Koninklijke Marechaussee, *Stb.* 1967, 320.

⁴⁰ Besluit van 12 september 1968 houdende wijziging van het Koninklijk besluit van 6 februari 1954, *Stb.* 45, betreffende de taken van de Koninklijke Marechaussee, *Stb.* 1968, 470.

⁴¹ De Jonge 1989, p. 177.

wordt overgenomen door de douane.⁴² Daarmee krijgt de KMar capaciteit voor nieuwe taken en werkzaamheden.

De belangrijkste wijzigingen in de praktijk doen zich voor op het gebied van de bijstand. Waar artikel 47 van de Politiewet 1957 deze bijstand oorspronkelijk lijkt te beperken tot harde bijstand, wordt de bepaling vanaf 1966 meer en meer uitgerekt. In verband met ernstige ordeverstoringen in Amsterdam in 1966 gaat de KMar semipermanente bijstand leveren aan de Amsterdamse gemeentepolitie. Eerst doet zij dit nog samen met gemeentelijke politiekorpsen, maar vanaf 1971 is het een exclusieve taak van de KMar. Vanaf 1968 levert de KMar ook semipermanente bijstand in Den Haag, vooral bij de beveiliging van ambassades. Tevens doen zich ontwikkelingen voor in het kader van het vreemdelingtoezicht. Hoewel de Vreemdelingenwet daarin formeel niet voorziet, wordt de KMar in 1975 namelijk belast met het vreemdelingtoezicht in Amsterdam en Rotterdam en vanaf 1977 ook in Zeeland, Noord-Brabant en Limburg.⁴³

Naar aanleiding van aanslagen door Zuid-Molukse en buitenlandse terroristen beslist de regering in 1973 tot de oprichting van Bijzondere Bijstandseenheden. Een daarvan is de Bijzondere Bijstandseenheid Krijgsmacht, een eenheid precisieschutters, waarvan de KMar een belangrijk deel zou uitmaken.⁴⁴ Om dezelfde reden wordt in 1975 ook de BSB opgericht, die in 1976 operationeel zou worden. De nadruk in de voorgestelde taakstelling ligt op persoonsbeveiliging, bijstand aan de civiele politie en het verrichten van complexe en/of riskante arrestaties. Uiteindelijk zou ze het persoonsbeveiligings-, observatie- en arrestatieteam gaan vormen van de KMar.⁴⁵ Daarmee krijgt de KMar een extra mogelijkheid om zich te profileren binnen het politiebestedel.

Deze periode lijkt er kortom een te zijn waarin de wettelijke regeling van de positie van de KMar binnen het politiebestedel nauwelijks verandert, maar waarin de feitelijke positie des te meer verandert. De volgende periode zou echter een ommekeer betekenen.

1.6 De omslag: 1978 – heden

Hoewel de Politiewet 1957 dan pas twaalf jaar oud is, komt in 1969 al een voorontwerp van een nieuwe politiewet tot stand. De voorstellen in het kader van dit voorontwerp komen niet door de Tweede Kamer, maar leggen wel de basis voor de toekomst. In 1972 leidt dit tot de

⁴² Van Reenen 1985, p. 264.

⁴³ Paul 1981b, p. 161.

⁴⁴ Bommels 1981, p. 102; De Jonge & Breukers 1993, p. 99.

⁴⁵ Timmer 2005, p. 349-353.

Nota Herziening Politiewet waarmee de Tweede Kamer in 1976 instemt.⁴⁶ Op basis daarvan komt ook het voorontwerp Politiewet 1980 tot stand.⁴⁷ Volgens dit voorontwerp zouden de politietaken van de KMar nu een plaats moeten krijgen in de Politiewet en zou de KMar in het kader van die taken moeten worden gelijkgesteld met de politie. Kernargument daarvoor is dat de regering niet langer meent dat de in 1957 opgeworpen bezwaren nog altijd gelden. De wet is er echter nooit gekomen, aangezien het wetsvoorstel in 1985 wordt ingetrokken. In het wetsvoorstel stond het creëren van een provinciaal georganiseerde politie centraal, maar dat blijkt twee miljard gulden te kosten en is al met al te duur.⁴⁸

Herziening van de Politiewet 1957 blijft echter wel noodzakelijk. In juli 1986 wordt dan ook een wetsvoorstel tot wijziging van de Politiewet ingediend bij de Tweede Kamer.⁴⁹ De wet zou uiteindelijk ook tot stand komen en op 20 december 1988 in werking treden.⁵⁰ Voor de KMar is deze wet van groot belang: zij krijgt nu daadwerkelijk een plek in de Politiewet. In artikel 32 worden namelijk de taken van de KMar opgenomen, uit een oogpunt van rechtsbescherming van burgers en rechtsbescherming van de ambtenaren van de KMar.⁵¹ Het jaar 1988 is sowieso van grote invloed op de toekomst van de KMar. In dat jaar komt een eind aan de persoonscontroles aan de binnengrenzen, gezien de inwerkingtreding van het Verdrag van Schengen. Daardoor wordt de grensbewaking sterk gereduceerd, namelijk tot de lucht- en zeehavens en zee grenzen, en krijgt de KMar capaciteit voor nieuwe taken. Niet voor niets schrijft de Commandant al op 7 juli 1987 een brief aan de Minister van Defensie met als strekking dat de KMar de beveiliging van de burgerluchtvaart wel zou kunnen overnemen.⁵²

Ook de eerste helft van de jaren '90 is erg belangrijk voor de KMar. Eerst komt de Politiewet 1993 tot stand, die een herbevestiging vormt van de positie die de KMar inneemt binnen het politiebestedel. Deze wet zou van grote invloed zijn op het politiebestedel. Zij maakt namelijk een einde aan de rijkspolitie en de gemeentepolitie. In de plaats daarvan komen het KLPD en 25 regionale politiekorpsen. Daarmee komt een volledig nieuw politiebestedel tot stand, maar het blijft nog altijd een bron van mogelijke conflicten op het niveau van de landelijke politiediensten: het KLPD en de KMar.

Gedurende de jaren '90 krijgt de KMar daarnaast nieuwe taken. Na de brief van de Commandant in 1987 volgen talloze onderhandelingen binnen en tussen Defensie, Justitie en

⁴⁶ *Kamerstukken II* 1968/69-1971/72, 10 124, nr.1-3.

⁴⁷ *Kamerstukken II* 1980/81, 16 812, nr. 1 e.v.

⁴⁸ Elzinga, Van Rest & De Valk 1995, p. 31.

⁴⁹ *Kamerstukken II* 1985/86, 19 535, nr. 1-2.

⁵⁰ Wet van 14 december 1988 tot partiële wijziging van de Politiewet, *Stb.* 1988, 576.

⁵¹ *Kamerstukken II* 1985/96, 19 535, nr. 3, p. 3.

⁵² De Weger 2006, p. 203.

Binnenlandse Zaken. Vlak voor de zomer van 1991 komt het tot een akkoord: de gehele politietaak op Schiphol moet worden overgedragen aan de KMar met als voorwaarde dat de KMar ook zou worden ingezet bij het vreemdelingtoezicht.⁵³ Uiteindelijk zou in november 1993 ook de Eerste Kamer instemmen met het toekennen van alle politietaken op burgerluchtvaartterreinen aan de KMar en vindt de benodigde wetswijziging plaats.⁵⁴ Zes belangrijke verklaringen die wel worden gegeven voor het overdragen van deze taken aan de KMar zijn de rechtstreekse aansturing van de KMar door de regering, financiële overwegingen, vermindering van het aantal politiediensten op luchthavens, het feit dat de KMar reeds vergelijkbare taken heeft, het idee dat de KMar niet mag krimpen en het feit dat de KMar een beter imago heeft dan de rijkspolitie.⁵⁵

Justitie stemde echter alleen in met het toekennen van de taken op de burgerluchtvaartterreinen als het vreemdelingtoezicht ook terecht zou komen bij de KMar. Na een aantal jaren onderhandelen krijgt de KMar in 1994 het Mobiel Toezicht op Vreemdelingen tot taak.⁵⁶ Verklaringen die daarvoor worden gegeven zijn dat de KMar al vergelijkbare taken heeft en daardoor over de vereiste ervaring en deskundigheid beschikt, de beschikbaarheid van marechausseeperoneel en de directe aansturing van de KMar door de regering.⁵⁷ Zodoende is aan de KMar een taak toebedeeld, die een van haar belangrijkste taken zou gaan vormen.

Met deze nieuwe taken komt een einde aan een roerige maar uiterst belangrijke periode in het bestaan van de KMar en zijn we aangekomen bij de taakstelling van de KMar zoals deze nu luidt. Sindsdien hebben uiteraard nog veranderingen plaatsgevonden binnen de KMar, maar deze hebben verder geen betrekking op de taken van de KMar noch op de positie van de KMar binnen het politiebestedel.

1.7 Samenvatting

In de ontwikkeling van de taken en positie binnen het politiebestedel van de KMar kan een belangrijke tegenstelling worden gesignaleerd. Voor de Tweede Wereldoorlog was de KMar een algemene politiedienst die zelfs vijf jaar lang als onderdeel van de rijkspolitie werd aangemerkt. Na de Tweede Wereldoorlog werd dit alles echter ongedaan gemaakt en werd de KMar teruggebracht tot een militaire politie met enkele bijkomende taken en een beperkte

⁵³ De Weger 2006, p. 219-220.

⁵⁴ Wet van 8 november 1993 tot wijziging van de Politiewet in verband met het opdragen aan de Koninklijke marechaussee van de politie- en veiligheidstaak op de luchthaven Schiphol en op andere aan te wijzen luchtvaartterreinen, *Stb.* 1993, 588.

⁵⁵ De Weger 2006, p. 257-260.

⁵⁶ *Kamerstukken II* 1993/94, 19 637, nr. 104.

⁵⁷ De Weger 2006, p. 320-321.

opsporingsbevoegdheid. Tegenwoordig lijkt de KMar meer en meer terug te keren naar de vooroorlogse situatie: een militair georganiseerd politiekorps met vooral civiele maar ook militaire politietaken en een algemene en onbeperkte opsporingsbevoegdheid. Het erkennen van de KMar als volwaardig onderdeel van de politie zou zeer goed kunnen passen in deze ontwikkeling.

Hoofdstuk 2 Het juridisch kader

In dit hoofdstuk zal worden geprobeerd een overzicht te schetsen van de essentiële wet- en regelgeving met betrekking tot het functioneren van de KMar. Getracht wordt om de verschillen met de politiekorpsen te achterhalen. Daarbij zal achtereenvolgens worden ingegaan op de taken van de KMar, de opsporingsbevoegdheid van militairen van de KMar en het gezag over en beheer van de KMar.

2.1 De taken

De taken van de KMar zijn hoofdzakelijk neergelegd in artikel 6 Politiewet 1993 in tegenstelling tot de algemene politietaak in artikel 2 Politiewet 1993. In deze paragraaf zal dan ook nadrukkelijk worden ingegaan op artikel 6. Wel moet vooraf worden opgemerkt dat de KMar eveneens betrokken kan zijn bij bijvoorbeeld civiele vredesmissies die niet vallen binnen de in de Politiewet 1993 opgesomde taken.

Artikel 6 noemt allereerst de beveiliging van de leden van het Koninklijk Huis in samenwerking met andere organen. Hierbij gaat het om de objectbeveiliging, specifiek de beveiliging van de toegang tot de woonlocaties van het Koninklijk Huis. De persoonsbeveiliging van de leden van het Koninklijk Huis is in handen van de Dienst Koninklijke en Diplomatieke Beveiliging (DKDB) van het KLPD.

De tweede taak is de militaire politietaak, die niet alleen betrekking heeft op de Nederlandse krijgsmacht, maar ook op buitenlandse krijgsmachten en internationale hoofdkwartieren. Op grond van het Besluit aanwijzing van de personen ex artikel 6, tweede lid, van de Politiewet 1993 vallen binnen dat kader eveneens niet-Nederlandse echtgenoten en kinderen van personen van buitenlandse krijgsmachten en internationale militaire hoofdkwartieren. Een belangrijk onderdeel van deze taak is de inzet van de KMar bij uitzendingen van de Nederlandse krijgsmacht in het buitenland.

De volgende taak is de politietaak op Schiphol en andere luchtvaartterreinen. Deze andere luchtvaartterreinen zijn Rotterdam, Eelde en Maastricht en de civiele delen van Eindhoven en Twente, aldus de Aanwijzing overige luchtvaartterreinen waarop Koninklijke marechaussee politietaak uitvoert. De KMar is daarnaast ook belast met de beveiliging van de burgerluchtvaart op grond van artikel 37a van de Luchtvaartwet, welke taak strikt genomen onderscheiden moet worden van de politietaak op de burgerluchtvaartterreinen.

Een mogelijk minder bekende maar daarom niet minder belangrijke taak is de beveiliging van een aantal bijzondere plaatsen. Het gaat daarbij om de beveiliging van de ambtswoning

van de premier, complexen van het Ministerie van Defensie en plaatsen aangewezen krachtens de Wet bescherming staatsgeheimen. Dat is bijvoorbeeld het complex van de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding op grond van het Besluit houdende aanwijzing verboden plaats.

De volgende taak is de handhaving van de vreemdelingenwetgeving. Deze taak vindt zijn nadere uitwerking in de Vreemdelingenwet 2000 en daarop gebaseerde wet- en regelgeving. De KMar is op grond van artikel 46 Vreemdelingenwet 2000 belast met de grensbewaking aan de buitengrenzen. De buitengrenzen zijn ex artikel 1 sub d Vreemdelingenwet 2000 de zeegrenzen en lucht- en zeehavens waar persoonscontrole plaatsvindt. De KMar is verder belast met het vreemdelingtoezicht op grond van artikel 47 Vreemdelingenwet 2000, ook wel aangeduid als het Mobiel Toezicht op Vreemdelingen. Ten slotte is de KMar betrokken bij de asielprocedure en uitzetting van vreemdelingen.⁵⁸

Afbeelding 1 – De RV161 ‘Kattenburg’ van de KMar tijdens een proefvaart in het Haringvliet. Ten behoeve van de grensbewaking beschikt de KMar over een aantal schepen.

Recent is aan de politietaken van de KMar een nieuwe taak toegevoegd, namelijk de bestrijding van mensensmokkel en identiteitsfraude. In het kader van de handhaving van de

⁵⁸ Zie de delen A en C van de Vreemdelingencirculaire 2000.

vreemdelingenwetgeving kan de KMar uiteraard met deze vormen van criminaliteit in aanraking komen. Tot voor kort was het echter onduidelijk of de KMar bevoegd was tot het opsporen van deze delicten. Dat is de aanleiding geweest voor deze wetswijziging.⁵⁹ Het advies van de Raad van State om mensenhandel toe te voegen aan deze taak werd niet overgenomen, omdat dit delict minder sterk zou samenhangen met de huidige taken van de KMar.⁶⁰

De laatste taak betreft beveiligingswerkzaamheden voor De Nederlandsche Bank. Het gaat daarbij om beveiliging van waardetransporten en de handhaving van de rust en veiligheid in en rond het complex.

2.1.1 Samenwerking, bijstand en assistentieverlening

De taak opgenomen in artikel 6 lid 1 onder d Politiewet 1993 verdient in het bijzonder de aandacht. Het gaat hierbij om de bijstandsverlening aan en samenwerking met de politie, inclusief de assistentieverlening bij grensoverschrijdende criminaliteit.

De samenwerking krijgt een nadere uitwerking in artikel 10 Politiewet 1993 en de op artikel 46 Politiewet 1993 gebaseerde Samenwerkingsregeling politie-Koninklijke marechaussee. Het is daarbij van belang dat de KMar in het kader van de samenwerking wel werkzaam moet zijn in de uitvoering van een eigen taak.⁶¹ Dat betekent bijvoorbeeld dat bij een alcoholcontrole in samenwerking met de politie, de KMar werkzaam is in de uitvoering van de militaire politietaak. Anders is namelijk geen sprake van samenwerking en daarmee ook niet van bevoegd optreden.⁶² Er zijn daarnaast ook enkele bijzondere vormen van samenwerking zoals de deelname aan het Rampenidentificatieteam, de samenwerking met de Dienst Bijzondere Recherchezaken van het KLPD en de samenwerking tussen de Criminele Inlichtingen Eenheden van de politie en de KMar.⁶³

Artikel 58 Politiewet 1993 werkt de bijstandsverlening nader uit en geeft aan dat deze bijstand bedoeld is voor bijzondere gevallen. Dit criterium houdt niet meer in dan dat de mankracht van de politie onvoldoende is, terwijl het van belang is om zeer snel over voldoende bijstandspotentieel te beschikken en de KMar daarvoor het meest in aanmerking komt.⁶⁴ Bijstand dient echter wel altijd gebaseerd te zijn op een besluit daartoe van de Minister van Binnenlandse Zaken dan wel de Minister van Justitie. Ontbreekt een dergelijk besluit, dan is

⁵⁹ *Kamerstukken II* 2005/06, 30 557, nr. 3, p. 3.

⁶⁰ *Kamerstukken II* 2005/06, 30 557, nr. 4, p. 1-2; *Handelingen II* 2006/07, 62, p. 3476.

⁶¹ HR 16 mei 2000, *NJ* 2000, 501, r.o. 3.3.2 (concl. A-G Keijzer).

⁶² HR 17 april 2007, *NJ* 2007, 250 (concl. A-G Vellinga).

⁶³ Zie Regeling rampenidentificatieteam politie, Samenwerkingsregeling bestrijding terroristische misdrijven en Regeling criminele inlichtingen eenheden.

⁶⁴ *Kamerstukken II* 1991/92, 22562, nr. 3, p. 51-52.

geen sprake van bijstand.⁶⁵ De bijstand bij de opsporing wordt nader uitgewerkt in de Regeling opsporingsbijstand Koninklijke Marechaussee.

Voor wat betreft de assistentieverlening met betrekking tot grensoverschrijdende criminaliteit moet daaronder eveneens bijstand worden verstaan. Het is dus niet de bedoeling dat de KMar zelfstandig de grensoverschrijdende criminaliteit gaat bestrijden, maar de reguliere politie daarbij gaat helpen.⁶⁶ Met betrekking tot de reikwijdte van deze bepaling, moet worden opgemerkt dat niet vereist is, dat telkens vooraf vaststaat dat de zaak daadwerkelijk een grensoverschrijdend aspect heeft. Het volstaat dat sprake is van een delictsvorm die naar haar aard grensoverschrijdend is of waarbij naar algemene ervaringsregels vaststaat dat deze delictsvorm vaak een grensoverschrijdend element heeft.⁶⁷

2.1.2 Overige wetgeving

Hoewel hiervoor de kerntaken van de KMar zijn uitgewerkt zoals deze zijn vastgelegd in artikel 6 Politiewet 1993, zijn dat niet de enige wettelijke taken. Zo zijn de opsporingsambtenaren van de KMar aangewezen als toezichthouders op grond van artikel 87 Wet personenvervoer 2000 en artikel 11.1 Wet luchtvaart. In dit kader is nog een bijzonderheid te zien. Met betrekking tot bijvoorbeeld de Wet verplaatsing bevolking en de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren zijn niet slechts de opsporingsambtenaren maar alle militairen bevoegd tot toezicht en/of opsporing.⁶⁸

Een specifieke taak van de KMar vormt de controle op het gebruik van gevaarlijke stoffen binnen de Nederlandse krijgsmacht. Daartoe is een speciaal korps opgericht binnen de KMar, het Korps militaire controleurs gevaarlijke stoffen. De controleurs zijn, op grond van het Besluit buitengewoon opsporingsambtenaar KMCGS 2002 en het Besluit aanwijzing KMCGS ex artikelen 11.1 en 11.3 Wet luchtvaart, belast met toezicht en opsporing met betrekking tot onder andere de Wet vervoer gevaarlijke stoffen en de Wet luchtvaart.

⁶⁵ Bijv. Hof Den Bosch 7 april 2006, *LJN* AW1766.

⁶⁶ *Kamerstukken II* 1992/93, 22 562, nr. 23; *Handelingen II* 1992/93, UCV 20, p. 20-4.

⁶⁷ Rb. Maastricht 4 maart 2003, *LJN* AF5177 en Rb. Maastricht 30 maart 2004, *NJ* 2004, 301.

⁶⁸ Artikel 23 Wet verplaatsing bevolking; artikel 114 lid 1 Gezondheids- en welzijnswet voor dieren en artikel 1 sub g Regeling aanwijzing ambtenaren Gezondheids- en welzijnswet voor dieren.

2.2 De opsporingsbevoegdheid

Sinds 4 juli 2007 is er een nieuwe regeling van de opsporingsbevoegdheid van de militairen van de KMar.⁶⁹ In deze paragraaf zal ter vergelijking eerst worden ingegaan op de oude regeling, waarna de nieuwe regeling wordt uitgewerkt. Vervolgens zal ook nog aandacht worden besteed aan de bijzondere opsporingsbevoegdheden.

2.2.1 De oude regeling

In 1957 werd een eind gemaakt aan de algemene en onbeperkte opsporingsbevoegdheid van de militairen van de KMar. De regeling bestond uit drie onderdelen. De basis werd gelegd in artikel 141 aanhef en onder c Sv:

Met de opsporing van strafbare feiten zijn belast:

(...)

c. voor de door Onze Minister van Justitie in overeenstemming met Onze Minister van Defensie te bepalen gevallen: de officieren en onderofficieren van de Koninklijke Marechaussee en de door Onze Ministers aangewezen andere militairen van dat wapen.

De verdere uitwerking van deze bepaling werd gevormd door artikelen 1 en 2 van de Aanwijzingsbeschikking opsporingsambtenaren Koninklijke Marechaussee:

Artikel 1

De officieren, de onderofficieren en de in artikel 2 genoemde andere militairen der Koninklijke marechaussee zijn met de opsporing van strafbare feiten belast in alle gevallen waarin zij werkzaam zijn in de uitoefening van de taken welke hun zijn opgedragen bij artikel 6 Politiewet 1993 of andere wetten.

Artikel 2

1. De in artikel 2 bedoelde andere militairen der Koninklijke marechaussee zijn de beroepsmarechaussees der eerste klasse aangesteld voor onbepaalde tijd, op wier akte van aanstelling hun bevoegdheid door of namens de commandant der Koninklijke marechaussee is aangetekend.

⁶⁹ Wet van 7 juni 2007 tot wijziging van de Politiewet 1993 en het Wetboek van Strafvordering in verband met de taken en bevoegdheden van de Koninklijke marechaussee en de bijstand aan de Koninklijke marechaussee, *Stb.* 2007, 230.

2. De in het eerste lid bedoelde aantekening wordt alleen gesteld indien de betrokkene geschikt en bekwaam is geoordeeld.

Aan officieren, onderofficieren en beroepsmarechaussees der eerste klasse aangesteld voor onbepaalde tijd werd kortom een algemene opsporingsbevoegdheid toegekend. De opsporingsbevoegdheid werd vervolgens echter beperkt. Alleen in de uitoefening van de taken van de KMar kwam aan de hiervoor genoemde militairen een algemene opsporingsbevoegdheid toe. Voor wat betreft dat laatste punt was in de Politiewet 1993 een nadere regeling gegeven inzake de politietaken. Het vierde lid van artikel 6 Politiewet 1993 luidde als volgt:

De militair van de Koninklijke marechaussee die krachtens artikel 141 van het Wetboek van Strafvordering opsporingsbevoegdheid heeft, is, indien hij bij de uitoefening van zijn politietaken stuit op strafbare feiten, bevoegd tot optreden.

De opsporingsbevoegdheid van daartoe aangewezen militairen van de KMar bestond dus alleen wanneer de militair in de uitoefening van een politietaak op een strafbaar feit stuitte. Gevolg was dat wanneer de opsporingsambtenaar voorbij ging aan de beperkingen, deze onbevoegd optrad en daarmee eventueel verkregen bewijs onrechtmatig was.

De oude regeling heeft regelmatig tot problemen geleid. Zo was het de vraag of een opsporingsambtenaar van de KMar gestuit was op een strafbaar feit in de uitoefening van zijn of haar taak, of dat deze had gezocht naar het strafbare feit.⁷⁰ Maar zelfs als een opsporingsambtenaar van de KMar rechtmatig op een strafbaar feit was gestuit, dan was het de vraag in hoeverre de KMar bevoegd was om naar aanleiding van het geconstateerde strafbare feit nader onderzoek te verrichten.⁷¹ Er bestond kortom veel onduidelijkheid over de opsporingsbevoegdheid van militairen van de KMar. De Minister van Justitie was van mening dat het gevolg van die onduidelijkheid wel eens kon zijn dat militairen van de KMar niet zouden optreden als ze twijfelden aan hun bevoegdheid.⁷² Dat vormde de aanleiding voor de nieuwe regeling.

⁷⁰ Vergelijk Hof Den Bosch 14 maart 2006, *LJN* AV4828, Hof Den Bosch 19 april 2006, *LJN* AW3555 en Hof Den Bosch 23 mei 2006, *LJN* AX5657.

⁷¹ Vergelijk Hof Den Bosch 7 april 2006, *LJN* AZ1763, Rb. Zutphen 20 december 2006, *LJN* AZ4612 en Rb. Roermond 8 februari 2007, *LJN* AZ9592.

⁷² *Kamerstukken II* 2005/06, 30 557, nr. 3, p. 2.

2.2.2 De nieuwe regeling

Met de nieuwe regeling is getracht de beperkingen aan de algemene opsporingsbevoegdheid van de militairen van de KMar op te heffen, zodat deze een soortgelijke positie in zouden gaan nemen als de ambtenaren van politie. Artikel 141 aanhef en onder c Sv luidt dan ook als volgt:

Met de opsporing van strafbare feiten zijn belast:

(...)

c. de door Onze Minister van Justitie in overeenstemming met Onze Minister van Defensie aangewezen militairen van de Koninklijke Marechaussee.

Niet langer is in het artikel nog de beperking opgenomen van de gevallen waarin sprake is van een algemene opsporingsbevoegdheid. Een ander verschil is dat officieren en onderofficieren van de KMar niet langer automatisch beschikken over algemene opsporingsbevoegdheid. Hun bevoegdheid is voortaan afhankelijk van de aanwijzing van de Minister van Justitie.

Artikel 6 lid 4 Politiewet 1993 is eveneens gewijzigd, naar analogie met het tweede lid van artikel 7 van de wet. Dat artikel bepaalt dat de politieambtenaar zich in principe onthoudt van optreden buiten zijn gebied van aanstelling hoewel deze landelijk bevoegd is. Daarbij moet wel worden opgemerkt dat tot op heden het tweede lid van artikel 7 niet wordt gehandhaafd.⁷³ Artikel 6 lid 4 luidt:

Hoewel bevoegd tot de opsporing van alle strafbare feiten, onthoudt de militair van de Koninklijke marechaussee die is aangewezen krachtens artikel 141 van het Wetboek van Strafvordering, zich van optreden anders dan in het kader van de uitoefening van zijn politietaken, bedoeld in het eerste lid.

Gevolg van deze nieuwe tekst is dat wanneer de militair van de KMar optreedt buiten de politietaken, dat niet tot gevolg heeft dat het optreden onrechtmatig was. De strafrechter zal dus niet langer een oordeel vellen over de bevoegdheid van de militair van de KMar. Vraag is wel wat dan de gevolgen zijn wanneer een militair van de KMar zijn of haar bevoegdheid te buiten gaat. De memorie van toelichting heeft het over “disciplinaire repercussies”, waarbij

⁷³ Talsma 2007, p. 39.

gewezen wordt op de mogelijkheden van een tuchtprocedure of een klachtprocedure.⁷⁴ In hoeverre het militaire tuchtrecht en het klachtrecht ook daadwerkelijk van toepassing zijn, kan echter betwijfeld worden.⁷⁵ Dat laat de mogelijkheid open dat wanneer een militair van de KMar zijn of haar bevoegdheid te buiten gaat, dat zonder gevolgen blijft. Dat maakt het mogelijk dat militairen van de KMar eventueel zonder beperkingen hun politietaken te buiten kunnen gaan en zo de beperking van de taken van de KMar tot specifieke politietaken van haar waarde wordt ontdaan.

2.2.3 Bijzondere opsporingsbevoegdheden

Hoewel aan aangewezen militairen van de KMar al met al een algemene en onbeperkte opsporingsbevoegdheid toekomt, betekent dat niet direct dat de KMar met betrekking tot de uitvoering van bevelen in het kader van bijzondere opsporingsbevoegdheden eenzelfde plaats inneemt als de politie. De uitvoering van bevelen tot infiltratie, stelselmatig inwinnen van informatie over verdachten en het opnemen van vertrouwelijke communicatie is een bevoegdheid die in beginsel alleen toekomt aan ambtenaren van politie.⁷⁶ Het Samenwerkingsbesluit bijzondere opsporingsbevoegdheden en de Regeling infiltratieteams maken het echter onder bepaalde voorwaarden mogelijk dat een opsporingsambtenaar van de KMar infiltreert of stelselmatig informatie inwint over een verdachte. Daarbij kan besloten worden tot de oprichting van een infiltratieteam bij de KMar. Op het gebied van bevelen tot het opnemen van vertrouwelijke communicatie doet zich ook een ontwikkeling voor. Er is een wetsvoorstel in voorbereiding waarin de KMar ook deze bevoegdheid wordt toegekend. De reden is gelegen in het feit dat de KMar zich onder andere bezighoudt met onderzoeken naar ernstige misdrijven die een ernstige inbreuk op de rechtsorde opleveren.⁷⁷ Met het toekennen van deze bevoegdheid zou de KMar met betrekking tot de bijzondere opsporingsbevoegdheden vrijwel dezelfde positie gaan innemen als de reguliere politie.

2.3 Het gezag en het beheer

Het gezag over en het beheer van de KMar zijn verdeeld over verschillende personen. Geacht zal worden om in deze paragraaf een overzicht te geven van de gezags- en beheersconstructies.

⁷⁴ *Kamerstukken II* 2005/06, 30 557, nr. 3, p. 3 en nr. 7, p. 1 en 3.

⁷⁵ Talsma 2007, p. 41. Anders *Handelingen II* 2006/07, 62, p. 3478.

⁷⁶ Zie de artikelen 126h, 126j, 126l, 126p, 126qa en 126s Sv.

⁷⁷ Conceptwetsvoorstel tot partiële wijziging van het Wetboek van Strafrecht, het Wetboek van Strafvordering en enkele aanverwante wetten.

2.3.1 *Het gezag*

Net als het is geval is met betrekking tot de politie, is het gezag over de KMar gekoppeld aan de taak. In het kader van de handhaving van de openbare orde is de eerste gezagsdrager de burgemeester. De officier van justitie heeft het gezag in het kader van de strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde en de taken voor justitie. Dit onderscheid is dan ook gelijk aan de regeling van het gezag over de politie. Het is dan ook niet verwonderlijk dat de KMar op grond van artikel 15 Politiewet 1993 eveneens deel kan nemen in het driehoeksoverleg.

De commissaris van de koningin is ook betrokken bij de handhaving van de openbare orde. Deze kan op grond van artikel 16 lid 1 Politiewet 1993 aanwijzingen geven aan de burgemeester, maar houdt op grond van artikel 18 lid 2 ook toezicht over de politie. Wat dit toezicht precies inhoudt, is echter onduidelijk.⁷⁸ In het kader van de strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde en de taken voor justitie houdt het College van procureurs-generaal toezicht over de KMar, gelet op artikel 19 lid 2 Politiewet 1993. De bevoegdheid tot het geven van aanwijzingen aan de officier van justitie is niet in de Politiewet 1993 opgenomen, aangezien dat in artikel 8 en 140 Sv al geregeld was. Indirect heeft de Minister van Justitie ook gezag over de KMar via artikel 5 Wet op de rechterlijke organisatie. Daarnaast berust ook bij de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties gezag over de KMar, nu deze de bevoegdheid heeft aanwijzingen te geven aan de burgemeester en de commissaris van de koningin op grond van artikel 16 lid 2 Politiewet 1993.

Tot zover is de regeling van het gezag gelijk aan die met betrekking tot de reguliere politie. Er is echter een aantal bijzonderheden. Allereerst heeft de Minister van Justitie ex artikel 6 lid 3 Politiewet 1993 een directe aanwijzingsbevoegdheid in het kader van de beveiligingstaken van de KMar. Daarnaast staat de KMar onder gezag van de Minister van Defensie in het kader van haar militaire politietaken en andere militaire taken.⁷⁹ Ten slotte kan het gezag ook berusten bij de Minister van Buitenlandse Zaken, bijvoorbeeld met betrekking tot de bewaking van Nederlandse ambassades in het buitenland.⁸⁰

⁷⁸ Elzinga, Van Rest & De Valk 1995, p. 213.

⁷⁹ *Kamerstukken II* 1991/92, 22 562, nr. 3, p. 22.

⁸⁰ Koninklijke Marechaussee 2003, p. 6.

2.3.2 *Het beheer*

Aangezien de KMar een van de vier zelfstandige krijgsmachtdelen is, is het niet verwonderlijk dat het beheer in handen is van de Minister van Defensie. Dat wordt ook bevestigd in de Memorie van Toelichting bij de Politiewet 1993.⁸¹

De KMar neemt binnen het Ministerie van Defensie evenwel een bijzondere positie in. Tot 1969 maakte de KMar volledig deel uit van de Koninklijke Landmacht. Vanaf 1 juli 1969 zou de KMar echter rechtstreeks ressorteren onder de Minister van Defensie. In 1992 werd zij vervolgens een zelfstandig dienstonderdeel. Uiteindelijk kreeg de KMar op 25 maart 1998 de status van zelfstandig krijgsmachtdeel, naast de drie operationele commando's: Koninklijke Landmacht, Koninklijke Luchtmacht en Koninklijke Marine.⁸²

De plaats van de KMar binnen het Ministerie van Defensie wordt uitgewerkt in het Algemeen Organisatiebesluit Defensie 2005. Het Commando Koninklijke Marechaussee, zoals de KMar officieel heet binnen de krijgsmacht, staat onder leiding van de Commandant Koninklijke Marechaussee, thans luitenant-generaal Minze Atte Beuving. Anders dan in het geval van de drie operationele commando's wordt de KMar echter niet bestuurd door de Commandant der Strijdkrachten, maar door de Secretaris-Generaal, de gemandateerd korpsbeheerder.⁸³ Deze is belast met het bestuur van en toezicht over de KMar. Wel is de Commandant der Strijdkrachten belast met de aansturing van de KMar tijdens inzetten die niet vallen onder de Politiewet 1993.

2.4 Conclusie

In dit hoofdstuk is getracht het juridisch kader te schetsen waarbinnen de KMar functioneert. Een aantal zaken is daarbij opgevallen. Allereerst bestaat het takenpakket van de KMar op hoofdlijnen uit objectbeveiliging, de militaire politietaak, grensbewaking en vreemdelingen-toezicht en bijstand aan de politie. In de uitvoering van deze taken mogen militairen van de KMar ook gebruik maken van hun algemene en sinds kort ook onbeperkte opsporingsbevoegdheid. Op dit laatste punt is de KMar dan ook op vrijwel gelijke voet komen te staan met de politiekorpsen. Ook met betrekking tot de bijzondere opsporingsbevoegdheden lijkt dat in de nabije toekomst het geval te zullen zijn. De gezagsverdeling stemt ook grotendeels overeen met die van de politiekorpsen. Wel geldt een grotere invloed van de Minister van Justitie en zijn daarnaast ook de Ministers van Defensie en Buitenlandse Zaken met het gezag

⁸¹ *Kamerstukken II* 1991/92, 22 562, nr. 3, p. 22.

⁸² Van Putten & Van der Zee 1998, p. 403 en 406.

⁸³ Bestuursstaf 2005, p. 9; Artikel 2 sub f Subtaakbesluit dienstonderdeel SG 2005, MP10-126.

belast. Het beheer is wel volledig in handen van de Minister van Defensie die de Secretaris-Generaal heeft gemandateerd als korpsbeheerder.

Uiteraard wijkt de KMar gelet op het voorgaande af van de verschillende politiekorpsen waar het gaat om het juridisch kader. Wel moet worden opgemerkt dat de verschillen kleiner zijn dan op het eerste gezicht misschien wel wordt gedacht. De kern van de verschillen ligt in het takenpakket, maar de vraag is uiteraard in hoeverre in de praktijk dat verschil ook daadwerkelijk geldt.

Hoofdstuk 3 Buitenlandse voorbeelden

In een onderzoek naar de positie van de KMar binnen het politiebestedel en de mogelijkheden om daar verandering in te brengen, kan een vergelijking met het buitenland niet ontbreken. Men kent of kende immers in een groot deel van Europa militaire politiekorpsen. De wijze waarop men in het buitenland omgaat of omging met militaire politiekorpsen kan dan ook als een voorbeeld dienen voor de toekomstige positie van de KMar binnen het politiebestedel. In dit hoofdstuk wordt daartoe ingegaan op twee landen die de uitersten lijken te vormen van een scala aan mogelijkheden: Italië en België.

3.1 Italië

Het politiebestedel in Italië is zeer uitgebreid en daarmee ook vrij complex. Er zijn namelijk nationale, provinciale en gemeentelijke politiekorpsen. In deze paragraaf zal alleen worden ingegaan op de nationale politiekorpsen, aangezien twee daarvan militaire politiekorpsen zijn.

Op rijksniveau kent Italië vijf *Forze di polizia* (politiekorpsen) die belast zijn met de bescherming van de openbare orde en veiligheid.⁸⁴ Deze taak omvat de handhaving van de openbare orde, de bescherming van de bevolking, de veiligheid van burgers, de bescherming van eigendommen, de zorg voor de naleving van wet- en regelgeving en hulpverlening bij ongevallen.⁸⁵ Drie korpsen zijn permanent belast met de bescherming van de openbare orde en veiligheid, namelijk de *Polizia di Stato*, *L'Arma dei Carabinieri* en het *Corpo della Guardia di Finanza*. Daarnaast zijn er twee korpsen die kunnen worden belast met deze taak, namelijk het *Corpo di Polizia penitenziaria* en het *Corpo Forestale dello Stato*. Eerst zal kort worden ingegaan op de drie civiele politiekorpsen, waarna dieper zal worden ingegaan op de twee militaire politiekorpsen: het *Corpo della Guardia di Finanza* en *L'Arma dei Carabinieri*.

3.1.1 Civiele politiekorpsen

De *Polizia di Stato* is het meest algemene politiekorps in Italië en is belast met de bescherming van de uitoefening van burgerlijke rechten en vrijheden, het toezicht op de naleving van de wet- en regelgeving, de bescherming van de openbare orde en veiligheid, het voorkomen en bestrijden van misdrijven en hulpverlening bij rampen en ongevallen.⁸⁶ De basispolitie-

⁸⁴ Artikel 16 van Legge 1 aprile 1981, nr. 121, "Amministrazione della pubblica sicurezza e coordinamento della forze di polizia", *Gazzetta Ufficiale* 1981, 12.

⁸⁵ Artikel 1 van Regio decreto 18 giugno 1931, nr. 773, "Testo unico delle leggi di pubblica sicurezza", *Gazzetta Ufficiale* 1931, 146.

⁸⁶ Artikel 24 van Legge 1 aprile 1981, nr. 121.

zorg wordt uitgeoefend door de politieambtenaren die zijn gestationeerd bij de *Questure* (hoofdbureaus van politie) en *Commissariati* (politiecommissariaten) in het hele land. De *Polizia di Stato* kent daarnaast gespecialiseerde onderdelen. De vier belangrijkste zijn de *Polizia Stradale* (verkeerspolitie), *Polizia Ferroviaria* (spoorwegpolitie), *Polizia di Frontiera* (grenspolitie) en de *Polizia Postale e delle Comunicazioni* (politiedienst die zich bezighoudt met alle vormen van (tele)communicatie, waaronder het Internet).⁸⁷ In 2002 bestond het korps uit 103.646 mannen en vrouwen.⁸⁸

Het *Corpo di Polizia Penitenziaria* heeft een aantal taken, namelijk de tenuitvoerlegging van vrijheidsbeperkende maatregelen, de handhaving van de orde en veiligheid in penitentiaire inrichtingen, het meewerken aan de resocialisatie van gedetineerden, het transport van gedetineerden en de beveiliging van gedetineerden in externe zorginstellingen.⁸⁹ Het korps bestond eind 2004 uit 43.124 mannen en vrouwen.⁹⁰

Het derde korps is het *Corpo Forestale dello Stato*, gespecialiseerd in natuurbescherming. Het houdt zich onder andere bezig met het voorkomen en bestrijden van overtredingen van milieu-, landbouw- en voedselregelgeving, de bestrijding van de handel in bedreigde diersoorten, de voedselveiligheid, bosbrandbestrijding, toezicht in natuurreservaten en beschermde natuurgebieden en hulpverlening bij natuurrampen en bij ongevallen in de bergen.⁹¹ Op 31 december 2004 bestond het korps uit 7.880 mannen en vrouwen.⁹²

3.1.2 *Corpo della Guardia di Finanza*

Op 1 oktober 1774 besloot Victor Amadeus II, de koning van Sardinië, tot de oprichting van het *Legione Truppe Legere* ter bestrijding van de groeiende smokkelhandel. Het legioen kreeg als taken de grensbewaking en de landsverdediging in geval van oorlog. Na de Italiaanse unificatie kreeg het korps de naam *Corpo delle Guardie Doganali*. In 1881 werd de naam gewijzigd in *Corpo della Regia Guardia di Finanza*. Dit korps werd belast met de bestrijding van smokkelhandel en andere overtredingen van financiële wet- en regelgeving, de beveiliging van belastingkantoren en bescherming van de openbare orde en veiligheid. Na

⁸⁷ Decreto del Ministro dell'Interno 28 aprile 2006, "Riassetto dei compart di specialità delle forze di polizia", *Gazzetta Ufficiale* 2006, 193.

⁸⁸ Barbagli & Sartori 2004, p. 163.

⁸⁹ Artikel 5 van Legge 15 dicembre 1990, nr. 395, "Ordinamento del Corpo di Polizia Penitenziaria", *Gazzetta Ufficiale* 1990, 300.

⁹⁰ Camera dei Deputati della XIV Legislatura, Doc. CCXII, nr. 2, p. 177.

⁹¹ Artikel 2 van Legge 6 febbraio 2004, nr. 36, "Nuovo ordinamento del Corpo forestale dello Stato", *Gazzetta Ufficiale* 2004, 37. Zie over de praktijk *Corpo Forestale dello Stato* 2006.

⁹² Camera dei Deputati della XIV Legislatura, Doc. CCXII, nr. 2, p. 194.

de troonsafstand van de laatste Italiaanse koning in 1946 werd de naam veranderd in *Corpo della Guardia di Finanza*.⁹³

In 1959 werden de taken van het korps opnieuw vastgesteld. Het korps zou zich gaan bezighouden met het voorkomen, onderzoeken en rapporteren van belastingontduiking en financiële delicten, het toezicht op de naleving van regelgeving met een politiek-economisch belang en surveillance op zee ter uitvoering van de hiervoor genoemde taken. Daarnaast zou het korps bijdragen aan de handhaving van de openbare orde en veiligheid, de grensbewaking en in oorlogstijd aan militaire operaties.⁹⁴ In 2001 werd in aanvulling daarop vastgelegd dat het korps bevoegd is in alle financiële en economische zaken ter bescherming van de financiële belangen van de staat, de regio's, lokale overheden en de EU.⁹⁵ Ter uitvoering van deze taken beschikte het korps eind 2006 over 64.200 mannen en vrouwen.⁹⁶

De activiteiten van het korps vallen uiteen in een aantal onderdelen. Allereerst is er de *Polizia Finanziaria*. Deze houdt zich bezig met de bestrijding van belastingontduiking, de bestrijding van Gemeenschapsfraude, het staatsmonopolie op spelen en weddenschappen, de openbare uitgaven en inkomstenverliezen van de staat en de douanediens. Daarnaast is er de *Polizia Economica*. Deze houdt zich bezig met de bestrijding van valsemunterij, de vrije markt en concurrentie, overtredingen van handelsembargo's, milieuverontreiniging en fraude met betrekking tot de landbouw en levensmiddelen. De *Polizia Giudiziaria* is belast met de bestrijding van economische criminaliteit, georganiseerde criminaliteit, drugsmokkel, woeker, schendingen van intellectuele eigendomsrechten, misdrijven gericht tegen het openbaar bestuur en overtredingen van normen inzake het cultureel erfgoed. De *Polizia di Sicurezza* ten slotte, houdt zich bezig met de bestrijding van de illegale immigratie, de bewaking van de grenzen en het grondgebied en de handhaving van de openbare orde en veiligheid. Laatstgenoemde taak omvat mede de hulpverlening op zee en in de bergen.⁹⁷

Uit de activiteiten van het korps blijkt niet direct dat het een militair korps is. Het militaire aspect komt vooral terug in de rangen van de leden van het korps en in het feit dat op de militairen de discipline van de landmacht en het militaire strafrecht van toepassing zijn.⁹⁸ Weliswaar is het gezag en beheer van het korps in handen van de Minister van Economie en

⁹³ 'La storia della Guardia di Finanza', <www.gdf.it>.

⁹⁴ Artikel 1 van Legge 23 aprile 1959, nr. 189, "Ordinamento del Corpo della Guardia di finanza", *Gazzetta Ufficiale* 1959, 98.

⁹⁵ Artikel 1 en 2 van Decreto Legislativo 19 marzo 2001, nr. 68, "Adeguamento dei compiti del Corpo della Guardia di finanza, a norma dell'articolo 4 della legge 31 marzo 2000, n. 78", *Gazzetta Ufficiale* 2001, 71.

⁹⁶ Guardia di Finanza 2007, p. 14.

⁹⁷ Guardia di Finanza 2007; 'I Compiti del Corpo' <www.gdf.it>.

⁹⁸ Artikel 2 en 10 van Legge 23 aprile 1959, nr. 189.

Financiën, maar de leiding van het korps is in handen van een generaal van de landstrijdkrachten.⁹⁹ De militaire structuur en regelgeving zijn er dus nog, maar de militaire taken zijn naar de achtergrond verdwenen. In het jaarverslag over 2006 komen deze ook nergens naar voren. Wel zijn in het kader van civiele politiemissies militairen van de *Guardia di Finanza* uitgezonden naar Albanië, Kosovo en Afghanistan. De militairen van het korps moesten daar met name de grenspolitie adviseren en opleiden.¹⁰⁰

3.1.3. *L'Arma dei Carabinieri*

Op 13 juli 1814 besloot Victor Emanuel I, koning van Savoye, Piemonte en Sardinië, tot de oprichting van het *Corpo dei Carabinieri Reali*. Het korps kreeg twee taken: de landsverdediging en de bescherming van de openbare orde en veiligheid. Het korps was in eerste instantie zelfstandig, maar toen op 4 mei 1861 de Sardijnse strijdkrachten het Italiaanse Koninklijke Leger werden, werd het korps het eerste onderdeel daarvan. Reden van deze wijziging was dat Victor Emanuel II op 18 februari 1861 zichzelf had uitgeroepen tot koning van Italië. Nadat in 1946 de laatste koning van Italië afstand deed van de troon, werd de naam veranderd in *Arma dei Carabinieri*. Het korps bleef wel het eerste legeronderdeel van de Italiaanse landstrijdkrachten.¹⁰¹ In 2000 kwam daar verandering in, toen aan het wapen de status van zelfstandig onderdeel van de Italiaanse strijdkrachten, naast de land-, lucht- en zee-strijdkrachten, werd toegekend.¹⁰²

Aan de taken van het wapen is gedurende haar bestaan op hoofdlijnen weinig veranderd. Nog altijd is het belast met enerzijds militaire taken en anderzijds civiele politietaken. De militaire taken bestaan uit het bijdragen aan de verdediging van het vaderland, het beschermen van de instituties en het welzijn van de bevolking in geval van een nationale ramp, het deelnemen aan militaire missies in binnen- en buitenland, aan buitenlandse civiele politiemissies en de wederopbouw van de lokale politie in gebieden waar vredeshandhaving plaatsvindt, de exclusieve taak van militaire politie- en veiligheidsdienst, de beveiliging van Italiaanse diplomatieke en consulaire vertegenwoordigers en militaire attachés in het buitenland, het assisteren van militairen bij binnenlandse taken en het ondersteunen van de

⁹⁹ Artikel 1 en 4 van Legge 23 aprile 1959, nr. 189.

¹⁰⁰ Guardia di Finanza 2007, p. 88-90.

¹⁰¹ A. Politi, 'Dalle origini alla lotta alla mafia', <www.carabinieri.it>.

¹⁰² Artikel 1 lid 2 sub a van Legge 31 marzo 2000, nr. 78, "Delega al Governo in materia di riordino dell'Arma dei carabinieri, del Corpo forestale dello Stato, del Corpo della Guardia di finanza e della Polizia di Stato. Norme in materia di coordinamento delle Forze di Polizia", *Gazzetta Ufficiale* 2000, 79; artikel 2 lid 1 van Decreto Legislativo 5 ottobre 2000, nr. 297, "Norme in materia di riordino dell'Arma dei carabinieri, a norma dell'articolo 1 della legge 31 marzo 2000, n. 78", *Gazzetta Ufficiale* 2000, 348.

mobilisatie.¹⁰³ De civiele taken van het wapen bestaan uit de algemene politietaak (het beschermen van de openbare orde en veiligheid), de functie van gerechtelijke politie en in geval van rampen het verlenen van hulp aan de getroffen bevolking en het garanderen dat in rampgebieden de politiedienst wordt voortgezet.¹⁰⁴

Afbeelding 2 – De algemene politietaak is een van de hoofdtaken van l'Arma dei Carabinieri. Ten behoeve van de handhaving van de openbare orde en de hulpverlening beschikt het wapen over een groot aantal mobiele bureaus waaronder deze op het Piazza del Popolo in Rome. Foto: M.F.S. ter Heide.

Ten behoeve van de uitvoering van de taken, heeft het wapen een sterkte van circa 114.000 militairen.¹⁰⁵ Daarmee is het de grootste van de vier Italiaanse strijdkrachten en waarschijnlijk ook het grootste nationale politiekorps. De organisatie van het wapen kent twee kanten. Allereerst is er de territoriale organisatie die 80% van de militairen van het wapen omvat. Deze houdt zich met name bezig met de bescherming van de openbare orde en veiligheid. Daarnaast is er de mobiele en specialistische organisatie, bestaande uit twee onderdelen. De *Divisione Unità Mobili Carabinieri* houdt zich vooral bezig met de militaire taken, de ondersteuning van de territoriale organisatie en operaties in rampgebieden. De *Divisione Unità Specializzate* bestaat uit een aantal onderdelen die zijn belast met specifieke

¹⁰³ Artikel 1 lid 2 sub a van Legge 31 marzo 2000, nr. 78.

¹⁰⁴ Artikel 3 lid 2 en 3 van Decreto Legislativo 5 ottobre 2000, nr. 297.

¹⁰⁵ Defense Procurement in Italy 2007, p. 8.

taken zoals de beveiliging van de nationale bank, bescherming van het nationaal erfgoed en het milieu en de bestrijding van valsemunterij. Daarnaast zijn er nog enkele onderdelen die buiten de beide organisaties vallen. Deze hebben verschillende taken, zoals de beveiliging van overheidsgebouwen en de militaire politie- en veiligheidsdienst.

Uit de organisatie van het wapen blijkt dat het merendeel van de militairen belast is met civiele politietaken. De territoriale organisatie, circa 80% van de militairen, houdt zich immers vooral bezig met civiele politietaken. Ook van de mobiele en specialistische organisatie is een aanzienlijk deel belast met civiele taken. Een aspect dat verder opvalt, is de uitvoering van militaire en politiemissies in het buitenland. Op 21 mei 2007 waren in totaal 674 militairen van het wapen werkzaam in het buitenland in het kader van de militaire politietaak en civiele politiemissies. Het merendeel daarvan maakte deel uit van de *Integrated Police Unit* van de *European Union Force* (EUFOR) in Bosnië-Herzegovina en van de *Multinational Specialized Unit* van de *Kosovo Force* (KFOR).¹⁰⁶ In beide gevallen gaat het om een politiekorps met militaire status dat civiele politietaken uitoefent. Evenals in het eigen land, bestaan de activiteiten in het buitenland dus ook voor het merendeel uit civiele politietaken.

Het *Arma dei Carabinieri* is kortom de grootste van de vier Italiaanse strijdkrachten, maar tegelijkertijd zijn de militairen slechts in beperkte mate werkzaam in de uitoefening van militaire taken. De civiele politietaken vormen de kern van de werkzaamheden.

3.2 België

België vormt in vergelijking tot Italië het andere uiterste in de positionering van militaire politiekorpsen. Immers, in België is juist het enige militaire politiekorps met civiele politietaken opgeheven. In deze paragraaf zal eerst de geschiedenis van de Rijkswacht worden geschetst, gevolgd door een overzicht van het huidige Belgische politiebestedel.

3.2.1 De Rijkswacht

Tot 1830 loopt de geschiedenis van de Rijkswacht gelijk op met die van de Nederlandse KMar, aangezien de Rijkswacht is ontstaan uit de KMar. Na de Belgische opstand in 1830 werd de KMar in België opgeheven en direct opgevolgd door de Rijkswacht, een onderdeel van de landmacht.¹⁰⁷ Het “Reglement op de policie, de discipline en den dienst der

¹⁰⁶ ‘Principali missioni all’estero – Mappa’, <www.carabinieri.it>.

¹⁰⁷ Fijnaut 1995, p. 25.

marechaussee” zou echter wel tot 1957 van toepassing blijven op de Rijkswacht.¹⁰⁸ In dat jaar kwam de Wet op de rijkswacht tot stand.¹⁰⁹ Deze gaf aan dat de Rijkswacht een algemene politiedienst was, maar ook een van de vier strijdkrachten. Haar taken zouden zijn de handhaving van de openbare orde en het toezicht op de naleving van de wet- en regelgeving. Daarmee kreeg de Rijkswacht meer en meer het karakter van een civiele politiedienst.

In de jaren '80 komt de Rijkswacht echter in de problemen, net als de andere Belgische politiekorpsen, door bijvoorbeeld het Heizeldrama en de bende van Nijvel. In 1988 werd mede naar aanleiding daarvan een parlementaire commissie ingesteld om de organisatie van de terrorisme- en criminaliteitsbestrijding te onderzoeken. Ten aanzien van de Rijkswacht stelt de commissie voor deze te demilitariseren, omdat de militaire en hiërarchische structuur de juiste uitvoering van de gerechtelijke politietaak zou belemmeren.¹¹⁰ De regering en het parlement stemmen in met dit voorstel en op 18 juli 1991 wordt de wet gewijzigd.¹¹¹ Daarmee wordt de Rijkswacht per 1 januari 1992 een reguliere civiele politiedienst en is zij niet langer een onderdeel van de Belgische strijdkrachten. Het leed voor de Rijkswacht is daarmee echter nog niet geleden. De Dutroux-commissie, de “politiecommissie” en de Senaatscommissie voor de binnenlandse en administratieve aangelegenheden komen in 1997 alle drie tot het oordeel dat een herziening van het politiebesteding noodzakelijk is, waarbij niet langer ruimte is voor de Rijkswacht.¹¹² Het Octopus-akkoord van 23 mei 1998 betekende uiteindelijk de doodsteek voor de Rijkswacht. De acht Belgische politieke partijen waren het er nu over eens dat het politiebesteding zou moeten bestaan uit lokale politiediensten en een federale politiedienst die de gerechtelijke politie en de Rijkswacht zou vervangen. Het leidde tot de Wet tot organisatie van een geïntegreerde politiedienst, gestructureerd op twee niveaus (WGP), die op 1 januari 2001 in werking trad.¹¹³ Daarmee kwam een eind aan het bestaan van de Rijkswacht en het personeel kwam terecht bij de lokale en de federale politie.

3.2.2 *Het Belgische politiebesteding*

Uitgangspunt in het Belgische politiebesteding vormt de Wet op het politieambt.¹¹⁴ Deze werkt de hoofdtaken van de politiediensten uit. Allereerst is er de bestuurlijke politietaak ex artikel

¹⁰⁸ ‘Geschiedenis van de Rijkswacht – De Nederlanden’, <www.polfed-fedpol.be>.

¹⁰⁹ Wet van 2 december 1957, *Belgisch Staatsblad* 12 december 1957.

¹¹⁰ Fijnaut 1995, p. 65-66, 74.

¹¹¹ Wet tot wijziging van de wet van 2 december 1957 op de rijkswacht en van de wet van 27 december 1973 betreffende het statuut van het personeel van het actief kader van het operationeel korps van de rijkswacht en houdende demilitarisering van de rijkswacht, *Belgisch Staatsblad* 26 juli 1991.

¹¹² Fijnaut 1999, p. 24-25.

¹¹³ *Belgisch Staatsblad* 5 januari 1999.

¹¹⁴ *Belgisch Staatsblad* 22 december 1992.

14 Wet op het politieambt die bestaat uit de handhaving van de openbare orde en de hulpverlening. Handhaving van de openbare orde omvat het toezicht op de naleving van wet- en regelgeving, het voorkomen van misdrijven en de bescherming van personen en goederen. De tweede hoofdtaak is de gerechtelijke politietaak die is neergelegd in artikel 15 Wet op het politieambt. Deze bestaat onder andere uit het opsporen van strafbare feiten, het verzamelen van bewijs, het aanhouden van verdachten en de inbeslagneming van voorwerpen waarvan de wet de inbeslagneming vereist. Beide taken worden, zoals hierna wordt uitgewerkt, vervuld door de lokale en de federale politie. Aan de federale politie worden daarnaast exclusief de taken van zeevaart- en scheepvaartpolitie, spoorwegpolitie en luchtvaartpolitie toegekend.

In de WGP wordt het voorgaande nader uitgewerkt. Artikel 3 lid 2 geeft aan dat de lokale politie belast is met de basispolitiezorg op lokaal niveau, met andere woorden de bestuurlijke en de gerechtelijke politietaak op lokaal niveau, en met het uitvoeren van sommige federale taken. De basispolitiezorg bestaat uit een aantal onderdelen, namelijk wijkwerking, onthaal, interventie, politionele slachtofferbejegening, lokale opsporing en lokaal onderzoek en het handhaven van de openbare orde.¹¹⁵ Voor wat betreft de lokale opsporing en lokaal onderzoek geldt, dat zaken vallen binnen de bevoegdheid van de lokale politie wanneer ze niet complex zijn gezien de aard van het strafbare feit, de aard van de onderzoeksdad en de geografische spreiding van gespecialiseerde onderzoeksdad en de geografische spreiding van gespecialiseerde onderzoeksdad en de geografische spreiding van gespecialiseerde onderzoeksdad.¹¹⁶ De uitvoering van bepaalde federale taken wordt nader uitgewerkt in de artikelen 61 tot en met 64 WGP. Het gaat daarbij om allerlei taken die eigenlijk vallen binnen de federale bevoegdheid, maar goed passen binnen de lokale politiezorg.¹¹⁷ Op 31 december 2005 bestond de lokale politie uit 27.828 operationele personeelsleden en 4.400 administratieve en logistieke personeelsleden.¹¹⁸

De federale politie is belast met een drietal taken. De eerste twee zijn neergelegd in artikel 3 lid 3 WGP en betreffen de uitvoering van de gespecialiseerde en supralokale opdrachten van bestuurlijke en gerechtelijke politie, met inachtneming van de beginselen van specialiteit en subsidiariteit, en de ondersteuning van de lokale politiediensten en politieoverheden. Dit betekent dat de federale politie zich primair bezighoudt met gespecialiseerde en

¹¹⁵ Zie Koninklijk Besluit van 17 september 2001 tot vaststelling van de organisatie- en werkingsnormen van de lokale politie teneinde een gelijkwaardige minimale dienstverlening aan de bevolking te verzekeren, *Belgisch Staatsblad* 12 oktober 2001; Ministeriële Omzendbrief van 9 oktober 2001 inzake de organisatie- en werkingsnormen van de lokale politie teneinde een gelijkwaardige minimale dienstverlening aan de bevolking te verzekeren, *Belgisch Staatsblad* 16 oktober 2001.

¹¹⁶ Zie Richtlijn van de minister van Justitie van 20 februari 2002 tot regeling van de taakverdeling, de samenwerking, de coördinatie en de integratie tussen de lokale en de federale politie inzake de opdrachten van gerechtelijke politie.

¹¹⁷ Van Daele e.a. 2002, p. 5.

¹¹⁸ Federale politie 2006.

supralokale opdrachten.¹¹⁹ Men kan dan bijvoorbeeld denken aan de federale wegpolitie die zich bezighoudt met autosnelwegen en de beveiliging van het Koninklijk Huis, van geldtransporten tussen grote steden en van nucleaire transporten. Bij de gerechtelijke politietaak gaat het om de complexe zaken, zoals georganiseerde misdaad, mensenhandel, terrorisme en productie en handel in drugs. De ondersteuning van de lokale politiediensten en de politieoverheden vindt onder andere plaats door arrestatieteams en waterwerpers maar ook door middel van lucht- en hondensteun, informanten en het plaatsen van telefoontaps.¹²⁰ Ten slotte kan de federale politie worden belast met bijzondere opdrachten op grond van artikel 115 WGP. Tegen betaling kunnen personeel en goederen van de federale politie worden ingezet ten behoeve van het algemeen belang buiten de politietaken om. De federale politie had eind 2005 de beschikking over 9.326 operationele personeelsleden en 2.749 administratieve en logistieke personeelsleden.¹²¹

Met betrekking tot de militaire politietaak geldt dat deze wordt uitgeoefend ten aanzien van de gehele Belgische krijgsmacht door de Groep Militaire Politie van de Landcomponent.¹²² Wel wordt de taak van gerechtelijke politie binnen de Belgische krijgsmacht uitgevoerd door een onderdeel van de federale politie, namelijk de Dienst belast met de gespecialiseerde gerechtelijke opdrachten in het militair milieu.

3.3 Samenvatting

In dit hoofdstuk is de positie van militaire politiekorpsen in Italië en België geschetst. Gebleken is dat in Italië een van de militaire politiekorpsen, het *Arma dei Carabinieri*, de grootste van de vier Italiaanse strijdkrachten is, maar waarschijnlijk ook het grootste nationale politiekorps. Het *Arma dei Carabinieri* en het *Corpo della Guardia di Finanza*, de twee militaire politiekorpsen, vormen samen zelfs ongeveer de helft van de totale personele sterkte van de vijf nationale politiekorpsen. Voor beiden geldt ook dat het merendeel van de activiteiten civiele politietaken betreft en dat ze in de wet erkend worden als politiekorps belast met de algemene politietaak. In België heeft men juist besloten tot opheffing van de Rijkswacht en de opdeling daarvan in de lokale en federale politie. Er is daarmee niet langer sprake van een militaire politie met civiele taken.

Er lijken kortom drie toekomstscenario's mogelijk te zijn met betrekking tot de KMar: of de KMar wordt erkend als zelfstandig en militair onderdeel van de politie, of de KMar wordt

¹¹⁹ Van Daele e.a. 2002, p. 10.

¹²⁰ Voorbeelden ontleend aan Activiteitenverslag van de federale politie 2006.

¹²¹ Activiteitenverslag van de federale politie 2006, p. 102.

¹²² 'Groep Militaire Politie', <www.mil.be/armycomp/units/>.

onderdeel van de politie en verliest haar militaire status, of de KMar zoals we deze nu kennen wordt opgeheven en haar taken worden verdeeld over andere onderdelen van politie en krijgsmacht. Bij het bepalen wat de beste mogelijkheid is, dienen twee vragen beantwoord te worden. Er moet namelijk worden vastgesteld wat de meerwaarde is van de KMar, maar ook wat de voordelen zijn van de KMar als onderdeel van zowel de politie als de krijgsmacht.

Hoofdstuk 4 De meerwaarde

Nadat in hoofdstuk 3 is aangegeven wat in grote lijnen de mogelijkheden zijn met betrekking tot de toekomst van de KMar, is een van de cruciale vragen waarom de KMar een plaats zou moeten hebben binnen het politiebestedel. De vierde deelvraag is dan ook wat de meerwaarde is van de KMar. In dit hoofdstuk zal getracht worden een antwoord te geven op deze vraag. Het zal daarbij niet zo zeer gaan om de activiteiten die procentueel het belangrijkste zijn binnen het takenpakket van de KMar, maar juist om de activiteiten waarmee de KMar zich onderscheidt van enerzijds de politie en anderzijds de krijgsmacht.

4.1 Specialist in beveiliging

Gedurende haar bestaan heeft de KMar zich weten te profileren als specialist in beveiliging. Het betreft daarbij verschillende vormen van beveiliging. Allereerst is er sprake van objectbeveiliging. De KMar beveiligt in Nederland een groot aantal objecten, variërend van de woonverblijven van leden van het Koninklijk Huis, het Catshuis en de Centrale Organisatie van het Ministerie van Defensie tot de Allied Joint Force Command Brunssum van de NAVO. Daarnaast beveiligt de KMar buitenlandse militaire objecten, vaak in samenwerking met andere buitenlandse militaire politiediensten. Het gaat dan bijvoorbeeld om de Allied Land Component Command Headquarters in Heidelberg en de Supreme Headquarters Allied Powers Europe bij Mons.¹²³ De objectbeveiliging wordt in veel gevallen uitgevoerd in overleg met de DKDB, aangezien deze belast is met de persoonsbeveiliging.

De beveiliging omvat verder de persoonsbeveiliging. Dit is in het bijzonder één van de taken van de BSB. Het gaat hierbij veelal om hoge Nederlandse en buitenlandse militairen in Nederland, maar ook om hoge Nederlandse militairen en hoogwaardigheidsbekleders in risicogebieden. Ook beveiligt de BSB personeel van Nederlandse ambassades en consulaten in het buitenland.¹²⁴

Daarnaast beveiligt de KMar De Nederlandsche Bank en haar waardetransporten. Daartoe is personeel van de KMar allereerst permanent aanwezig in het bankgebouw in Amsterdam. Personeel van de KMar begeleidt verder de waardetransporten van De Nederlandsche Bank.¹²⁵ Het personeel beschikt hiertoe naast de standaarduitrusting onder andere over kogelwerende vesten en helmen en de (semi)automatische pistoolmitrailleur MP5. In september 2006 leidde deze uitrusting nog tot opschudding toen een van de vrachtwagens een lekke

¹²³ Muller e.a. 2004, p. 341-342; De Weger 2006, p. 68.

¹²⁴ *Kamerstukken II* 2006/07, 23 432, nr. 215, p. 2; Nysingh 1996; Tabak 2001, p. 4.

¹²⁵ Koninklijke Marechaussee 2003, p. 10.

band kreeg op de autosnelweg. De KMar sloot vervolgens de rijbaan volledig af, waarbij de militairen gebruik maakten van de hiervoor genoemde uitrusting.¹²⁶

Verder vinden beveiligingstaken ook plaats in het kader van de bijstand aan en samenwerking met het KLPD en de regionale politiekorpsen. In de regel zal het daarbij gaan om extra mankracht, zwaardere middelen of het inzetten van de BSB. Recente voorbeelden zijn de beveiliging van de extra beveiligde rechtbank in Amsterdam in april 2007 en het inzetten van pantserwagens bij de Amerikaanse ambassade.¹²⁷

4.1.1 Beveiliging van de burgerluchtvaart

Een veelomvattend onderdeel van de beveiligingstaken van de KMar is de beveiliging van de burgerluchtvaart, bestaande uit een aantal subtaken. Allereerst vormt de KMar samen met medewerkers van particuliere beveiligingsorganisaties het beveiligingspersoneel op de burgerluchtvaartterreinen in de zin van de Luchtvaartwet en het Besluit beveiliging burgerluchtvaart. De controles van personen, bagage en vracht op de luchtvaartterreinen worden uitgevoerd door de medewerkers van particuliere beveiligingsorganisaties. De KMar houdt daarover wel toezicht. Ook wordt de KMar erbij betrokken wanneer beveiligingsmedewerkers onregelmatigheden constateren bij de controles.

Op Schiphol worden door de Brigade Politie & Beveiliging ook andere beveiligingstaken uitgevoerd. Een van de kerntaken is het voorkomen van terroristische aanslagen, waarbij de nadruk ligt op beveiliging van vluchten met een hoog of verhoogd risico, zoals naar de Verenigde Staten en Israël. De zichtbare aanwezigheid, op het platform en in het luchthavengebouw, en observatie zijn daarbij belangrijke onderdelen van de uitvoering van deze taken. Andere taken zijn bijvoorbeeld de beveiliging van waardetransporten op het luchthaven terrein en het opsporen en verkennen van explosieven. Ten behoeve van deze taken zijn de beveiligers uitgerust met kogelwerende vesten en de semiautomatische pistoolmitrailleur MP5. Daarnaast hebben zij onder andere de beschikking over gepantserde terreinwagens en explosievenhonden.¹²⁸

Ten slotte worden in het kader van de beveiliging van de burgerluchtvaart *air marshals* ingezet. Naar schatting twintig militairen van de BSB van de KMar hebben daartoe een specifieke opleiding gekregen. Deze gewapende luchtagenten vliegen mee op bepaalde vluchten

¹²⁶ 'Marechaussee waakt over wisselen band', *Algemeen Dagblad* 26 september 2006, p. 8; 'Geldtransport met lekke band zorgt voor onrust onder automobilisten', *Trouw* 26 september 2006, p. 6-7.

¹²⁷ Circulaire bewaking en beveiliging personen, objecten en diensten van de Minister van Binnenlandse Zaken en de Minister van Justitie van 30 juni 2004 (kenmerk EBB2004/54437); Kreling 2003, p. 3; Vugts 2007, p. 2.

¹²⁸ Gesprek met Luitenant-kolonel V.B. Egbers, commandant van de Brigade Politie & Beveiliging van District Schiphol, op 11 juli 2007; Koninklijke Marechaussee z.j., p. 15.

op aanwijzing van de Minister van Justitie op grond van artikel 6 lid 3 sub c Politiewet 1993. Voor deze vluchten geldt geen terroristische dreiging, dan worden namelijk andere maatregelen. Luchtvaartmaatschappijen kunnen sinds kort ook worden verplicht om hen aan boord te nemen op grond van artikel 37ada Luchtvaartwet. De taak van de *air marshals* is het zoveel mogelijk waarborgen van de veiligheid van de vlucht door het ingrijpen bij mogelijke terroristische daden.¹²⁹

4.2 Opereren in hoger geweldsspectrum

In vergelijking tot de reguliere politie opereert de KMar regelmatig in een hoger geweldsspectrum. Daarin ligt dan ook een deel van de meerwaarde van de KMar binnen het Nederlandse politiebestedel. Bij de bespreking van de beveiligingstaken zijn reeds de beveiliging van vluchten met een hoog of verhoogd risico, de *air marshals* en de beveiliging van de waardetransporten van de De Nederlandsche Bank aan bod gekomen. In die gevallen is ook sprake van opereren in een hoger geweldsspectrum. Daarnaast wordt ook op drie andere vlakken geopereerd in een hoger geweldsspectrum. Deze drie punten zullen hieronder worden toegelicht.

4.2.1 Bijstandseenheden

De KMar kent vier pelotons Bijstandseenheden, de opvolgers van de vroegere pantserwagenpelotons. Elk van deze pelotons bestaat uit vier pantserwagens van het type YPR-765 en een groep van circa 40 marechaussees. Daarnaast kunnen ze indien nodig ook beschikken over onder andere shovels en takelwagens.¹³⁰ Qua uitrusting van de marechaussees zijn er verschillende mogelijkheden. De eenheid kan optreden in de uitrusting van de Mobiele Eenheid, dus met lange wapenstok en rieten schild. Ze kan echter ook worden uitgerust met bijvoorbeeld de (semi)automatische pistoolmitrailleur MP5, ballistische schilden en traangas. Indien nodig kan deze omschakeling binnen enkele ogenblikken plaatsvinden.¹³¹

De taken die de Bijstandseenheden kunnen uitvoeren bevinden zich vooral op het terrein van de handhaving van de openbare orde en veiligheid en zijn zeer gevarieerd. Allereerst kan het gaan om speciale beveiligingsopdrachten, zoals recentelijk de beveiliging van het complex van de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst. Daarnaast kunnen de Bijstandseenheden worden ingezet ter ondersteuning van de BSB, de Dienst Speciale

¹²⁹ Salden 2006.

¹³⁰ Twigt 2007, p. 6.

¹³¹ Zie Bijlage B.

Interventies en de Unit Interventie Mariniers. Dat gebeurde onder andere in 2001 bij de terreurdreiging tegen verkeerstunnels. Verder kunnen ze ook worden ingezet ter ondersteuning van de Mobiele Eenheid, zoals bij de inval in woonwagenkamp Vinkenslag in 2003. Een belangrijke taak vormt het herstellen van de openbare orde in geval van escalerende ordeverstoringen die de Mobiele Eenheid niet meer aan kan, bijvoorbeeld wanneer relschoppers vuurwapens gebruiken. Ten slotte kunnen de Bijstandseenheden ook worden ingezet in het buitenland als peloton *Crowd & Riot Control* ten behoeve van de gehele Nederlandse krijgsmacht.¹³² In al deze gevallen vullen de Bijstandseenheden de leemte tussen de reguliere politie en de krijgsmacht. Ze beschikken immers over mogelijkheden waaraan het de politie ontbreekt, terwijl nog niet het geweldsniveau wordt bereikt waarop de krijgsmacht in de regel opereert.

4.2.2 *Brigade Speciale Beveiligingsopdrachten*

Naar aanleiding van een aantal terroristische acties in binnen- en buitenland werd in 1975 besloten tot de oprichting van de Brigade Speciale Beveiligingsopdrachten (BSB) naar het voorbeeld van de Duitse *Grenzschutzgruppe 9*. Tegenwoordig bestaan de taken van deze brigade, met een operationele sterkte van 200 man, uit persoonsbeveiliging, observatie, het werken als aanhoudings- en ondersteuningseenheid en bijzondere opdrachten. Circa vijftien procent daarvan komt voort uit de krijgsmacht.¹³³

De BSB bestaat uit drie onderdelen. De taken van het eerste onderdeel, de eenheid Persoonsbeveiliging, zijn reeds in paragraaf 4.1 aangestipt. Kort samengevat betreft het met name de beveiliging van civiele en militaire hoogwaardigheidsbekleders in binnen- en buitenland. Het tweede onderdeel van de BSB is het observatieteam. Dit team wordt niet alleen ingezet ten behoeve van de krijgsmacht maar ook bijvoorbeeld ter uitvoering van een bevel van de Officier van Justitie. Ze voert eveneens werkzaamheden uit ten behoeve van de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst.¹³⁴

Het derde onderdeel van de BSB verdient in het bijzonder de aandacht. Dit is de Aanhoudings- en Ondersteuningseenheid (AOE), waarvan de regionale politiekorpsen er ook zes hebben. De taken van de AOE van de KMar, naar analogie met die van de regionale politiekorpsen, zijn: planmatige aanhouding, beveiliging van politie-infiltranten, assistentie bij beveiliging van transporten van getuigen, verdachten en gedetineerden, assistentie bij object-

¹³² Kuys 1994, p. 26-27; Ramdharie 2006, p. 2; Timmer 2005, p. 406-407; De Rooij 2001, p. 4-5; De Rooij 2003, p. 4-5; De Vries 2003, p. 2.

¹³³ Timmer 2005, p. 350-351.

¹³⁴ *Kamerstukken II 2005/06*, 30 300 VII, nr. 7, p. 7.

beveiliging en andere werkzaamheden.¹³⁵ Over het aantal inzetten van de AOE is weinig bekend. Vaststaat dat in 2000 de AOE 15 keer is ingezet ter aanhouding. Dat is één procent van alle aanhoudingsinzetten van de Nederlandse AOE's in dat jaar. Dit beperkte aantal hangt mogelijk samen met het feit dat onduidelijk is wanneer de KMar zal optreden en niet een van de regionale AOE's. De Circulaire Aanhoudings- en ondersteuningseenheden zegt daar ook niets over. Er is dan ook een voornemen om te komen tot een samenwerkingsregeling tussen alle AOE's. Uiteindelijk is het de bedoeling dat de AOE van de BSB even vaak zal worden ingezet als een gemiddelde AOE.¹³⁶

De drie onderdelen kunnen ook worden ingezet ten behoeve van bijzondere opdrachten die niet vallen onder de eerder genoemde taken. Dat houdt onder andere in dat de BSB dan gebruik kan maken van andere wapens aangezien deze inzet buiten de Politiewet 1993 om plaatsvindt en de Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke Marechaussee en andere opsporingsambtenaren (Ambtsinstructie) dus niet van toepassing is. Voorbeelden van dergelijke opdrachten zijn de beveiliging van de Extra Beveiligde Inrichting in Vught gedurende de millenniumnacht, het ophalen van Appie A. in Chili en mogelijk het transport van Milosevic naar Den Haag in de zomer van 2001.¹³⁷

4.2.3 Dienst Speciale Interventies

Op 1 juli 2006 is de Dienst Speciale Interventies (DSI) opgericht als onderdeel van het KLPD. Dat maakte een eind aan de Bijzondere Bijstandseenheden van politie (BBE-Politie), krijgsmacht (BBE-Krijgsmacht) en Mariniers (BBE-Mariniers). De DSI bestaat gelet op de Regeling bijzondere bijstandseenheden uit twee onderdelen: de Unit Interventie en de Unit Expertise & Operationele Ondersteuning (UE&OO). Daarnaast kan zij een beroep doen op de AOE's, waaronder die van de BSB, en op de Unit Interventie Mariniers (UIM), de opvolger van de BBE-Mariniers.¹³⁸

De KMar kan op drie manieren betrokken zijn bij de Dienst Speciale Interventies. Allereerst kunnen militairen van de KMar deel uit maken van de Unit Interventie. Deze eenheid, de opvolger van de Bijzondere Bijstandseenheid – Snelle Interventie Eenheid (BBE-SIE), is gespecialiseerd in “kleinschalige high-risk operaties”. Het gaat dan bijvoorbeeld om gevallen waarin sprake is van opofferingsbereidheid van verdachten of NBC-dreiging.¹³⁹ De Unit

¹³⁵ Fortuin, Grijsen & Winnubst 1998, p. 105.

¹³⁶ *Kamerstukken II* 2004/05, 29 754, nr. 23, p. 4; Timmer 2005, p. 338 en 352-354.

¹³⁷ Oosthoek 2005, p. 5; Ramdharie 2001a, p. 3; Timmer 2005, p. 460-461.

¹³⁸ Twigt 2006, p. 1 en 3. Zie over de BBE-Mariniers o.a. Ramdharie 2001b, p.3; Ramdharie 2001c, p. V1.

¹³⁹ NCTb z.j., p. 1; Van Leeuwen 2005, p. 9-11.

Interventie bestaat voor twee derde uit personeel van de krijgsmacht, waarschijnlijk leden van de UIM, en voor een derde uit personeel van de politie, waarschijnlijk leden van de AOE's. De rol van de KMar zal vooral liggen in het feit dat militairen van de AOE van de BSB een rol zouden kunnen hebben binnen de Unit Interventie. De BBE-SIE is in het verleden onder andere ingezet bij de aanhouding van Nouredine el F. op NS station Amsterdam Lelylaan, de aanhouding van drie terreurverdachten in de Utrechtse Bucheliusstraat, de aanhouding van zeven terreurverdachten inclusief Samir A. in oktober 2005 en de belegering van het Laakkwartier.¹⁴⁰ Daarbij moet wel worden opgemerkt dat de BBE-SIE een tijdelijk samenwerkingsverband was van de BBE-Mariniers, de BBE-Politie en de BBE-Krijgsmacht.¹⁴¹ Daardoor waren in het Laakkwartier ook scherpschutters van politie en krijgsmacht aanwezig (waaronder van de KMar), zonder dat de BBE-Politie en de BBE-Krijgsmacht zelfstandig waren gealarmeerd.

De UE&OO is het tweede onderdeel van de Dienst Speciale Interventies en bestaat uit scherpschutters van politie en krijgsmacht. Deze unit heeft de BBE-Politie en de BBE-Krijgsmacht vervangen. De inbreng van de KMar in deze eenheid lijkt aanzienlijk. Immers, de krijgsmacht levert de helft van de scherpschutters en in het verleden was tachtig procent van de scherpschutters van de BBE-Krijgsmacht afkomstig van de KMar. De BBE-Politie en de BBE-Krijgsmacht zijn in het verleden regelmatig gealarmeerd en eventueel ook ingezet. In de periode 1973-2002 werd de BBE-Politie 32 keer gealarmeerd, de BBE-Krijgsmacht dertien keer. Daarbij ging het onder andere om de beveiliging van de Extra Beveiligde Inrichting gedurende de millenniumnacht, de gijzeling in de Rembrandttoren, de treinkaping bij De Punt en de terreurdreiging tegen verkeerstunnels.¹⁴²

Ten slotte kan de KMar ook op een andere wijze betrokken zijn bij de Dienst Speciale Interventies. De mogelijkheid bestaat namelijk dat AOE's worden ingezet ter ondersteuning van de DSI. De AOE van de BSB kan dan ook daarin worden betrokken. Ondersteuning van AOE's zou kunnen plaatsvinden "bij calamiteiten van terrorisme, buitensporig en/of groot-schalig geweld, of in bijzondere gevallen", aldus paragraaf zes van de Circulaire Aanhoudings- en Ondersteuningseenheden. Men kan hierbij bijvoorbeeld denken aan de eerdergenoemde terreurdreiging tegen verkeerstunnels in 2001, waarbij de AOE's van de regio-

¹⁴⁰ Schenk 2004; Moll 2005; 'Geheim team tegen terreur met zelfmoord', *Reformatorisch Dagblad* 12 november 2004; 'Hofstadgroep zoekt naar explosieven', *De Telegraaf* 15 oktober 2005, p. 3.

¹⁴¹ Van Leeuwen 2005, p. 10.

¹⁴² 't Hart 2001, p. 3; Timmer 2005, p. 406-407, 425, 428-431, 460-461 en 474; "'Arkan' wilde Kobus L. uit Vught helpen ontsnappen", *de Volkskrant* 3 april 2000, p. 1.

nale politiekorpsen Amsterdam-Amstelland en Rotterdam-Rijnmond samen met de BBE-Mariniërs vier verkeerstunnels beveiligden.

4.3 Ondersteuning van de politie

De KMar ondersteunt regelmatig de reguliere politie bij haar taakuitoefening. Dat kan plaatsvinden in het kader van bijstand, samenwerking en assistentieverlening bij de bestrijding van grensoverschrijdende criminaliteit.

De ondersteuning kan allereerst worden geleverd door de specialistische onderdelen van de KMar. Men kan daarbij denken aan de drie pelotons Mobiele Eenheden inclusief een arrestatie-eenheid, de vier pelotons Bijstandseenheden en de BSB. Hierbij zal het dus in de regel gaan om “harde” bijstand bij de handhaving van de openbare orde dan wel bij de uitvoering van bijzondere taken. Een peloton Mobiele Eenheid is bijvoorbeeld ingezet bij Ajax – Feyenoord op 4 februari 2007 en bij een inval in woonwagenkamp Vinkenslag in Maastricht in 2004.¹⁴³ De ondersteuning die de Bijstandseenheden en de BSB kunnen leveren aan de politie is reeds in de vorige paragraaf aan bod gekomen.

Op het niveau van de brigades van de KMar wordt regelmatig ondersteuning verleend aan de regionale politie en het KLPD. Men kan daarbij verschillende vormen van ondersteuning onderscheiden. Ten eerste kan het gaan om gezamenlijke rechercheonderzoeken en gezamenlijke acties. De reden voor een gezamenlijk rechercheonderzoek kan zijn dat het gaat om een zaak die samenhangt met de taken van de KMar, zoals mensensmokkel, maar ook een capaciteitsprobleem bij de politie. Gezamenlijke acties betreffen in veel gevallen verkeers- en alcoholcontroles.¹⁴⁴ Een tweede vorm van ondersteuning is de assistentieverlening bij de noodhulpdienst. In de politieregio Utrecht meldt buiten kantooruren een surveillance-eenheid van de brigade Utrecht van de KMar, mits beschikbaar, zich in bij de Gemeenschappelijke Meldkamer Utrecht. Wanneer geen noodhulpeenheden van de politie meer beschikbaar zijn, dan kan de meldkamer een beroep doen op deze surveillance-eenheid. De brigade Scheldestromen kent een soortgelijke constructie met de Gemeenschappelijke Meldkamer Tilburg ten behoeve van het politiedistrict Bergen op Zoom. Het kan bijvoorbeeld betekenen dat de KMar wordt ingezet bij vecht- en steekpartijen, verkeersongevallen, de ruiming van hennepkwekerijen en andere zaken die in principe niets van doen hebben met de organieke

¹⁴³ Brouwer 2007, p. 1 en 10; ‘Politie bezet kamp’, *NRC Handelsblad* 3 juli 2003, p. 1.

¹⁴⁴ Greydanus & Van Meegen 2004, p. 30-50.

taken van de KMar.¹⁴⁵ Ook bij evenementen ondersteunt de KMar de politie. Enerzijds kan men daarbij denken aan directe ondersteuning, zoals de begeleiding van een wielervedrijvers van de KMar, maar ook aan indirecte ondersteuning zoals extra grenscontroles van de KMar ten behoeve van de handhaving van de openbare orde rondom het stadion bij internationale voetbalwedstrijden.¹⁴⁶ Daarnaast kan ook sprake zijn van detachering van medewerkers van de KMar bij de politie. Daarbij is het in veel gevallen de bedoeling het personeel van de KMar extra ervaring te laten opdoen of voldoende onderzoeken te laten doen om bepaalde diploma's te kunnen behouden, zoals in het geval van zedenrechercheurs. Soms kan het ook gaan om de specifieke kennis die de medewerker van de KMar bezit. Ten slotte kan ook sprake zijn van allerlei samenwerkingsverbanden. Daarbij kan men denken aan gezamenlijke oefeningen en overlegstructuren. Ook zijn er projecten waarbij ambtenaren van de KMar samen met ambtenaren van de regiopolitie de politietaken uitoefenen in uitgaansgebieden waar zich in de regel ook veel militairen bevinden.¹⁴⁷

Afbeelding 3 – Een motorrijder van de KMar ondersteunt de politie bij de begeleiding van de Omloop van Strijen op 24 maart 2007.

¹⁴⁵ Werkafspraken tussen de brigade Soesterberg der Koninklijke Marechaussee en de Politie Regio Utrecht (cluster oost); Gemeente Woensdrecht 2004; Greydanus & Van Meegen 2004, p. 93-95. NB de brigade Soesterberg is opgegaan in de brigade Utrecht en de brigade Hoogerheide in de brigade Scheldestromen.

¹⁴⁶ Kieft 2007, p. 26-27; zie afbeelding 3.

¹⁴⁷ Greydanus & Van Meegen 2004, p. 30-50; zie bijlage C voor voorbeelden van projecten in uitgaansgebieden.

De KMar ondersteunt ten slotte ook de politie door deel te nemen aan specifieke samenwerkingsverbanden gericht op de bestrijding van bepaalde vormen van criminaliteit. Een bekend voorbeeld is de voormalige Unit Synthetische Drugs, bestaande uit de regiopolitie, de KMar, het KLPD, de Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst - Economische Controle Dienst (FIOD-ECD), de douane, de Inspectie Verkeer en Waterstaat, Europol en het Openbaar Ministerie.¹⁴⁸ Deze eenheid hield zich bezig met het voorkomen en bestrijden van de productie van en handel in synthetische drugs. Een soortgelijke eenheid was de Unit Mensensmokkel, bestaande uit de KMar, de FIOD-ECD, de Immigratie- en Naturalisatiedienst en de politie.¹⁴⁹ Deze eenheid was belast met de opsporing van mensensmokkel. Op 1 juli 2003 zijn deze eenheden op grond van de Regeling nationale en bovenregionale recherche opgegaan in de nieuwe Dienst Nationale Recherche van het KLPD.

De KMar ondersteunt de politie kortom bij allerlei verschillende taken. Deze taken vallen zowel binnen de handhaving van de openbare orde, de strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde als de hulpverlening. Met andere woorden, in het kader van de ondersteuning van de politie oefent de KMar de algemene politietaak ex artikel 2 Politiewet 1993 in al haar vormen uit. De meerwaarde van deze rol van de KMar als ondersteuner van de politie ligt in het feit dat, wanneer nodig, zij de politie kan ondersteunen bij in wezen al haar taken. Kortom, de KMar kan functioneren als algemene reserve voor de politie.

4.4 Civiele internationale en vreedestaken

Ten slotte bevindt de meerwaarde van de KMar zich eveneens op het punt van de civiele internationale en vreedestaken. De KMar onderscheidt zich niet zo zeer door haar rol als algemene politiedienst voor een Nederlandse of multinationale krijgsmacht. Dat geldt net zo min voor civiele politiemijsies waarbij personeel van de KMar belast is met de rol van waarnemer, adviseur of opleider, dat kan de reguliere politie immers ook.¹⁵⁰ Ook hier zit de meerwaarde in de positie van de KMar tussen de krijgsmacht en de politie in. Door deze positie zou de KMar in staat moeten zijn taken van beiden te kunnen uitvoeren, dus traditioneel politiewerk én taken waarbij men op een hoger geweldsniveau actief is dan de reguliere politie. Gelet op de opkomst van hybride politiemijsies, militaire missies met een politieel karakter of politiemijsies met een militair karakter, is juist dat van groot belang.

¹⁴⁸ Convenant landelijke Unit Synthetische Drugs. Zie ook De Rooij 2002, p. 4-5.

¹⁴⁹ Convenant Unit Mensensmokkel.

¹⁵⁰ *Kamerstukken II 2000/01, 27 476, nr. 1, p. 6.*

Op de Balkan zijn op dit moment twee hybride politiekorpsen actief. Allereerst is er sinds 2 december 2004 de *Integrated Police Unit*, onderdeel van de operatie Althea die wordt uitgevoerd door EUFOR in Bosnië-Herzegovina. Dit is een circa 2500 man sterke, militaire operatie, waarvan de *Integrated Police Unit* ongeveer 20% uitmaakt. De taken van deze eenheid omvatten onder andere het handhaven van de openbare orde en veiligheid, *crowd & riot control*, toezicht op de naleving van het vredesakkoord en strafrechtelijke onderzoeken.¹⁵¹ In juni 2007 maakte een detachement van 12 personen van de KMar als onderzoeksteam deel uit van deze 534 man sterke eenheid. Deze bijdrage is verlengd tot juni 2008.¹⁵²

Het tweede hybride politiekorps is de *Multinational Specialized Unit* van KFOR van de NAVO: een politiekorps met militaire status. Op dit moment bestaat de eenheid uit een regiment van de Italiaanse *Arma dei Carabinieri*, een contingent van de Franse *Gendarmerie Nationale* en een peloton van het Estse leger. De taken van deze eenheid omvatten de handhaving van de openbare orde en veiligheid, patrouilles, *crowd & riot control*, strafrechtelijke onderzoeken en andere taken.¹⁵³

Civiele politiemissies met een militair karakter en militaire missies met een politieel karakter lijken een steeds belangrijkere rol te gaan spelen in de vredeshandhaving.¹⁵⁴ Juist binnen die trend kan de KMar vanuit Nederlands perspectief een belangrijke rol spelen. Zij is namelijk de enige politiedienst waarvan het personeel ook over militaire vaardigheden beschikt. Omgekeerd is zij ook het enige onderdeel van de krijgsmacht waarvan het personeel een politieële opleiding krijgt. In dat opzicht kan de KMar dan ook een belangrijke rol spelen in toekomstige vredesmissies, doordat zij een positie inneemt tussen de krijgsmacht en de politie in.

Het belang van deze trend wordt nog eens versterkt door de oprichting van de *European Gendarmerie Force*. Deze bestaat uit de Franse *Gendarmerie Nationale*, de Italiaanse *Arma dei Carabinieri*, de Portugese *Guardia Nacional Republicana*, de Spaanse *Guardia Civil* en de KMar. Het is geen permanent korps, maar indien nodig kan binnen dertig dagen een snel inzetbare eenheid van maximaal 800 man worden uitgezonden. De totale sterkte kan oplopen tot 2300 man. Eenmaal ingezet, kan het korps allerhande taken verrichten, variërend van handhaving van de openbare orde en veiligheid en patrouilles tot strafrechtelijke onderzoeken en persoons- en objectbeveiliging.¹⁵⁵ Tot op heden is de *European Gendarmerie Force* nog

¹⁵¹ 'EUFOR Mission', 'EUFOR Organisation' en 'Integrated Police Unit', <www.euforbih.org>.

¹⁵² *Kamerstukken II* 2006/07, 29 521, nr. 43.

¹⁵³ 'Multinational Specialized Unit', <www.nato.int/kfor/>.

¹⁵⁴ Lutterbeck 2004, p. 60-63.

¹⁵⁵ 'Declaration of Intent', <www.eurogendfor.eu>.

niet ingezet. Wel wordt onderzocht of zij een bijdrage zou kunnen leveren aan EUFOR in de vorm van een *Integrated Police Unit*.¹⁵⁶

4.5 Conclusie

In dit hoofdstuk is getracht aan te geven waar de meerwaarde ligt van de KMar. Aangegeven is dat op vier vlakken de KMar een meerwaarde heeft. Allereerst heeft ze zich gespecialiseerd in een groot aantal vormen van beveiliging. Daarnaast kan ze opereren in een hoger geweldspectrum dan de reguliere politie. Verder kan ze dienen als algemene reserve voor de politie, aangezien ze de politie kan ondersteunen bij al haar taken. Ten slotte kan zij bij de civiele internationale en vredetaken de leemte invullen tussen enerzijds militaire missies en anderzijds civiele politiemijsies.

¹⁵⁶ *Kamerstukken II 2006/07, 29 521, nr. 43, p. 6.*

Hoofdstuk 5 De KMar: militair én civiel?

Uit het derde hoofdstuk is de vraag voortgekomen of de KMar onderdeel zou moeten uitmaken van de politie terwijl ze ook onderdeel is van de krijgsmacht. Tot op heden bestaat de politie immers alleen uit de 25 regionale politiekorpsen, het KLPD en de bijzondere ambtenaren van politie, aldus artikel 4 van de Politiewet 1993. In dit hoofdstuk zal worden betoogd dat de KMar inderdaad een onderdeel zou moeten worden van de politie, maar toch ook onderdeel van de krijgsmacht zou moeten blijven. Daartoe zal eerst worden ingegaan op de argumenten voor deze stelling. Vervolgens zal worden ingegaan op de mogelijke bezwaren die kunnen worden opgeworpen.

5.1 Waarom?

Centraal in deze paragraaf staat de vraag waarom de KMar als onderdeel van de krijgsmacht ook onderdeel van de politie moet zijn. Eerst zal worden ingegaan op de motieven voor de KMar als onderdeel van de politie. Vervolgens zal worden besproken waarom de KMar dan toch ook een onderdeel van de krijgsmacht zou moeten blijven.

5.1.1 Een politie

Speerpunt van de Politiewet 1993 was de afschaffing van de gemeente- en rijkspolitie en het creëren van één politie die zou bestaan uit 25 regionale politiekorpsen, het KLPD en de bijzondere ambtenaren van politie.¹⁵⁷ Het huidige voorstel tot een nieuwe Politiewet trekt deze lijn nog verder door: de politie zou één landelijke organisatie moeten worden. De regionale politiekorpsen en het KLPD zouden daarvan onzelfstandige onderdelen moeten worden.¹⁵⁸ Tot op heden kan echter niet worden gesproken van één Nederlandse politie: niet alleen de politie heeft namelijk politietaken, maar ook de KMar. Artikel 6 lid 1 Politiewet 1993 kent immers specifieke politietaken toe aan de KMar. De algemene politietaak van artikel 2 Politiewet 1993 is echter alleen van toepassing verklaard op de politie.

Toch is de KMar ook werkzaam in de uitvoering van de algemene politietaak. Deze taak keert namelijk terug in de missie van de KMar:

In ondergeschiktheid aan het bevoegd gezag en in overeenstemming met de geldende rechtsregelen zorgen voor het opgedragen aandeel in de daadwerkelijke handhaving van

¹⁵⁷ Kamerstukken II 1991/92, 22 562, nr. 3, p. 5.

¹⁵⁸ Kamerstukken II 2006/07, 30 880, nr. 2, p. 8-9 en nr. 3, p. 13-14.

*de rechtsorde en het verlenen van hulp aan hen die deze behoeven, alsmede het leveren van een bijdrage aan de effectiviteit van de krijgsmacht.*¹⁵⁹

De specifieke politietaken van de KMar vormen slechts een nadere concretisering van deze algemene politietaak. De militairen van de KMar zijn kortom eveneens belast met de algemene politietaak, maar oefenen deze slechts binnen een beperkter spectrum uit. Men krijgt dan ook het verwarrende onderscheid tussen enerzijds ambtenaren van politie en anderzijds ambtenaren belast met een politietaak, waarvan de ambtenaren van politie ook deel uit maken. Het begrip “ambtenaren belast met een politietaak” komt onder andere terug in artikel 10 Politiewet 1993. Wil de wetgever kortom bereiken dat daadwerkelijk sprake is van één politie in Nederland, dan zal de politie moeten bestaan uit de regionale politiekorpsen, het KLPD en de KMar. Dat dit in de praktijk ook mogelijk is blijkt wel uit het in Hoofdstuk 3 besproken Italiaanse politiebestedel en uit het feit dat voor de Tweede Wereldoorlog de KMar zelfs onderdeel van de politie was.

5.1.2 Aansluiting op de praktijk

In de praktijk verschilt de rol van de KMar weinig met die van de reguliere politie. De basispolitiezorg, zoals die wordt uitgeoefend door de politiekorpsen, ziet men ook terug bij de KMar in het kader van bijvoorbeeld de politietaak op burgerluchtvaartterreinen en de politietaak ten behoeve van de krijgsmacht. Zo kent de KMar in plaats van wijkagenten bijvoorbeeld wijkwachtmeesters.¹⁶⁰ Ook in het kader van de bijstandsverlening en samenwerking is het zeer goed mogelijk dat de KMar dezelfde taken uitoefent als de politie en ook samen met de politie. Men kan daarbij denken aan de noodhulp maar ook aan het surveilleren in uitgaansgebieden ter ondersteuning van de politie. Het maken van onderscheid tussen de taken van de KMar en van de politie lijkt in de praktijk dan ook niet langer te verdedigen.

De uitoefening van de taken door de KMar en de politie wordt daarnaast ook beheerst door dezelfde wet- en regelgeving. Het Wetboek van Strafvordering kent immers aan de ambtenaren van politie en aan de militairen van de KMar dezelfde algemene opsporingsbevoegdheid toe met alle daarbij behorende bevoegdheden, met uitzondering van enkele bijzondere opsporingsbevoegdheden. Verschillen kunnen zich wel voordoen op het punt van de bewapening aangezien de Bewapeningsregeling politie niet van toepassing is op de KMar, maar in diens operationele instructies volgt de Commandant Koninklijke Marechaussee wel

¹⁵⁹ Den Hartog 2006, p. 9 (Mission Statement).

¹⁶⁰ *Kamerstukken II 2006/07*, 30 800 X, nr. 116, p. 3.

op hoofdlijnen de Bewapeningsregeling politie.¹⁶¹ Een mogelijk verschil in bewapening doet in principe ook niet ter zake. De regels met betrekking tot geweldgebruik zijn namelijk dezelfde aangezien de Ambtsinstructie van toepassing is op zowel de politie als de KMar wanneer zij werkzaam zijn in de uitvoering van een politietaak. De KMar heeft kortom dezelfde bevoegdheden als de politie binnen haar taakuitoefening. Ook op dit punt is er dus geen onderscheid tussen de reguliere politie en de KMar.

Het is duidelijk dat men in de praktijk veel gelijkenissen kan constateren tussen de KMar en de politie. Juist in dat licht zou het passen om aan de KMar eveneens de status van politie toe te kennen. Enerzijds zou dat een erkenning vormen van de huidige positie van de KMar binnen het politiestelsel die groter is dan de huidige wet uitdrukt. Anderzijds zou het ook duidelijkheid kunnen scheppen tegenover de burger. Het is immers maar de vraag in hoeverre deze het precieze onderscheid tussen een ambtenaar van politie en een militair van de KMar kent. Het valt daarom niet uit te sluiten dat een burger ten opzichte van beiden hetzelfde verwachtingspatroon heeft, terwijl dat in de specifieke situatie ten onrechte zou kunnen zijn. Toekenning van de status van politie zou daarom ten goede kunnen komen aan de rechtszekerheid van burgers.

5.1.3 Centralisering van beheer

Het beheer van de politie en de KMar is thans verspreid over een aantal personen. Gelet op de artikelen 23, 38 en 45 Politiewet 1993 is het beheer van de regionale politiekorpsen in handen van de korpsbeheerders, terwijl het opperbeheer van deze korpsen alsmede het beheer van het KLPD in handen is van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Het beheer van de KMar is echter in handen van de Minister van Defensie.

Men kan zich afvragen of deze spreiding van het beheer de efficiency en de effectiviteit ten goede komt. Ten aanzien van de politie streeft men daarom in het voorstel tot een nieuwe politiewet naar eenheid in het beheer. Het algemene beheer van de politie zou moeten komen te liggen bij een directieraad die vervolgens beheerstaken kan mandateren aan de korpschefs, terwijl de functie van korpsbeheerder wordt afgeschaft.¹⁶² Het beheer van de politie wordt dus gecentraliseerd. Binnen die tendens zou het kunnen passen om de KMar onderdeel te laten zijn van de politie. Dat maakt het immers mogelijk om het beheer van de KMar met betrekking tot haar civiele politietaken op dezelfde wijze te regelen als beoogd met betrekking tot de politie. Dat een dergelijke verdeling van het beheer mogelijk zou kunnen zijn,

¹⁶¹ Timmer 2005, p. 65-67.

¹⁶² *Kamerstukken II 2006/07*, 30 880, nr. 3, p. 11.

blijkt reeds uit de huidige spreiding van het gezag. Men zou het beheer op eenzelfde wijze kunnen spreiden. De Minister van Defensie en de secretaris-generaal van het Ministerie van Defensie zouden dan verantwoordelijk blijven voor het beheer met betrekking tot de militaire taken, terwijl ten aanzien van de civiele politietaken een rol zou zijn weggelegd voor de directieraad en mandatering aan de Commandant Koninklijke Marechaussee.

De toekenning van de status van politie zou de basis kunnen leggen voor de centralisering van het beheer. Of die centralisering daadwerkelijk zou moeten plaatsvinden, zou uiteraard onderwerp moeten zijn van nader onderzoek. De voorgenomen bezuinigingen binnen Defensie zouden daarbij een belangrijke kwestie kunnen zijn, aangezien verdeling van het beheer evenzeer zou kunnen leiden tot een betere verdeling van de financiële lasten. Ten opzichte van de huidige situatie zou het immers beter mogelijk zijn om de kosten van de civiele en de militaire taken van de KMar te splitsen.

5.1.4 Taakconcentratie en specialisatie

Veel taken die de KMar uitoefent, hangen samen met taken van de regionale politiekorpsen en het KLPD. Zo hangen de taken van de vreemdelingenpolitie van de regionale politiekorpsen bijvoorbeeld sterk samen met het vreemdelingtoezicht en de rol van de KMar in de asielprocedure. De taken van de Dienst Waterpolitie van het KLPD op de Noordzee lopen samen met de grensbewakingstaak die de KMar daar ook uitoefent. De persoonsbeveiliging uitgevoerd door de DKDB van het KLPD valt samen met de objectbeveiliging en met de persoonsbeveiliging uitgevoerd door de BSB.

Er is kortom een sterke samenhang tussen de taken van de KMar en van de politie. Het concentreren van taken bij één politiedienst zou een mogelijkheid kunnen zijn om te komen tot een overzichtelijke, maar ook effectieve en efficiënte taakverdeling. Het overnemen van taken van regionale politiekorpsen en het KLPD zou echter wel tot bezwaren kunnen leiden zolang de KMar niet de status toekomt van politie. De taken van bijvoorbeeld de Dienst Waterpolitie lijken juist te behoren bij de “echte” politie. Het toekennen van de status van politie aan de KMar zou dan ook een noodzakelijke voorwaarde kunnen zijn om taakconcentratie en specialisatie mogelijk te maken. Tegelijkertijd zou het mede een aanzet daartoe kunnen vormen.

5.1.5 Faciliteren van samenwerking

Wanneer aan de KMar de status van politie zou worden toegekend, dan zou dat ook voordelen bieden op het vlak van de samenwerking. Wanneer de KMar evenals de huidige politie-

korpsen de algemene politietaak zou gaan uitoefenen, dan vereenvoudigt dat namelijk de samenwerking met die politiekorpsen. Tot op heden is het immers noodzakelijk dat de KMar werkzaam is in de uitoefening van een eigen taak, wil sprake kunnen zijn van rechtmatige samenwerking. Dat kan tot problemen leiden, bijvoorbeeld wanneer in het kader van een gezamenlijke alcoholcontrole door de KMar en een regionaal politiekorps een militair van de KMar een burger controleert. Dat valt buiten de eigen politietaken van de KMar en daarmee is de samenwerking niet rechtmatig.¹⁶³ Hoewel dat niet langer implicaties heeft voor de opsporingsbevoegdheid van militairen van de KMar, is toekenning van de status van politie aan de KMar nog altijd noodzakelijk. Het kan immers veelvuldig voorkomen dat de KMar de politie ondersteunt bij zaken die niet vallen binnen haar eigen taken, zoals bij de noodhulp. Juist in dat kader zou het goed zijn wanneer aan de KMar de algemene politietaak wordt toegerekend. Op die manier kan de KMar immers altijd de politiekorpsen rechtmatig ondersteunen, aangezien bijvoorbeeld de noodhulp dan valt binnen haar taken.

5.1.6 Noodzaak van militaire status

Wanneer de KMar een onderdeel zou worden van de politie, dan is het om een aantal redenen van belang dat zij toch ook onderdeel blijft van de krijgsmacht. In deze paragraaf zal worden ingegaan op de redenen waarom de KMar toch militair zou moeten blijven. Een aantal van de hierna genoemde argumenten kent als uitgangspunt dat de militaire politietaak bij de KMar zou moeten blijven liggen. Dat lijkt in ieder geval de meest logische stap. Immers, binnen de KMar is veel ervaring opgedaan met de militaire politietaak en zij kan onafhankelijk opereren ten opzichte van de andere onderdelen van de krijgsmacht. In dat opzicht lijkt het dan ook niet zinvol deze taak bij een ander krijgsmachtonderdeel neer te leggen. Bovendien zou dat dan de vraag oproepen wie de militaire politietaak zou moeten uitoefenen: de Koninklijke Landmacht, de Koninklijke Luchtmacht en de Koninklijke Marine, ieder voor zich, of een van de drie ten behoeve van de gehele krijgsmacht? Daaraan zitten allerlei haken en ogen. Ten slotte is de noodzaak van een verschuiving van de militaire politietaak niet duidelijk als de KMar militair zou blijven. Er lijken kortom voldoende redenen te zijn om ervan uit te blijven gaan dat de militaire politietaak in handen blijft van de KMar.

De eerste reden waarom de KMar onderdeel van de krijgsmacht zou moeten blijven is dat al het personeel van de KMar, met uitzondering van de burgerlijke ambtenaren, een militaire

¹⁶³ HR 17 april 2007, NJ 2007, 250 (concl. A-G Vellinga).

training heeft gehad van minstens vier maanden.¹⁶⁴ Militairen van de KMar worden immers regelmatig uitgezonden naar het buitenland in het kader van de militaire politietaak voor een Nederlandse dan wel multinationale troepenmacht. De militairen van de KMar krijgen dan te maken met dezelfde omstandigheden als de troepenmacht die een militaire opleiding heeft gehad. Het is dan ook noodzakelijk dat de militairen van de KMar minstens beschikken over militaire basisvaardigheden om de politietaak naar behoren te kunnen uitoefenen. Men kan zich afvragen of een civiele politiedienst deze taak zou kunnen uitvoeren, aangezien het daar aan militaire training ontbreekt. Hetzelfde geldt ten aanzien van de civiele politiemijsies en dan specifiek voor de missies die zich qua karakter bevinden tussen een politiemijsie en een militaire missie. Juist dan is het van belang dat men over militaire basisvaardigheden beschikt. Ook hierbij geldt dat de reguliere politie daarover thans niet beschikt en men niet kan verwachten dat in de toekomst een militaire training onderdeel gaat uitmaken van de politieopleiding. Toch blijft het noodzakelijk dat er een politiedienst is met een militaire training om de hiervoor genoemde taken te kunnen uitoefenen. Daarom is het van belang dat de KMar militair blijft.

Een tweede motief hangt eveneens samen met de militaire politietaak in het buitenland en de civiele politiemijsies. Uitzending van civiele politiefunctionarissen naar het buitenland geschiedt tot op heden op basis van vrijwilligheid, niemand kan worden gedwongen tot deelname aan een buitenlandse missie.¹⁶⁵ Voor militairen is dat anders. Wanneer zij weigeren uitgezonden te worden, dan is in veel gevallen sprake van een strafbaar feit, bijvoorbeeld op grond van artikel 106, 127 of 139 Wetboek van Militair Strafrecht.¹⁶⁶ Zou de KMar kortom haar militaire status kwijtraken, dan staat op geen enkele wijze vast dat er nog voldoende militairen beschikbaar zullen zijn om deze twee taken ook in de toekomst te blijven vervullen. Omdat de militaire politietaak en de civiele internationale en vreedestaken nog altijd belangrijke taken van de KMar zijn, zou dat kortom een stap in de verkeerde richting zijn.

Een derde motief hangt samen met de wijze van leidinggeven binnen politie en krijgsmacht. Binnen de politie is een onderhandelingscultuur doorgedrongen: het geven van bevelen is vervangen door gezag en toezicht op hoofdlijnen en meer verantwoordelijkheid voor de mensen op de werkvloer.¹⁶⁷ Binnen de krijgsmacht is de klassieke bevelstactiek, waarbij een ondergeschikte een gegeven bevel altijd onverkort dient uit te voeren, ook wel enigszins losgelaten. Tegenwoordig wordt meer de ruimte gelaten aan commandanten om op

¹⁶⁴ 'Algemene militaire opleiding', <www.werkenbijdemarechaussee.nl>.

¹⁶⁵ *Kamerstukken II* 2000/01, 27 476, nr. 1, p. 5.

¹⁶⁶ Vgl. Hof Arnhem 12 april 2007, *LJN* BA2717.

¹⁶⁷ Van der Steeg 2004, p. 67.

eigen initiatief en naar eigen inzichten op te treden. Er is kortom nog altijd sprake van bevelen die een bepaald te bereiken doel aangeven, maar de praktische invulling daarvan wordt meer overgelaten aan de commandant ter plaatse.¹⁶⁸ Het verschil in de wijze in leidinggeven is niet slechts een theoretische kwestie, maar wordt ook in de praktijk geconstateerd door politieambtenaren die samenwerken met militairen van de KMar.¹⁶⁹ Het belang van dit verschil komt met name naar voren bij opdrachten waarbij spoed vereist is en bij opdrachten met een groter risico of waartegen (gewetens)bezwaren zouden kunnen bestaan. De commandostructuur binnen de krijgsmacht in het algemeen en zodoende ook binnen de KMar zou het mogelijk moeten maken dat opdrachten sneller kunnen worden uitgevoerd. Daarnaast kan er een grotere dwang worden uitgeoefend om opdrachten toch uit te voeren. De militaire status van de KMar kan er zodoende toe leiden dat deze sneller en/of daadkrachtiger kan optreden dan de politie.

Ten slotte kan ook een verschil met betrekking tot het tuchtrecht in de praktijk van belang zijn. Het politietuchtrecht kent in artikel 76 Besluit algemene rechtspositie politie een open norm als grondslag voor toepassing, namelijk het begrip plichtsverzuim. Nadere invulling daarvan vindt plaats in interne regels van de verschillende politiekorpsen en in de rechtspraak van de Centrale Raad van Beroep. Met betrekking tot militairen is in de Wet militair tuchtrecht en het Wetboek van Militair Strafrecht juist veel concreter uitgewerkt wat van hen wordt verwacht in de uitvoering van hun functie. Bij de uitvoering van civiele politietaken zal het politietuchtrecht in de meeste gevallen wel voldoen. Met name met betrekking tot de militaire politietaak is het militaire tucht- en strafrecht echter wel van belang. Op die manier gelden voor de medewerkers van de KMar dezelfde regels als voor de militairen tegenover wie de KMar de militaire politietaak uitoefent. Anders loopt men het risico dat de KMar het verwijt krijgt dat haar personeel meer is toegestaan dan degenen tegenover wie zij de militaire politietaak uitoefent.

5.2 Bezwaren

In de vorige twee paragrafen is geschetst waarom de KMar onderdeel zou moeten worden van de politie, maar ook onderdeel van de krijgsmacht zou moeten blijven. Toch wordt daartegen ook een aantal bezwaren opgeworpen. Op twee daarvan zal hier nader worden ingegaan.

¹⁶⁸ Muller e.a. 2004, p. 573.

¹⁶⁹ Kieft 2007, p. 31-32.

5.2.1 De politie moet civiel zijn

Een stelling die regelmatig terugkeert in publicaties over de rol van de krijgsmacht inzake de binnenlandse veiligheid en specifiek over de rol van de KMar binnen het politiebestedel, is dat de politie civiel zou moeten zijn. De KMar zou dus gedemilitariseerd moeten worden. Fijnaut verdedigt deze stelling op basis van de democratische rechtsstaat: een civiel politieapparaat zou het beste sporen met de “grondslagen en doeleinden van een democratische rechtsstaat”. Bovendien zouden er in de maatschappij geen reële bedreigingen voor de democratische rechtsstaat meer zijn die het bestaan van een militaire politie vereisen.¹⁷⁰ De Weger geeft aan dat een geheel civiele politie gewenst is, aangezien dat voordelen zou bieden op het gebied van overhead, aansturing, controle, verdeling van bevoegdheden en eventueel ook *checks and balances*.¹⁷¹ Beiden verdedigen dan ook dat de KMar niet langer een onderdeel van de krijgsmacht zou moeten zijn en een onderdeel zou moeten gaan vormen van de politie.

Toch halen Fijnaut en De Weger zelf reeds een aantal bezwaren aan tegen de gevolgtrekking dat de KMar gedemilitariseerd en onderdeel van de politie zou moeten worden. Zo wordt gewezen op de vraag of dan nog wel voldoende capaciteit beschikbaar zou zijn voor de militaire politietaken en voor civiele internationale en vredetaken, op het wegvallen van de concurrentie tussen de politie en de KMar en op de mogelijke militarisering van de politie.¹⁷²

Men kan echter tegen de stelling zelf reeds een aantal bezwaren opwerpen. Allereerst zouden de voordelen die De Weger ziet wanneer de politie geheel civiel zou zijn, ook bereikt kunnen worden zonder dat de KMar hoeft te demilitariseren. Het cruciale punt is juist dat de KMar een onderdeel moet worden van de politie. Op het gebied van overhead, aansturing, controle en verdeling van bevoegdheden zouden dan reeds verbeteringen kunnen plaatsvinden. Men kan daarbij onder andere denken aan het eerdergenoemde overdragen van een deel van het beheer aan de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Het onderdeel zijn van de politie is in dat opzicht dus veel belangrijker dan demilitarisering. Niets sluit immers uit dat een militaire KMar toch wordt aangestuurd en beheerd zoals de overige onderdelen van de politie. Als het gaat om de vraag of de KMar aansluit bij de democratische rechtsstaat kan men zich afvragen wat het verschil is tussen de civiele politie en de KMar. De taken van de KMar zijn immers niet essentieel anders dan die van de politie en de uitvoering van de taken is ondergeschikt aan dezelfde regels. Het is niet zo dat een militair van de KMar bijvoorbeeld meer geweld mag gebruiken dan een politieambtenaar. Het is dus de vraag

¹⁷⁰ Fijnaut 1994, p. 999-1001.

¹⁷¹ De Weger 2007, p. 81-82.

¹⁷² Fijnaut 1994, p. 1004-1005; De Weger 2007, p. 82.

waarom de KMar als onderdeel van de politie niet zou passen binnen de democratische rechtsstaat, aangezien de verschillen met de reguliere politie niet zodanig lijken dat een zinvol onderscheid gemaakt kan worden. Men zou in het licht van deze kwestie juist meer twijfels kunnen hebben bij de militarisering van de bijzondere bijstandseenheden. Met de invoering van de DSI is de militaire inbreng alleen maar toegenomen, met name gezien het feit dat de Unit Interventie voor tweederde bestaat uit militairen.

De KMar als onderdeel van de politie en de krijgsmacht hoeft kortom niet per se in strijd te zijn met de stelling dat de politie civiel zou moeten zijn. In de taken en de uitvoering daarvan is de KMar immers in wezen niet anders dan de civiele politiekorpsen. Verder kunnen de voordelen die worden beoogd met een geheel civiel politieapparaat ook worden bereikt door de KMar als onderdeel van de krijgsmacht onderdeel te laten worden van de politie. Ten slotte staat ook niet direct vast of de KMar als politiekorps niet aansluit op de idee van de democratische rechtsstaat.

5.2.2 Scheiding tussen politie en krijgsmacht

Van oudsher worden de politie en de krijgsmacht gezien als twee duidelijk gescheiden staatsmachten. De politie houdt zich bezig met de interne veiligheid, terwijl de krijgsmacht zich bezighoudt met de externe veiligheid. Daarbij kan men zich afvragen wie uiteindelijk het geweldsmonopolie toekomt.¹⁷³ Vanuit dit traditionele beeld komt de stelling voort dat de politie en de krijgsmacht twee gescheiden grootheden zijn die zich niet moeten mengen in elkaars taken. Dat zou in wezen betekenen dat de KMar de civiele politietaken moet overhevelen naar de reguliere politie en zich slechts zou moeten bezighouden met de militaire politietaken. Het toekennen van de status van politie aan de KMar zou dus absoluut strijdig zijn met deze stelling.

De stelling lijkt echter achterhaald. De krijgsmacht heeft immers al decennia lang een aantal belangrijke taken in het kader van de binnenlandse veiligheid.¹⁷⁴ De KMar neemt een aantal daarvan voor haar rekening. De overige krijgsmachtonderdelen hebben ook binnenlandse veiligheidstaken, maar hun bijdrage met betrekking tot politietaken is beperkt. Deze bestaat met name uit de bijstandsverlening door de Koninklijke Landmacht en het Korps Mariniers in de vorm van bijzondere bijstandseenheden en overige bijstand. Het belang van de civiel-militaire samenwerking in het algemeen is recentelijk nog benadrukt met de Catalogus Civiel-Militaire Samenwerking, waarin wordt aangegeven hoe de krijgsmacht de

¹⁷³ Fijnaut, Muller & Rosenthal 1999, p. 5; Muller e.a. 2004, p. 11-12.

¹⁷⁴ De Weger 2006, p.104; De Weger 2007, p. 74.

civiele overheid ten dienste kan zijn.¹⁷⁵ De binnenlandse veiligheidstaken die de krijgsmacht uitoefent zijn zeer verscheiden en van groot belang voor de civiele overheid. Deze kan ze immers zelf in veel gevallen niet uitoefenen, terwijl de vervulling van de taken wel van belang is in het kader van bijvoorbeeld de rampenbestrijding en de handhaving van de openbare orde. Gelet daarop lijkt het dan ook niet mogelijk, de stelling dat de politie en de krijgsmacht strikt gescheiden moet blijven, nog langer strikt te handhaven. De civiele overheid, inclusief de politie, kan immers niet meer zonder de krijgsmacht.

De vraag blijft dan in hoeverre de huidige verhouding tussen de politie en de krijgsmacht de juiste is. Tot op heden gaat het om een verzameling van structurele en incidentele samenwerkingsvormen. Dat heeft een aantal nadelen waaronder onduidelijkheid en wrevel tussen de betrokken partijen en de onvoldoende regeling van coördinatie en bevoegdheden.¹⁷⁶ De Stichting Maatschappij Veiligheid en Politie werkt dan ook vier strategische scenario's uit. Het scenario structurele samenwerking draagt zij vervolgens voor als uitgangspunt voor de toekomst.¹⁷⁷ Juist in dat scenario zou het zeer goed passen om de KMar als onderdeel van de krijgsmacht onderdeel te laten vormen van de politie. De politie en de krijgsmacht blijven namelijk gescheiden in organisatorisch opzicht, maar werken structureel samen. De KMar zou dan gezien kunnen worden als een dergelijke structureel samenwerkingsverband wanneer zij een onderdeel zou vormen van de politie. Op die manier neemt de KMar immers een optimale positie in tussen politie en krijgsmacht.

5.3 Conclusie

In dit hoofdstuk is getracht aan te tonen waarom de KMar zowel een onderdeel van de krijgsmacht als een onderdeel van de politie zou moeten zijn. Het creëren van één politie, aansluiting op de praktijk, de mogelijkheden van centralisering van beheer en taakconcentratie, het vereenvoudigen van de samenwerking en de noodzaak van de militaire status zijn belangrijke motieven daarvoor. Vervolgens is ingegaan op twee mogelijke bezwaren tegen het toekennen van de status van politie aan een militaire KMar. De stelling dat de politie civiel moet zijn, bleek zich bij nader inzien toch niet sterk te verzetten tegen een militaire KMar als onderdeel van de politie. Ook het bezwaar dat de politie en de krijgsmacht gescheiden zouden moeten zijn, bleek bij nader inzicht niet zo sterk te zijn dat dit een militaire KMar als onderdeel van de politie uitsluit.

¹⁷⁵ Catalogus Civiel-Militaire Samenwerking 2007.

¹⁷⁶ Politie en krijgsmacht 2002, p. 47.

¹⁷⁷ Politie en krijgsmacht 2002, p. 55.

Conclusie

Het Nederlands politiebestedel is geen rustig bezit. Regelmatig vinden kleine veranderingen plaats. Reorganisaties zijn wat zeldzamer, maar hebben des te meer impact. De meest recente reorganisatie in de Politiewet 1993 hielden velen voor voltooid en succesvol.¹⁷⁸ Toch heeft ook deze reorganisatie vragen onbeantwoord gelaten. Een daarvan betreft de positie van de KMar binnen het politiebestedel.

De positie van de KMar binnen het politiebestedel is sinds de 19de eeuw een onderwerp waarover regelmatig wordt gediscussieerd, zo bleek in Hoofdstuk 1. Ging het eerst om de verhouding tussen de KMar en de Rijksveldwacht, na de Tweede Wereldoorlog was het zelfs de vraag of een militair politiekorps wel civiele politietaken zou moeten hebben. In de afgelopen zestig jaar is veel veranderd, de civiele politietaken vormen tegenwoordig het grootste deel van de activiteiten van de KMar. Toch heeft men nooit een fundamentele beslissing genomen over de positie van de KMar binnen het politiebestedel.

De noodzaak tot een dergelijke beslissing is er wel. Hoofdstuk 2 toonde aan dat, wanneer men kijkt naar het juridisch kader waarbinnen de KMar functioneert, de gelijkens met de politie toch wel erg groot is. De verschillen zitten met name nog in het feit dat het beheer in handen is van de Minister van Defensie en in het feit dat de KMar is belast met specifieke politietaken in tegenstelling tot de algemene politietak. Met name in dat laatste ligt de kern van de verschillen tussen de politie en de KMar, maar het is de vraag of dat verschil in de praktijk ook daadwerkelijk doorwerkt. Men kan zich daarom afvragen in hoeverre de bijzondere, maar deels ook onduidelijke positie van de KMar binnen het politiebestedel nog wel te verdedigen is.

Het voorgaande leidt tot de vraag wat de alternatieven zijn voor de huidige positie van de KMar binnen het politiebestedel. In Hoofdstuk 3 werd daartoe ingegaan op het politiebestedel in Italië en België die de uitersten lijken te vormen van een scala aan mogelijkheden met betrekking tot militaire politiekorpsen. In grote lijnen komt het erop neer dat er eigenlijk drie alternatieven zijn: de KMar wordt als militair politiekorps onderdeel van de politie, de KMar wordt onderdeel van de politie maar laat haar militaire status vallen of de KMar wordt opgeheven en haar taken worden verdeeld over andere politiediensten en krijgsmachtonderdelen.

Om in te schatten welke alternatieven in aanmerking komen, is allereerst van belang of de KMar een zinvolle bijdrage levert binnen het politiebestedel. Daartoe werd in Hoofdstuk 4 getracht een antwoord te geven op de vraag of de KMar een meerwaarde heeft binnen het

¹⁷⁸ Fijnaut 1994, p. 998.

politiebestel. Betoogd werd dat de KMar op vier vlakken een meerwaarde heeft. Allereerst heeft ze zich gespecialiseerd in de uitvoering van beveiligingstaken. Ze kan daarnaast opereren in een hoger geweldsspectrum dan de reguliere politie en kan de politie ondersteunen bij de uitvoering van al haar taken. Ten slotte kan zij in het kader van civiele internationale en vreedstaken een zinvolle bijdrage leveren door het feit dat ze zich tussen de krijgsmacht en de politie in bevindt. De KMar heeft kortom een duidelijke meerwaarde binnen het politiebestel. Opheffing van de KMar is dan ook geen alternatief voor de huidige positie van de KMar binnen het politiebestel. Niet alleen zou de verzamelde expertise en ervaring verdeeld raken, er zou ook niet langer sprake zijn van een politiekorps tussen de krijgsmacht en de politie in, terwijl juist dat een belangrijk onderdeel vormt van de meerwaarde van de KMar.

De volgende vraag is dan of de KMar een onderdeel zou moeten worden van de politie en zo ja, of de KMar dan toch ook een onderdeel zou moeten blijven van de krijgsmacht. Deze vraag stond centraal in Hoofdstuk 5. Onderdeel van de politie worden zou een aantal voordelen hebben. Zo zou daarmee daadwerkelijk sprake zijn van één politie en zou het politiebestel dan ook aansluiten op de huidige praktijk. Wel zou de KMar ook een onderdeel van de krijgsmacht moeten blijven. Dat zou niet alleen voordelen bieden met betrekking tot de militaire taken van de KMar, maar ook met betrekking tot de civiele politietaken van de KMar. Bovendien zouden de stellingen dat de politie civiel moet zijn en dat de politie en de krijgsmacht strikt gescheiden moeten zijn, zich toch niet sterk verzetten tegen een militaire KMar als onderdeel van de politie. Zo zouden de voordelen van een geheel civiele politie ook behaald kunnen worden met een KMar als onderdeel van zowel de politie als de krijgsmacht, terwijl de idee dat de politie en de krijgsmacht strikt gescheiden zouden moeten blijven achterhaald is geraakt.

Met de beantwoording van de deelvragen in de vijf hoofdstukken is de basis gelegd voor de beantwoording van de probleemstelling: Moet de Koninklijke Marechaussee worden opgenomen als zelfstandig en militair onderdeel van de politie in artikel 4 van de Politiewet 1993? Ik ben van mening dat de KMar als militair politiekorps inderdaad onderdeel zou moeten worden van de politie. De KMar heeft zich zodanig weten te ontwikkelen binnen het politiebestel dat de verschillen met de reguliere politiekorpsen zo klein zijn geworden dat de KMar in de praktijk, ondanks het feit dat ze onderdeel is van de krijgsmacht, in wezen het 27ste politiekorps is geworden. Ze zou dan ook dezelfde positie binnen het politiebestel moeten gaan innemen als de politiekorpsen. Dat zou niet alleen een erkenning betekenen van de praktijk, maar deze ook voorzien van een duidelijke juridische grondslag. Kortom, de KMar moet worden opgenomen in artikel 4 van de Politiewet 1993.

In het oog zal wel moeten worden gehouden dat het niet mogelijk is alle wet- en regelgeving die van toepassing is op de politie dan ook onverkort van toepassing te verklaren op de KMar. Men zou daarbij kunnen denken aan de Bewapeningsregeling politie. Zou deze worden toegepast op de KMar, dan zou de KMar per direct worden gedwongen haar dienstpistool, de Glock 17, te vervangen door de Walther P5. Hetzelfde kan gezegd worden van het Besluit algemene rechtspositie politie, aangezien het strikt genomen niet kan worden toegepast op de militairen van de KMar omdat op hen thans het militaire ambtenarenrecht van toepassing is.

Nader onderzoek naar welke regelingen in het gedrang zouden komen is dan ook noodzakelijk, maar niet voordat op ambtelijk en/of politiek niveau een beslissing wordt genomen over de toekomstige positie van de KMar binnen het politiebestedel. De politieke besluitvorming over de voorgenomen reorganisatie van het politiebestedel zou een zeer geschikt moment zijn om ook over de positie van de KMar binnen het politiebestedel een fundamentele beslissing te nemen.

Blik op de toekomst

Mocht het ooit zover komen dat de KMar inderdaad een volwaardig deel wordt van de politie, dan zou dat een geschikt moment kunnen zijn om de taakverdeling binnen het politiebestedel en met name de positie van het KLPD eens tegen het licht te houden. Het moet immers worden voorkomen dat de strijd zoals die bestond tussen de KMar en de Rijksveldwacht en later tussen de KMar en de Rijkspolitie dan weer terug komt. Een van de mogelijkheden daartoe zou een herverdeling van de taken van het KLPD kunnen zijn, waartoe hierbij een korte suggestie wordt gegeven.

De taken van het KLPD zijn een verzameling van verschillende soorten taken, variërend van operationele politietaken en ondersteuning van de regionale politiekorpsen tot facilitaire en coördinerende taken en rechetaken. Een van de mogelijkheden zou kunnen zijn om de operationele politiediensten en de ondersteunende diensten over te hevelen naar de KMar. Het zou dan gaan om de Dienst Verkeerspolitie, Dienst Waterpolitie, Dienst Spoorwegpolitie, Dienst Luchtvaartpolitie, Dienst Levende Have en de Dienst Koninklijke en Diplomatieke Beveiliging. De brigade Recherche & Informatie van de KMar zou vervolgens moeten opgaan in het KLPD. Daarmee houdt het KLPD de facilitaire en coördinerende taken en de rechetaken over.

Op deze wijze ontstaat één groot operationeel politiekorps, de KMar, terwijl het KLPD zich juist meer op de achtergrond zou begeven. Een groot aantal taken kan hiermee worden

geconcentreerd, terwijl de kans op strijd tussen de twee politiekorpsen sterk wordt teruggebracht. Of het ooit zover zal komen is uiteraard de vraag, maar met de aanpassing van de algemene opsporingsbevoegdheid van de militairen van de KMar lijkt de eerste aanzet in ieder geval gegeven.

Literatuurlijst

Activiteitenverslag van de federale politie 2006

Activiteitenverslag van de federale politie 2006, Brussel: Eric Cobut 2007, te raadplegen op <www.polfed-fedpol.be>

Barbagli & Sartori 2004

M. Barbagli & L. Sartori, 'Law enforcement activities in Italy', *Journal of Modern Italian Studies* 2004, p. 161-185

Bestuursstaf 2005

Een kennismaking met de bestuursstaf, Den Haag: Ministerie van Defensie 2005, <www.mindef.nl/service/publicaties/brochures/>

Bommels 1981

B. Bommels, *Het blauwe leger: de politie in Nederland*, Haarlem: De Haan 1981

Brouwer 2007

E. Brouwer, 'KMar helpt bij Ajax-Feyenoord', *Defensiekrant* 2007-6, p. 1 en 11

Catalogus Civiel-Militaire Samenwerking 2007

Catalogus Civiel-Militaire Samenwerking, Den Haag: Ministerie van Defensie & Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties 2007, te raadplegen op <www.mindef.nl/service/publicaties/brochures/>

Corpo Forestale dello Stato 2006

Corpo Forestale dello Stato, *Dossier attività operativa 2005*, Rome: Corpo Forestale dello Stato 2006, te raadplegen op <www.corpoforestale.it>

Van Daele e.a. 2002

D. Van Daele e.a., *Het Belgische politiewezen: wetgeving, beleid, literatuur inzake politie, bestuur en justitie*, Mechelen: Kluwer 2002

Defense Procurement in Italy 2007

Defense Procurement in Italy, Rome: Segretariato Generale della Difesa - Direzione Nazionale degli Armamenti 2007, te raadplegen op <www.difesa.it/Segretario-SGD-DNA/SGD-DNA/DFI.htm>

Defensienota 2000

Defensienota 2000, Den Haag: Ministerie van Defensie 1999 (ook verschenen als *Kamerstukken II* 1999/00, 26 900, nr. 2)

Elzinga, Van Rest & De Valk 1995

D.J. Elzinga, P.H.S. van Rest & J. de Valk, *Het Nederlandse politierecht*, Zwolle: W.E.J. Tjeenk Willink 1995

Federale Politie 2006

Federale Politie, *Effectieven per kader. Vergelijking 2004-2005*, <www.info-zone.be/biblio/prog-morpho/morpho-2005/ef04&05zpz.pdf>

Fijnaut 1994

C. Fijnaut, 'De koninklijke marechaussee oftewel de onvoltooide reorganisatie van het politiebestedel', *DD* 1994, p. 998-1006

Fijnaut 1995

C. Fijnaut, *Een kleine geschiedenis van de huidige organisatie van het Belgische politiewezen* (serie Politiestudies, nr. 18), Arnhem: Gouda Quint 1995

Fijnaut 1999

C. Fijnaut, 'Tien jaar (discussie over de) reorganisatie van het politiewezen', in: C. Fijnaut, B. De Ruyver & F. Goossens (red.), *De reorganisatie van het politiewezen* (serie Samenleving, criminaliteit en strafrechtspleging, nr. 17), Leuven: Universitaire Pers Leuven 1999

Fijnaut, Muller & Rosenthal 1999

C.J.C.F. Fijnaut, E.R. Muller & U. Rosenthal (red.), *Politie: studies over haar werking en organisatie*, Alphen aan den Rijn: Samson 1999

Fortuin, Grijsen & Winnubst 1998

J.S.K. Fortuin, M.E. Grijsen & C.A. Winnubst, *Arrestatieteams onder de loep: studie naar de taakstelling, organisatie, politiekbestuurlijke inbedding, sturing en verdeling over Nederland*, Deventer: Gouda Quint 1998

Gemeente Woensdrecht 2004

Gemeente Woensdrecht, 'Politie en Koninklijke Marechaussee intensiveren samenwerking in gemeente Woensdrecht', <www.woensdrecht.nl>

Greydanus & Van Meegen 2004

J. Greydanus & M.G.G. van Meegen, *Effectief samenwerken. Een vergelijkende casestudy betreffende de effectiviteit van de samenwerking tussen de Koninklijke Marechaussee en de politie* (scriptie Koninklijke Militaire Academie), Breda: 2004

Groeneweg & Hallema 1976

N. Groeneweg & A. Hallema, *Van nachtwacht tot computermacht: vijftig eeuwen politie en justitie*, Zaltbommel: Europese Bibliotheek 1976

Guardia di Finanza 2007

Guardia di Finanza, *Rapporto Annuale 2006*, Rome: Ente Editoriale per il Corpo della Guardia di Finanza 2007, te raadplegen op <www.gdf.it>

't Hart 2001

J. 't Hart, 'Overal liggen scherpshutters', *De Volkskrant* 28 september 2001, p. 3

Den Hartog 2006

R. den Hartog (red.), *Koninklijke Marechaussee*, Den Haag: Sectie Interne Voorlichting Staf Koninklijke Marechaussee 2006

Van den Hoek 1963

W. van den Hoek, *De geschiedenis van het Wapen der Koninklijke Marechaussee*, Den Haag: Ons Wapen 1963

Hoffenaar 1997

J. Hoffenaar, *M.R.H. Calmeyer. Herinneringen: memoires van een christen, militair en politicus* (diss. Leiden), Den Haag: Sdu 1997

Homan 2001

K. Homan, 'Defensie heeft aanvullende rol bij bestrijding terrorisme', *Atlantisch perspectief* 2001-6, p. 10-12

De Jonge 1989

J.A. de Jonge, *Zonder vrees en zonder blaam: 175 jaar Koninklijke Marechaussee*, Amsterdam: De Bataafsche Leeuw 1989

De Jonge & Breukers 1993

J.A. de Jonge & J.M. Breukers, *Korps Rijkspolitie 1945-1994*, Apeldoorn: Het Nederlands Politie Museum 1993

Kieft 2007

S.A. Kieft, *De mening van de Politie over de Koninklijke Marechaussee na samenwerking* (scriptie Koninklijke Militaire Academie), Breda: 2007

Koninklijke Marechaussee 2003

Koninklijke Marechaussee, *De Koninklijke Marechaussee*, Den Haag: Ministerie van Defensie 2003, <www.mindef.nl/service/publicaties/brochures/>

Koninklijke Marechaussee z.j.

Koninklijke Marechaussee, *De Koninklijke Marechaussee, verantwoordelijk voor uw en onze veiligheid*, Schiphol: sectie Communicatie Koninklijke Marechaussee district Schiphol z.j.

Kreling 2003

T. Kreling, 'Ambassade VS baart Den Haag zorgen', *NRC Handelsblad* 11 februari 2003, p. 3

Kuys 1994

C.P.C. Kuys, 'ME, weg er mee!', *Ons Wapen* 1994-5, p. 24-27

Van Leeuwen 2005

S. van Leeuwen, 'BBE-Snelle Interventie Eenheid', *Armex* 2005-2, p. 9-11

Lutterbeck 2004

D. Lutterbeck, 'Between Police and Military: the New Security Agenda and the Rise of Gendarmeries', *Cooperation and Conflict* 2004, p. 45-68

Moll 2005

H. Moll, 'Politie kan zelf terroristen aanhouden', *NRC Handelsblad* 30 augustus 2005, p. 2

Muller e.a. 2004

E.R. Muller e.a. (red.), *Krijgsmacht. Studies over de organisatie en het optreden*, Alphen aan de Rijn: Kluwer 2004

NCTb z.j.

Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding, 'Factsheet. Het stelsel van speciale eenheden', <www.nctb.nl/terrorismebestrijding/speciale_eenheden/>

Nysingh 1996

E. Nysingh, 'Nederland heropent ambassade in Algiers', *De Volkskrant* 17 oktober 1996

Oosthoek 2005

J. Oosthoek, 'Macho's niet welkom. Geweldbeheersing voorop bij BSB Marechaussee', *Defensiekrant* 2005-7, p.4-5

Paul 1981a

P. Paul, 'Het Wapen der Koninklijke Marechaussee als politieorgaan', *APB* 1981, p. 127-131

Paul 1981b

P. Paul, 'Het Wapen der Koninklijke Marechaussee als politieorgaan (II)', *APB* 1981, p. 160-164

Politie en krijgsmacht 2002

Politie en krijgsmacht. Hun verhouding in de toekomst, Dordrecht: Stichting Maatschappij Veiligheid en Politie 2002

Van Putten & Van der Zee 1998

D. van Putten & M. van der Zee, 'De Koninklijke Marechaussee als vierde krijgsmachtdeel', *Militaire spectator* 1998, p. 403-409

Ramdharie 2001a

S. Ramdharie, 'Bewaking Milosevic typisch klus voor elite-eenheid BSB', *De Volkskrant* 3 juli 2001, p. 3

Ramdharie 2001b

S. Ramdharie, 'Business as usual voor de heren van de BBE', *De Volkskrant* 28 september 2001, p. 3

Ramdharie 2001c

S. Ramdharie, 'Heads down! Heads Down!', *De Volkskrant* 29 november 2001, p. V1

Ramdharie 2006

S. Ramdharie, 'Speciaal team met pantserwagens', *De Volkskrant* 3 januari 2006, p. 2

Van Reenen 1985

P. van Reenen, 'De Koninklijke Marechaussee in 1945 en in 1985', *TvPol* 1985, p. 261-268

Van Rijen-Bos 2005

M. van Rijen-Bos, 'Marechaussee binnenkort net zo blauw als politie', *Defensiekrant* 2005-45, p. 5

De Rooij 2001

L. de Rooij, 'Marechaussee operationeel met Special Police Unit', *Defensiekrant* 2001-21, p. 4-5

De Rooij 2002

L. de Rooij, 'Strijd tegen synthetische drugs', *Defensiekrant* 2002-45, p. 4-5

De Rooij 2003

L. de Rooij, 'ME-plus werk', *Defensiekrant* 2003-29, p. 4-5

Salden 2006

J. Salden, 'Airmarshals: snel en met dodelijke precisie', *BN/DeStem* 25 augustus 2006

Schenk 2004

W. Schenk, 'Nieuwe bbe-sie opereert op het hoogste geweldsniveau', *de Volkskrant* 13 november 2004, p. 4

Smeets 1997

J.P.E.G. Smeets, *De politietroepen 1919-1940: de politie-militair als steunpilaar van het wettig gezag* (diss. Leiden), Soest: 1997

Smeets 2007

J.P.E.G. Smeets, *De geschiedenis van de Nederlandse politie. Verdeeldheid en eenheid in het rijkspolitieapparaat*, Amsterdam: Boom 2007

Van der Steeg 2004

M. van der Steeg, *Politietucht recht: een studie naar de juridische aspecten en de praktijk*, Alphen aan den Rijn: Kluwer 2004

Tabak 2001

W. Tabak, 'Bosnië als bindmiddel', *Defensiekrant* 2001-31, p. 4-5

Talsma 2007

H.J.J. Talsma, 'Opsporen "zonder vrees en blaam". De opsporingsbevoegdheid van de Koninklijke Marechaussee', *MRT* 2007, p. 33-44

Timmer 2005

J. Timmer, *Politiegeweld. Geweldgebruik van en tegen de politie in Nederland*, Kluwer: Alphen aan den Rijn 2005

Twigt 2006

A. Twigt, 'DSI presenteert zich', *Defensiekrant* 2006-30, p. 1 en 3

Twigt 2007

A. Twigt, 'Maatwerk in bijstandsverlening', *Defensiekrant* 2007-9, p. 6-7

De Vries 2003

G. de Vries, "'Hennep? Hier? Wie bewijst dat?'" , *NRC Handelsblad* 21 mei 2003, p. 2

Vugts 2007

P. Vugts, 'Extra stalen hekken met punten', *Het Parool* 10 april 2007, p. 2

De Weger 2002

M.J. de Weger, 'De Marechaussee gewogen', *Militaire Spectator* 2002, p. 478-488

De Weger 2006

M. de Weger, *De binnenlandse veiligheidstaken van de Nederlandse krijgsmacht* (diss. Tilburg), Assen: Van Gorcum 2006

De Weger 2007

M.J. de Weger, 'Vijftien misverstanden over de binnenlandse veiligheidstaak', *Militaire Spectator* 2007, p. 73-84

Geraadpleegde websites

www.carabinieri.it

www.corpoforestale.it

www.difesa.it

www.guardiadifinanza.it

www.htk-kmar.nl

www.info-zone.be

www.interno.it

www.marechaussee.nl

www.mil.be

www.minbzk.nl

www.mindef.nl

www.nctb.nl

www.nimh.nl

www.polfed-fedpol.be

www.politie.nl

www.poliziadistato.it

www.polizia-penitenziaria.it

www.werkenbijdemarechaussee.nl

Jurisprudentielijst

Hoge Raad 17 april 2007, *NJ* 2007, 250 (concl. A-G Vellinga)

Hoge Raad 16 mei 2000, *NJ* 2000, 501 (concl. A-G Keijzer)

Hof Arnhem 12 april 2007, *LJN* BA2717

Hof Den Bosch 23 mei 2006, *LJN* AX5657

Hof Den Bosch 19 april 2006, *LJN* AW3555

Hof Den Bosch 7 april 2006, *LJN* AW1766

Hof Den Bosch 7 april 2006, *LJN* AZ1763

Hof Den Bosch 14 maart 2006, *LJN* AV4828

Rechtbank Maastricht 30 maart 2004, *NJ* 2004, 301

Rechtbank Maastricht 4 maart 2003, *LJN* AF5177

Rechtbank Roermond 8 februari 2007, *LJN* AZ9592

Rechtbank Zutphen 20 december 2006, *LJN* AZ4612

Bijlage A – Persbericht regionaal politiekorps Limburg Zuid

Dronken motorrijder met 220 km/u over de A2

Maastricht, 30-05-2007 • Twee motorrijders van de Koninklijke Marechaussee hebben maandagavond op de A2 in Maastricht een 30-jarige motorrijder uit Luik (B) aangehouden in verband met zijn verkeersgevaarlijke rijgedrag en een snelheidsovertreding van 220 km/u.

De man uit Luik haalde met een snelheid van 220 km/u vóór hem rijdende auto's rechts in, waardoor hij zichzelf en andere weggebruikers in ernstige mate in gevaar bracht. Toen de man was gestopt, bleek dat hij alcohol op had. Een blaastest wees uit dat hij een bloed/alcoholpromillage had van 1,3.

Het rijbewijs van de man werd ingevorderd, terwijl, na overleg met de officier van justitie, zijn motor in beslag werd genomen. De kans bestaat dat de tweewieler verbeurd zal worden verklaard.

Bron: http://www.politie.nl/limburg-zuid/nieuws/n20070530_3.asp

Bijlage B – Bijstandseenheden

Leden van de Bijstandseenheid uitgerust met rieten schild en lange wapenstok.

Militairen van de Bijstandseenheid wisselen van uitrusting, terwijl de boordschutter zijn semiautomatische Heckler & Koch MP5A3 gericht houdt op de menigte. Eventueel kan de pantserwagen worden voorzien van een .50 mitrailleur of de FN MAG.

Op de bovenstaande foto's draagt de rechter militair telkens een ballistisch schild. Op de linkerfoto draagt de andere militair de granaatwerper Heckler & Koch HK69 A1. Deze kan verschillende projectielen afvuren:

- Traangasgranaten;
- Rookgranaten;
- “Stinger bees”: projectiel met daarin een groot aantal kleine rubberen projectielen om een groep personen tijdelijk uit te schakelen middels stomp trauma;
- “Spongeball”: projectiel dat persoon tijdelijk uitschakelt door middel van stomp trauma.

Op de rechterfoto is de linker militair gewapend met het paintballgeweer Tipmann 98 Custom. Dit geweer kan zowel paintballprojectielen als projectielen geladen met pepperspray afvuren. Het paintballgeweer wordt bovendien gebruikt als vervanger voor de FN 303 tijdens trainingen en demonstraties. De FN 303 is een gasdrukwapen dat ruim 10x sterker is dan de Tipmann 98 Custom en kan daartoe alleen bij een daadwerkelijke inzet van de Bijstandseenheid worden gebruikt. De FN 303 kan verschillende soorten projectielen afvuren, namelijk:

- Verf (zowel afwasbaar als niet-afwasbaar)
- Pepperspray
- Impact (vergelijkbaar met “spongeball”)
- Traangas
- Lichtgevende projectielen.

De uitrusting van de Bijstandseenheden is nog aan verandering onderhevig. De helmen worden vervangen door kevlarhelmen, terwijl er nieuwe kogelwerende en shockabsorberende vesten komen met aanvullende ballistische bescherming van schouders, armen en benen. Daarnaast krijgt men de beschikking over transparante ballistische schilden, die waarschijnlijk de rieten schilden zullen vervangen.¹⁷⁹

¹⁷⁹ Foto's: M.F.S. ter Heide. Gemaakt tijdens Open Dag van de Koninklijke Landmacht op 9 juni 2007 op de Prinses Margrietkazerne in Wezep. Bronnen: Timmer 2005, www.fnherstal.com, www.tipmann.com, www.heckler-koch.de en voorlichting gedurende de Open Dag.

Bijlage C – Projecten uitgaansgebieden

Pagina 68: Convenant inzake de samenwerking tussen politieambtenaren van de basiseenheid Roermond-Centrum van de Politie Regio Limburg-Noord en ambtenaren van de brigade Weert van het district Noord-Brabant Limburg van de Koninklijke Marechaussee.

Pagina 74: Intentieverklaring samenwerking politie Limburg-Noord, district Venray, basiseenheid Venray en Koninklijke Marechaussee, district Noord Brabant / Limburg, brigade De Peel

CONVENANT POLITIE - KONINKLIJKE MARECHAUSSEE

CONVENANT INZAKE DE SAMENWERKING TUSSEN POLITIEAMBTENAREN VAN DE
BASISEENHEID ROERMOND-CENTRUM VAN DE POLITIE REGIO LIMBURG-NOORD EN
AMBTENAREN VAN DE BRIGADE WEERT VAN HET DISTRICT NOORD-BRABANT LIMBURG
VAN DE KONINKLIJKE MARECHAUSSEE.

**De korpsbeheerder van de politie regio Limburg-Noord, voor deze,
De korpschef van de politie regio Limburg-Noord,**

en

**De Minister van Defensie
voor deze,
De Bevelhebber der Koninklijke Marechaussee**

**Gelet op artikel 48 lid 2 Politiewet 1993 en de ministeriële regeling die in dit kader tot stand gebracht is,
luidende "de samenwerkingsregeling politie-Koninklijke Marechaussee,**

Gelet op de artikelen 2 en 6 lid 1 sub b van de Politiewet 1993;

Gelet op het feit dat deze samenwerking ten goede komt aan een meer efficiënte en doelmatige
bedrijfsvoering en taakuitoefening voor beide partijen;

Gelet op het feit dat de ambtenaren van betrokken partijen, allen opsporingsambtenaren zijn in de zin van
artikel 141 Wetboek van Strafvordering

Overwegende dat 1700 Britse militairen vanaf januari 2002 in het Duitse grensgebied gelegerd zijn en
regelmatig uitgaan in Roermond;

Overwegende dat feiten uit het verleden en informatie van de Britse autoriteiten gemaakte inschatting van de
te verwachten problemen, in combinatie met de multiculturele samenstelling van het uitgaanspubliek, nopen
tot het garanderen van de veiligheid in het uitgaanscentrum van Roermond en de (strafrechtelijke)handhaving
van de openbare orde.

Overwegende dat het in bovenstaand kader gewenst is om de samenwerking tussen partijen nader te
concretiseren en in een convenant vast te leggen;

Overwegende dat met dit convenant niet wordt beoogd in rechte afdwingbare rechten en verplichtingen in het
leven te roepen;

Gelet op het feit dat de hoofdofficier van het arrondissementsparket Roermond en de burgemeester van
Roermond hebben ingestemd met het convenant; .

Gelet op het feit dat de Minister van Defensie heeft ingestemd met het convenant;

komen het volgende overeen:

Convenant samenwerking Politie Limburg-Noord en Kmar NB/LB

1 Doel van de samenwerking

Artikel 1

1. De korpschef van de politie regio Limburg-Noord en de Bevelhebber der Koninklijke Marechaussee (KMar), hierna te noemen partijen, gaan een samenwerkingsverband aan tussen de politieambtenaren van de basiseenheid Roermond-centrum van de politie regio Limburg-Noord en de ambtenaren van de brigade Weert van het district Noord-Brabant/Limburg van de Koninklijke Marechaussee (KMar) ter verwezenlijking van een efficiënte en doelmatige bedrijfsvoering voor wat betreft de handhaving van de openbare orde in het uitgaanscentrum van de stad Roermond.
2. De in het kader van het project "veilig uitgaan" gemaakte afspraken met de gemeente en de horecaondernemers in Roermond zullen door deze samenwerking beter tot hun recht komen.
3. De KMar kan op basis van deze samenwerking aangehouden Britse militairen afhandelen op het politiebureau te Roermond en is derhalve niet genoodzaakt om aangehouden Britse militairen op de brigade Weert af te handelen. Hierdoor zal geen verlies van reistijd plaatsvinden.
4. Voor de partijen betekent deze samenwerking een bijdrage aan het verminderen van capaciteitstekorten en de daaraan gerelateerde arbeidsomstandigheden. Door de samenwerking kan met name een betere naleving van de Arbeidstijdenwet worden bewerkstelligd.

2 Inhoud van de samenwerking

Artikel 2

1. Bij de samenwerking tussen partijen zullen in ieder geval 2 ambtenaren van de KMar dienst verrichten tijdens iedere nachtdienst van zaterdag op zondag. Voorts zullen ambtenaren van de KMar dienst verrichten op iedere eerste vrije avond na een (langere) oefening en tijdens avonden op betaaldagen van de militairen. Bij onvoorziene omstandigheden kan samenwerking op ad-hoc basis plaatsvinden.
2. De diensten worden in gezamenlijkheid met de politie verricht in gebieden in Roermond waarvan een redelijk vermoeden bestaat dat Britse militairen zich ophouden.
3. Bij eventuele vervolgonderzoeken voortvloeiende uit deze samenwerking waarbij zowel burgers als militairen betrokken zijn, kunnen ambtenaren van de KMar Weert op detacheringbasis worden ingezet. De periode voor detachering dient minimaal 28 dagen te omvatten.

Artikel 3

1. De operationele aansturing bij de samenwerking geschiedt door de operationeel coördinator Basiseenheid Centrum van de politie regio Limburg-Noord, dan wel diens plaatsvervanger. Bij afwezigheid hiervan de senior medewerker basispolitiezorg met het taakaccent openbare orde dan wel een andere daartoe aangewezen ambtenaar.
2. Over de in het kader van deze samenwerking gemaakte en te maken praktische werkafspraken treedt de operationeel coördinator zoveel mogelijk in contact met de Commandant Afdeling Politiedienst van de Brigade Weert van de KMar. Met name dient dit plaats te vinden met betrekking tot de in artikel 6 vermelde procedures en trainingen.
3. De verantwoordelijkheden voor de handelingen die worden verricht in het kader van het project "veilig uitgaan" liggen bij de operationeel coördinator Basiseenheid Centrum van de regio politie Limburg-Noord en de Commandant Afdeling Politiedienst van de Brigade Weert van de KMar.

4. De partij, wiens personeel in de uitvoering van dit convenant schade toebrengt aan derden is verantwoordelijk voor de afhandeling daarvan. Zonodig overleggen partijen over de afhandeling daarvan.

Artikel 4

Partijen stellen elkaar faciliteiten en materiaal benodigd voor de samenwerking ter beschikking voor zover dat mogelijk is. Deze terbeschikkingstelling geschiedt in ieder geval in onderling overleg.

Artikel 5

1. De (additionele) kosten voor de inzet van personeel gemaakt bij de samenwerking worden betaald door de partij waartoe de desbetreffende medewerker behoort, tenzij nadrukkelijk anders wordt overeengekomen.
2. De kosten voor de inzet van materiaal gemaakt bij de samenwerking worden betaald door de partij waartoe het desbetreffende materiaal behoort, tenzij nadrukkelijk anders wordt overeengekomen dan wel dit in de gegeven omstandigheden billijkheidshalve onaanvaardbaar zou zijn.

Artikel 6

1. Bij de samenwerking wordt gebruik gemaakt van eenduidige procedures, welke binnen het projectteam 'Veilig uitgaan' zijn vastgesteld. Deze eenduidigheid zal onder andere worden verkregen door gezamenlijke trainingen en/ of opleidingen. Partijen geven in onderling overleg een praktische uitwerking van dit artikel.
2. Tenue en bewapening vindt in principe plaats conform de vigerende regelgeving van de eigen organisatie. Indien hiervan om praktische redenen moet worden afgeweken, maken partijen daarover afspraken. In ieder geval worden afspraken gemaakt over de onderlinge herkenbaarheid en de herkenbaarheid bij camera-observatie.

Artikel 7

Onverlet artikel 11 geven partijen in onderling overleg vorm aan een structuur voor zowel strategisch als operationeel werkoverleg.

Artikel 8

Bij de partij, waar na inzet de administratieve afhandeling plaatsvindt, is eindverantwoordelijk voor de juiste verwerking van onder andere het/de proces(sen)-verbaal en de eventuele geweldsrapportage, voortvloeiende uit de werkzaamheden, waarvoor de samenwerking heeft plaatsgevonden.

Artikel 9

Alle wetgeving en rechtspositionele regelingen die van toepassing zijn op ieder der partijen, blijven onverkort van toepassing

3 Geschillenbeslechting

Artikel 10

1. Dit convenant is in rechte niet afdwingbaar.
2. In het geval van een geschil in verband met dit convenant, treden partijen in overleg teneinde een voor beide partijen aanvaardbare oplossing te vinden.

4 Evaluatie

Artikel 11

1. Partijen zullen de uitvoering en werking van dit convenant per jaar evalueren, voor het eerst 6 maanden na ondertekening van dit convenant.
2. De evaluatie zal aan de hand van interviews worden gehouden en een verslag daarover zal worden opgemaakt door een commissie, bestaande uit door elk der wederpartij te benoemen leden.
3. De commissie zal haar verslag telkens uiterlijk een maand na het evaluatiemoment aan partijen aanbieden. Ter informatie wordt het evaluatieverslag verstuurd naar de overige partijen die hebben ingestemd met het convenant.

5 Looptijd

Artikel 12

1. Het convenant is gesloten voor de bepaalde duur van 2 jaar. Het treedt in werking met ingang van de dag na ondertekening.
2. Na afloop van de in het eerste lid genoemde duur wordt dit convenant telkens voor dezelfde duur voortgezet, tenzij een partij het met inachtneming van een opzegtermijn van 3 maanden schriftelijk heeft opgezegd.

6 Wijziging, beëindiging, opzegging en instemming

Artikel 13

1. Indien onvoorzienbare omstandigheden zich voordoen die van dien aard zijn dat dit convenant billijkheidshalve behoort te worden gewijzigd, zullen partijen over de eventuele noodzaak van de wijziging van dit convenant in onderling overleg treden.
2. In geval van wijziging in wet- en regelgeving aangaande de samenwerking tussen de politie en KMar, wordt overeenkomstig het eerste lid gehandeld.
3. Wijzigingen van het convenant worden niet eerder geëffectueerd dan nadat het bevoegd gezag, de betrokken korpsbeheerder, de hoofdofficier van het arrondissementsparket Roermond en de Minister van Defensie daarmee hebben ingestemd. Wijzigingen van het onderliggende convenant dienen te allen tijde ter kennis worden gebracht aan het bevoegd gezag, betrokken korpsbeheerders, de Minister van Justitie, Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en van Defensie.

Artikel 14

1. Elke partij mag dit convenant met inachtneming van een opzegtermijn van 4 weken tussentijds schriftelijk opzeggen. Partijen delen elkaar desgevraagd de reden(en) voor opzegging mee.
2. Opzegging geschiedt met redenen omkleedt door of namens de korpschef van de politie regio

- Limburg-Noord dan wel door of namens de Bevelhebber der Koninklijke Marechaussee.
3. De zakelijke inhoud van het convenant wordt in de Staatscourant gepubliceerd.

Roermond, 6 augustus 2003

De Korpschef politie regio Limburg-Noord, voor deze,
voor deze,

Chef district Roermond
Politie Regio Noord-Limburg

P.J.M. van Hoek
Commissaris van Politie

De Bevelhebber der Koninklijke Marechaussee,
voor deze,

Commandant district Noord-Brabant/Limburg

J.H. Groeneveld
Kolonel

De Burgemeester van de gemeente Roermond,

H.M.J.M. van Beers

Hoofdofficier van justitie Arrondissementsparket Roermond,
I

Mr. B.J. Swagerman

INTENTIEVERKLARING SAMENWERKING

De korpsbeheerder van de politie regio Limburg-Noord,
voor deze, de korpschef van de politie regio Limburg-Noord

en

de commandant van het district Koninklijke Marechaussee Noord Brabant / Limburg

Gelet op artikel 48 lid 2 Politiewet 1993 en de ministeriële regeling die in dit kader tot stand is gebracht (de samenwerkingsregeling politie - Koninklijke Marechaussee) ;

Gelet op de artikelen 2 en 6 lid 1 sub b van de politiewet 1993 ;

Gelet op het feit dat deze samenwerking ten goede komt aan een meer efficiënte en doelmatige bedrijfsvoering en taakuitoefening voor beide partijen ;

Gelet op het feit dat de ambtenaren van beide partijen, allen opsporings-ambtenaren zijn in de zin van artikel 141 Wetboek van Strafvordering ;

Overwegende dat ongeveer 400 nederlandse, op luchtmachtbasis de Peel werkzame, militairen alsmede hun gezinsleden regelmatig deelnemen aan het sociale en culturele (uitgaans-)leven dat voornamelijk plaats vindt in het centrum van Venray ;

Overwegende dat een aantal keren per jaar op luchtmachtbasis de Peel meerweekse oefeningen plaatsvinden waaraan ook buitenlandse militairen deelnemen en die hun vrije tijd voornamelijk doorbrengen binnen het centrum van Venray ;

Overwegende dat feiten en ervaringen uit het verleden, in combinatie met de multiculturele en internationale samenstelling van het uitgangspubliek, nopen tot het garanderen van de veiligheid in het centrum van Venray en de (strafrechtelijke) handhaving van de openbare orde ;

Overwegende dat het in bovenstaand kader zinvol is om de samenwerking tussen partijen te optimaliseren en te concretiseren en de afspraken schriftelijk te bevestigen ;

Overwegende dat met deze schriftelijke verklaring niet wordt beoogd in rechte afdwingbare rechten en verplichtingen in het leven te roepen ;

Gelet op het feit dat de hoofdofficier van het arrondissementsparket Roermond en de burgemeester van Venray hebben ingestemd met deze intensivering in samenwerking ;

komen het volgende overeen:

1. Doel van de samenwerking

Artikel 1

1. Ter verwezenlijking van een efficiënte en doelmatige bedrijfsvoering, voor wat betreft de handhaving van de openbare orde en de uitvoering van de politietaken in het centrum van Venray, intensiveren de korpschef van de politie regio Limburg - Noord en de Districtscommandant der Koninklijke Marechaussee (KMar) Noord-Brabant / Limburg, hierna te noemen partijen, de samenwerking tussen de politieambtenaren van de basiseenheid Venray - centrum enerzijds en de ambtenaren van brigade de Peel anderzijds.
2. De in het kader van het afgesloten convenant Veilig Uitgaan gemaakte afspraken tussen de politie, gemeente, openbaar ministerie en horecaondernemers van Venray zullen door deze samenwerking beter tot hun recht komen.

2. Inhoud van de samenwerking

Artikel 2.

1. Bij de samenwerking tussen partijen zullen ambtenaren van brigade de Peel, altijd in goed onderling overleg, doch in beginsel op vrijdag (overdag, avond, nacht) en / of zaterdag (overdag, avond, nacht), samen met politie-ambtenaren van de basiseenheid Venray - centrum, diensten verrichten in het centrum van Venray.
2. Ook participeren ambtenaren van brigade de Peel, in goed onderling overleg, in (recherche-)onderzoeken en / of projecten van de basiseenheid Venray - centrum.

Artikel 3

1. De operationele aansturing bij de samenwerking geschiedt door de chef van de basiseenheid Venray - centrum dan wel door een der operationele coördinatoren van die basiseenheid.
2. Over de in het kader van deze samenwerking gemaakte en te maken praktische werkafspraken treedt de operationeel coördinator zoveel mogelijk in contact met de Commandant Afdeling Politiedienst van brigade de Peel. Met name dient dit plaats te vinden met betrekking tot de in artikel 6 vermelde procedures.
3. De operationeel coördinator van de basiseenheid Venray - centrum en de commandant van de afdeling politiedienst van brigade de Peel zijn verantwoordelijk voor alle, in het kader van de samenwerking, uit te voeren dan wel uitgevoerde handelingen.
4. De partij wiens personeel bij het uitvoeren van samenwerkings-werkzaamheden schade toebrengt aan derden is verantwoordelijk voor de afhandeling daarvan. Zonodig overleggen partijen over de afhandeling daarvan.

Artikel 4

Partijen stellen elkaar faciliteiten en materiaal benodigd voor de samenwerking ter beschikking voor zover dat mogelijk is. Deze terbeschikkingstelling gebeurt in ieder geval in onderling overleg.

Artikel 5

1. De (additionele) kosten voor de inzet van personeel gemaakt bij de samenwerking worden betaald door de partij, wiens personeel het betreft, tenzij nadrukkelijk anders wordt overeengekomen.
2. Onderlinge verrekening van kosten voor de inzet van aan partijen toebehorend materiaal vindt in beginsel niet plaats, tenzij nadrukkelijk anders wordt overeengekomen dan wel dit in de gegeven omstandigheden billijkheidshalve onaanvaardbaar zou zijn.

Artikel 6

1. Bij de samenwerking worden eenduidige procedures gehanteerd. Partijen ontwikkelen in goed onderling overleg een praktische uitwerking.
2. Tenue en bewapening vinden in principe plaats conform de vigerende regelgeving van de eigen organisatie. Indien hiervan om praktische redenen moet worden afgeweken, maken partijen daarover afspraken. In ieder geval worden afspraken gemaakt over de onderlinge herkenbaarheid.

Artikel 7

Partijen geven, onverlet het in artikel 11 gestelde, in goed onderling overleg vorm aan een structuur voor zowel strategisch als operationeel werkoverleg.

Artikel 8

De politieel operationeel coördinator is eindverantwoordelijk voor de juiste registratie en verwerking van meldingen, incidenten, processen-verbaal etc in het politieregister. Ook berust bij die functionaris de verantwoordelijkheid voor het opmaken en op route brengen van meldingen aanwenden geweld, indien daarvan bij een gezamenlijk optreden sprake is geweest.

Artikel 9

Alle wetgeving en rechtspositionele regelingen die van toepassing zijn op ieder der partijen, blijven onverkort van toepassing.

3. Geschillenbeslechting

Artikel 10

1. Deze intentieverklaring is in rechte niet afdwingbaar.
2. In het geval van een aan deze intentieverklaring gerelateerd geschil treden partijen in overleg teneinde een voor hen aanvaardbare oplossing te vinden.

4. Werkafspraken

Artikel 11

1. Partijen zullen de uitvoering en werking van deze samenwerking evalueren, voor het eerst 6 maanden na ondertekening van deze intentieverklaring.
2. Planningsoverleg over het in te zetten personeel zal maandelijks tussen de partijen plaats vinden.

5. Start

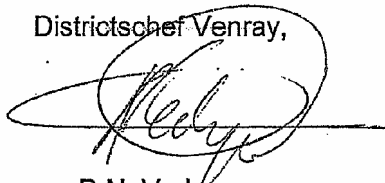
Artikel 12

Deze intentieverklaring treedt inwerking vanaf de dag na ondertekening.

Venray, 30 november 2004

De Korpschef regiopolitie Limburg-Noord,
voor deze,

Districtschef Venray,

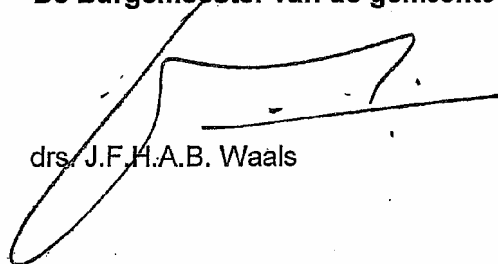
mr. R.N. Verheggen,
Commissaris van Politie

**De (wnd) Commandant district Koninklijke Marechaussee Noord Brabant /
Limburg,**

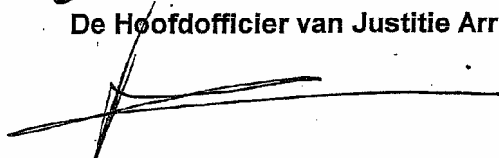
M.M. Langbroek,
Luitenant-kolonel

De Burgemeester van de gemeente Venray,

drs. J.F.H.A.B. Waals

De Hoofdofficier van Justitie Arrondissementsparket Roermond,

mr. B.J. Swagerman